

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtaiones
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

Dispvlatio XIII. De forma Sacramenti Pœnitentiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

exhibet in hoc iudicio, agit nomine Christi, & vñ eius minister ad hoc ab ipso deputatus. Deinde dico, licet dolor, & confessio in recto non sint operationes factæ nomine Christi, atque ideo non sint actiones habentes ex se condignitatem, & valorem ad causandam gratiam: esse tamen etiam in recto actiones, quæ mouent moraliter Deum ad dandam gratiam propter ipsas, non quidem de condigno, sed de congruo: accedentibus autem Christi meritis eleuatae sunt, vt infallibiliter mouerent Deum ad dandam gratiam, quare iam sunt causa, si non condigne, infallibiliter tamen causantes illum effectum de congruo, non enim repugnat, aliquam esse causam moralem infallibilem, licet hanc infallibilitatem habuerit ex meritis alterius, vt probauimus tomo præcedenti exemplo contritionis, quæ extra Sacramentum affert infallibiliter gratiam, quam licet non mereatur de condigno, sed de congruo, licet hanc infallibilitatem habeat ex Christi meritis; ipsa tamen contritio non est mera conditio, sed causa moralis gratiæ. Sic ergo intra Sacramentum dolor, & confessio potuerunt ex Christi meritis habere, vt congruitas, quam ex se habent ad causandam moraliter gratiam, acceptaretur infallibiliter semper ad eum effectum, & per consequens iam ipsæ etiam in recto causabunt moraliter gratiam. Hoc autem sufficit; vt in recto concipiatur nomine Sacramenti, quod quidem in suo conceptu solum importat id, quod sensibilibiter significat, & causat gratiam infallibiliter, siue id sit causa condigna, siue congrua: Vtraque enim est vera causa moralis, quantum requiritur ad rationem Sacramenti.

Solum posset ob stare, quod ipsa confessio non semper sit actus vndequeque honestas, ita vt possit placere Deo: potest enim constringere, quod procedat ex aliquo fine vanæ gloriæ venialiter culpabili, & per consequens non poterit ex se mereri gratiam etiam de condigno.

Cæterum, quidquid de hoc sit, ad hoc, vt per nomen Sacramenti potuerit in recto significari, sufficit, quod communiter loquendo, & regulariter ipsa etiam in recto causet gratiam modo explicato, licet in aliquo particulari casu id non habeat: nomina enim imponuntur secundum communem modum concipiendi, qui etiam sumitur ex communi modo operandi. Aliunde autem semper erunt partes intrinsecæ Sacramenti, & concurrent partialiter ad causandam gratiam saltem in obliquo, quatenus semper integrabunt, & denominabunt absolutionem in ratione absolutionis factæ nomine Christi, & ex ipsius auctoritate, vt supra explicatum est. Et hæc sint satis de hac questione de nomine.

Solet hoc loco disputari, quid sit in hoc Sacramento illud, quod est res, & quod est Sacramentum, & quod est res simul, & Sacramentum, de quo P. Suarez disp. 1. 8. sect. 5. & P. Vasquez q. 8. art. 1. dub. 3. de hoc tamen dixi latè in tract. de Sacramentis in genere disp. 1. sect. 8. vbi eam questionem semel pro omnibus Sacramentis explicauimus.

Posset etiam agi de necessitate huius Sacramenti, de hoc tamen dicemus infra agentes de necessitate confessionis. Item de eius iterabilitate, de qua etiam dicemus agentes de materia confessionis; an possint esse peccata eadem sæpius repetita? Denique agi solet hic de potestate clauium, & remittendi peccata: de qua dicemus disputatione sequenti agentes de sensu & potestate verborum absolutionis.

DISPUTATIO XIII.

De forma Sacramenti pœnitentiæ.

SECT. I. Verum, & quæ verba sint necessaria ad formam huius Sacramenti.

SECT. II. Quem effectum habeant verba in forma huius Sacramenti.

SECT. III. Quem sensum habeant verba in forma huius Sacramenti.

SECT. IV. Vtrum forma absolutionis possit per modum deprecationis proferri.

SECT. V. Vtrum absolutio Sacramentalis possit dari sub conditioe.

SECT. VI. Alia dubia circa eandem formam absolutionis.

SECT. VII. Vtrum forma absolutionis possit proferri a pluribus Ministris.

Diximus de partibus huius Sacramenti, quæ in communi, & in confuso, nunc iam agendum est de singulis distinctè, & in particulari. Inuertimus autem aliquantulum doctrinæ ordinem, agentes prius de forma: quam de materia; tum vt sequamur in hoc sanctum Thomam: qui idem facit, tum etiam quia cum materiæ plures sint partes, & longiorem tractatum desiderent oportuit prius hanc expedire quæ, & magis necessaria est, & breuior, vt postea liberior sit nobis; disputatio de materiæ partibus in particulari.

SECTIO I.

§. 1. Vtrum, & quæ verba sint necessaria ad formam huius Sacramenti.

Dvo quaruntur sub hoc titulo: Primum, an requirantur essentialiter verba propriè dicta? Secundum, quæ sint illa verba? Circa primum nonnulli iudicant, non requiri essentialiter verba propriè dicta, sed sufficere scripturam, vel aliquid, quod Sacerdos manifestet se remittere peccata. Paulus Molin. Petrus de Soto & Nauarrus quos affert Suarez in præsent. disp. 19. sect. 1. n. 1. Ratio autem potest esse, quod hoc Sacramentum institutum est per modum iudicii: ergo id, quod sufficit in rigore ad valorem sententiæ in aliis iudiciis, sufficit in hoc: quare sicut Sacramentum matrimonij absque verbis perfici potest, eo quod sequatur naturam contractum; sic hoc Sacramentum perfici posset eo quod sequatur naturam iudicii; imò in hoc ipso Sacramento pœnitens potest nutibus, vel scripto manifestare sua peccata Sacerdoti præsentem, & Sacerdos etiam potest nutibus, vel scripto imponere pœnitentiam; ergo & poterit etiam absolueret. Nec enim ex Christi institutione aliud potest colligi; nam verba illa? *Quorum remisistis peccata remittuntur eis*, &c. Non minùs verificabuntur in hoc casu; qui enim nutibus, vel scripto remittit offensam verè, & in rigore illam dicitur remittere.

Contraria sententia cõmunis est, & certa apud Theologos cum Magistro in 4. distinct. 14. & S. Thom. in præsent. q. 84. art. 3. & 4. Probatur ex Concilio Florentino in decreto Eugenij & Trident. sess. 14. c. 3. in quibus forma huius Sacramenti dicitur consistere in verbis illis *Ego te absoluo* &c. Et generaliter Eugen. dixit, omnia Sacramenta perfici verbis

Si
An requirantur essentialiter verba in propriè dicta.

Ioan. 20.

verba.

bis, & quamvis postea de matrimonio, dixerit, regulariter perfici verbis indicans, posse aliquando fieri sine illis, hæc ipsa exceptio firmat regulam in contrarium, cum de aliis Sacramentis nihil tale dicatur. Imò hoc ipsum ostendit, verba propriè accipi, quando exiguntur ad alia Sacramenta, quia alioquin non oporteret dicere, quod matrimonium regulariter fiat per verba, semper enim sit per verba, si sermo sit de verbis propriis, vel impropriis, in hoc autem Sacramento exigit verba simpliciter, quæ sacerdos (inquit) profert, dum dicit, &c. Proferre enim & dicere, indicant verborum proprietatē requiri essentialiter. Idem habetur in Concilio Coloniensi & Moguntensi in finem.

Ratio potissima desumitur ex institutione Christi, quam traditio, & cōsuetudo Ecclesiæ perpetua manifestavit. Desumitur item non minus efficaciter ex aliorum Sacramentorum exemplo. Si enim istud posset nutibus, vel scriptura ministrari; non apparet, cur etiam de ordinatione, v. g. vel baptismo idem dici non possit; cur enim Episcopus, vel Sacerdos nutus applicando materiam illorum Sacramentorum, non posset scribere: *Ego do tibi potestatem offerendi Sacrificium*, vel *Ego te baptizo*, &c. Sicut ergo in aliis Sacramentis Ecclesiæ traditio declaravit, requiri essentialiter verba ex Christi institutione; sic in hoc Sacramento debemus id confiteri.

Ad exempla verò, & fundamenta in contrarium adducta dicendum est licet hoc Sacramentum institutum sit per modum iudicii, non tamen subire omnem conditionem iudiciorum communium, in quibus non creditur soli, reo pro se, & contra se, sicut in hoc Sacramento. Adde in aliis iudiciis requiri etiam aliquando ex superioris lege solemnitatem aliquam determinatam in prolatione sententiæ, ut ea sit valida. Quare ex hoc capite bene potuit in hoc iudicio præscribi certa formula, & ritus, sine quo sententia non valeret. Discrimen autem inter matrimonium, & hoc Sacramentum est clarum, quia Christus invenit iam matrimonium institutum, nec fecit aliud, nisi illud elevari ad rationem Sacramenti: Cum ergo matrimonium ex se posset prius confici absque verbis, sic etiam potuit & nunc nec oportebat nutus excludere ab illo statu, ad quem ex naturæ conditione ordinati erant. At verò hoc Sacramentum, & iudicium, non erat institutum ante Christum; unde potuit eius essentiam, & conditionem omnino de novo institui: nec erat inconueniens, si nuti non possent absolvi, possent enim esse alij confessarij absque illo impedimento.

Est etiam alia differentia inter matrimonium & hoc Sacramentum, quæ multum refert ad hoc propositum, & debet haberi præ oculis, ut fatisciat aliis exemplis supra adductis: nam verba in matrimonio solum requiruntur ad hoc, ut humano modo constet alteri coniungi de consensu alterius: quare non sufficit prolatio verborum, nisi alter coniux ea percipiat & intelligat, quia ad hoc solum ordinantur. Unde si alter coniux per scripturam, vel nutum intelligat melius, quam per verba, non oportet venire ad verba. At verò in aliis omnibus Sacramentis verba non requiruntur, ad hoc, ut recipiens Sacramentum, vel aliquis alius ea intelligat, & percipiat. Unde omnia aliqua præter matrimonium ministrari possunt dormienti vel furioso, si prius explicuit se habere intentionem ea recipiendi & licet hic, & nunc sit sui compos, quando percipiat, vel intelligat formam, quæ à ministro proferitur, quod etiam procedit in Sacramento pœnitentiæ, in quo verba absolutionis proferuntur latine, & voce plerumque ita demissa, ut pœnitente neque intelligantur

neque audiantur, ex quo aperte colligitur, illa verba non ordinari ad manifestandam mentem illi, qui Sacramentum suscipit, sed proferri sacramentaliter, hoc est, magis in ordine ad Deum, quam in ordine ad hominem, magisque ad manifestandam Deo nostram intentionem nomine Christi, quam ad manifestandam aliquid illi, cum quo videmur loqui.

Ex hoc autem oritur iam ratio congruentiæ, & discriminis inter verba, quæ requiruntur ad formam & inter alia exempla supra adducta, tam in matrimonio, ut dixi, verba solum requiruntur, ut manifestetur coniugi consensus alterius coniugis in confessione autem verba requiruntur, ut sacerdos intelligat peccata pœnitentis. Unde si sacerdos illa verba non audierit, vel non intelligeret, non esset valida illa confessio: impositio etiam pœnitentiæ fit per verba, ut pœnitens sciat quam debeat satisfactionem exhibere: quare hæc omnia possunt æquè bene fieri per nutum aut alia signa, quibus æquè bene res illa manifestetur. At verò verba absolutionis sicut forma baptismi, & aliorum Sacramentorum non sunt, ut pœnitens vel recipiens Sacramentum intelligat, sed potius, ut Deus intelligat (ut ita dicam) nostram mentem, & intentionem, atque ea de causa verba absolutionis, & aliæ formæ appellari solent ab antiquis Patribus preces, & orationes Sacerdotum, ut videbimus sectione sequenti; quia nimirum, licet proferantur enunciatiue simpliciter tamen, & quoad vim, & efficaciam, videntur esse preces, & intimationes nostræ voluntatis, quæ Deo offeruntur. Cum Deo autem per verba potius oris, quam per scripturam, aut nutum loquendum nobis est. Scriptura enim solum vimur in supplementum verborum, ut loquamur cum absentibus, vel surdis. Nutus etiam sunt verba valde imperfecta, & quæ in rigore non habent de se integram significationem, nisi aliis adminiculis adiuvantur: nam quando aliquis me interrogat, anne sim hoc, vel illud: Et ego capite annuo, ille nutus de solo non significat meam voluntatem; sed nutus ille cum tali interrogatione, quare non apponeret sacerdos totam formam apponendo illum nutum; sicut si interroganti pœnitenti an absolueret eum à peccatis? diceret sacerdos *eriam*. Illa particula, *eriam*, non esset forma adæquata, nec se sola sufficienter significaret; sed simul cum interrogatione præcedenti, & idcirco, non sufficeret. Denique nutus etiam, sicut scriptura sunt in supplementum verborum. Quare dum in his Sacramentis requiritur à nobis ex eorum institutione loquutio cum Deo, non interna, sed externa, quia sunt signa sensibilia: intelligi id debuit de loquutione, qualis in ordine ad Deum adhibenda erat, quæ non est, nisi per verba propria: quando autem petitur loquutio in ordine ad homines, ut ipsi nos percipiant, intelligi merito potuit de loquutione etiam per scripturam, & nutum prout sæpe cum hominibus loqui necesse est. Quamvis ergo remissio offensæ, quæ fit per nutum, sit vera remissio: quando tamen Sacerdotibus data est potestas remittendi peccata per remissionem externam; intelligi debuit de remissione per solam vocem faciendâ, quia agebatur de remissione faciendâ per talia signa: quibus non tam ipsi peccatori, cui sit, manifestaretur remissio, quam ipsi Deo cuius nomine fit signa, autem externa proportionata ad manifestandum Deo, magis sunt voces, quam nutus, & scriptura, quibus solum vimur in defectum vocum, ut diximus.

Dices: scriptura, & nutus, non solum de ferunt in supplementum vocum, quando de secus provenit

provenit ex parte audientis absentis, v.g. vel surdi, sed etiam quando provenit ex parte loquentis qui sit v.g. mutus: ergo licet ex parte Dei non sit defectus, propter quem adhibenda sit scriptura, vel nutus; potest tamen esse ex parte hominis; qui sit mutus, atque ideo, licet formæ Sacramentorum sint potissime in ordine ad Deum, deberent etiam posse fieri scriptura, vel nutibus sicut quando loquimur cum aliis hominibus.

Respondeo de possibili quidem non repugnare, quod homines etiam cum Deo ita loquerentur per scripturam, vel nutum: & quod Sacramentorum formæ cum ea latitudine instituerentur: de facto tamen institutam ita non esse probat perpetua Ecclesie traditio: congruentia autem poterit esse, quod licet in ordine ad humanum commercium loquutio indifferens sit ad omnes illos modos loquendi quando tamen exigatur, vel præcipitur loquutio externa cum Deo non solet intelligi, nisi de loquutione per vocem, nisi expicitur, & extendatur ad alia genera loquutionum: sic enim quando ad lucrandum lubilæum, vel indulgentiam, exigatur orare, vel preces fundere in tali, vel tali Ecclesia, licet sit questio, an sufficiat oratio mentalis, vel requiratur externa illi tamen, qui dicunt non sufficere mentalem, consequenter docent requiri orationem vocalem, nec erit qui dicat, sufficere orationem factam per nutum, vel per scripturam: si aliquis, v.g. in Ecclesia illa scriberet bis, aut ter orationem Dominicam: quia nimirum preces externæ ad Deum communiter intelliguntur de solis vocalibus; nam illi alij modi sunt extraordinarij, & inusitati. Cum ergo Christus instituerit formam Sacramentorum, quibus exterius, & sensibilibiter Deus esset quasi orandus nobis, & alloquendus: Ecclesie divinitus edocta merito potuit id de solis vocibus intelligere, quibus solis homines solent Deum exterius alloqui, & orare.

§.2. que verba requirantur ad formam Sacramenti Pœnitentiæ?

His itaque de priori puncto notatis, de posteriori est maior difficultas, quæ verba requirantur essentialiter ad valorem huius formæ? Et in primis certum est, non esse necessaria omnia verba antecedentia, & consequentia, quæ de facto dicuntur: ut illa *Miserere tui*, &c. *Dominus noster Iesus Christus te absolvat*, &c. quæ ideo præmittuntur, ut effectus subsequens absolutionis non impediatur: alia etiam subsequuntur, non necessaria, scilicet, *Passio Domini nostri Iesu Christi*, &c. De quorum verborum utilitate, aut efficacia, & an cōferant aliquem valorem omnibus operibus satisfactorijs pœnitentis, ut ex opere operato satisfaciatur per omnia illa, ut eleuantur per hæc verba: dicendum erit, cum agemus de satisfactione. Pro nunc dicimus, ea omnia verba, licet necessaria nō sint; laudabiliter tamen adiungi, ut dicit Tridentinum *sessio 14. cap. 3.* in quo durissime loquitur Concilium Colonienſe in Enchiridio sub titulo de *Sacramento pœnitentiæ*, ubi ex Gersono dicit, debere retineri brevitatē, & simplicitatem verborum absolutionis, & nec vtilem esse illam aliorum verborum aut precum additionem.

Illud farendum videtur, posse eas preces absque peccato mortali omitti, & fortasse absque veniali, tamen licet consuetudine receptæ sint, videtur tamen ea consuetudo libera. Videatur Nauarrus de *pœnitentia* d. 6. c. 1. n. 11.

Certum etiam est, in verbis absolutionis, illud nomen, ego, non esse simpliciter necessarium ad

valorem Sacramenti, quia, si auferatur, remanet idē sensus, ut in forma Baptismi docet S. Thom. *supra* q. 6. art. 5. ad 1. quare eius pronominis omisio non erit peccatum mortale; an verò sit veniale? Aliqui negant, aliqui affirmant, eo quod in Conciliis videatur proponi illa forma observanda sub illis verbis.

Restat ergo difficultas de illis verbis, *Absolvo te à peccatis tuis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*, de quibus prima sententia docet omnia illa esse necessaria. Hanc tenet Dur. in 4. dist. 2. q. 2. vel saltem requiri invocationem Dei, aut Christi, & favere videntur Ioannes Maior, *ibid.* 1. 4. q. 2. Ioannes de Neapoli d. 16. q. 5. Gerson. *Alphabero* 3. tract. de *absolutione Sacramentali*, quem refert Nauarrus de *pœnitentia* d. 6. c. 1. in principio n. 18. Angelus *Confessio* n. 1. Conciliū etiam Colonienſe, quatenus relatis illis verbis, addit, reliqua nō esse necessaria.

Fundamentum est, tum exemplum Baptismi, & Confirmationis, in quibus ponitur invocatio Trinitatis tum etiam quia oportet declarari, quod Sacerdos solum ut Minister, Deum autem ut principalis Auctor absoluit.

Hæc sententia ab omnibus rejicitur quam aliqui dicunt esse omnino improbabilem. Primum quia absque vilo fundamento exigit illa verba ad essentialitatem Sacramenti, cum neque ex Ecclesie definitione neque ex institutione Christi, id colligatur, qui solum dixit, *quorum remisistis peccata remittuntur eis*, &c. Vnde pater discrimen à Baptismo, in quo Christus eam invocationem posuit pro forma, & Confirmatione, in qua ex traditione Ecclesie idem habemus; quia nimirum Baptismus introducit ad fidem Trinitatis, & Confirmatio in eadem fide confirmat ad eam proficiendam; ideo debuit expressè illa fides explicari.

Hinc autem probatur secundò, quia in alijs Sacramentis licet fiant omnia auctoritate Dei, non est necesse id explicari in eorum formis, ut constat inductione. Ergo absque fundamento id dicitur de solo Sacramento pœnitentiæ.

Secunda ergo sententia docet, necessaria esse illa verba, *Absolvo te ab omnibus peccatis tuis*. Hanc tenet Gabr. *distinct.* 44. q. 2. & probari potest ex Concilio Moguntino c. 14. ubi ponitur forma cum illo addito ab omnibus.

Hanc tamen meritò requirunt alij, & in Rituali Romano reformato deſcripta est illa particula *omnibus*; neque enim Sacerdos absoluit ab omnibus peccatis, cum de multis venialibus non doleat pœnitens: mortalia verò connexa sunt; ita ut si ab uno absoluitur pœnitens, omnia remitti debeant.

Tertia sententia dicit, necessaria esse saltem illa verba *Absolvo te à peccatis tuis*. Hanc tenent Paul. d. 22. quest. 3. Maior. d. 14. q. 1. Petrus Soto *lect.* 4. de *confessione* Viguerius c. 16. §. 2. vers. 2. & alij, quia verbum illud, *Absolvo*, de se indifferens est, ut significet absolutionem à peccatis, vel à censuris, vel ab aliquo alio vinculo, debet ergo determinari per aliquid aliud.

Ad certè hoc ad summum probat de illis verbis à peccatis, non verò de illa particula *tuis*, absque illa enim sufficienter determinatur significatio, non enim potest absolvi Petrus à peccatis alienis. Ergo idem est dicere *absolvo te à peccatis*, ac dicere, *absolvo te à peccatis tuis*.

Quarta sententia potest esse, quæ per aliud extremum dicit, sufficere in rigore ad valorem Sacramenti, illud verbum, *absolvo*, absque vilo alio, quia post auditam confessionem, illud verbum significat sufficienter Sacramentum absolutorium. Ita videtur sentire Soto in 4. d. 22. q. 1. art. 1. §. 1. *Postremum*.

10
Ego non est
de essentiali
forma.

11

12

13

Conc. Mog.

14

15

16

stremum tandem dubium ubi dicit, quod in articulo mortis, quando periculum esset, ne moreretur homo absque absolutione Sacramentali, posset Sacerdos cum intentione absolventi simul à censuris, & peccatis proferre verbum *absoluo*, quod sufficeret.

17.
Forma stat
in his duobus
verbis
absoluo te.

Quinta sententia probabilior, & communior dicit, illa duo verba *absoluo te*, sufficere ad essentiam Sacramenti. Hanc tenent S. Thom. q. 84. art. 1. Anton. Caietanus, Syluester, Nauarrus & alij, quos refert & sequitur Suarez in presenti disp. 15. sect. 11. 2c. & Vasquez dub. 4. cum aliis. Recentioribus communiter. Quibus fauet Catechismus Pij V. de Sacramento pœnitentiæ n. 15. ubi dicitur formam huius Sacramenti esse *Ego te absoluo*, Adduci etiam solet illud Matth. 18. *Quicumque solueritis super terram, erunt soluta & in celo*. Nam licet Ioan. 20. expriman- tur peccata in illis verbis, quorum remisistis peccata &c. In hoc tamen loco non exprimuntur, sed solum exprimitur absolutio. Hoc tamen non multum urget, quia nec ibi ponitur verbum absolventi solum, dicit enim *quicumque solueritis*, indicans absolventem dicturum, quid velit solvere.

18. Ratio ergo præcipua desumitur ex eo, quod verbum illud *absoluo*, sicut & verbum *remitto*, habet ex se sufficientem vim ad significandam absolutionem à vinculis, seu remissionem debiti, licet non addatur aliquid aliud. Sic enim in oratione Dominica dicimus, *sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*, non addentes, quid eis dimittamus, & Ioan. 11. dixit Christus Apostolis, loquens de Lazaro soluite eum, & finite abire, neque addidit, à vinculis: denique, vulgari, & humano sermone, is, qui offensam passus est dicere solet etiam post temporis intervallum, *ego condono tibi, ego tibi remitto*, per quod etiam si nihil addat sufficienter intelligitur remittere, & condonare offensam: ergo eodem modo Sacerdos, loquens nomine Dei offensi, & dicens, *ego remitto, vel condono tibi*, aut *ego te absoluo*, (quod idem est) sufficienter significat remissionem offensæ, vel debiti ex peccato resultantis.

19.
An hæc verba
Absoluo
&c. possint
mutari.

Obiicies primò, quia si aliquis dicat: *Ego tibi dono*, & non addat aliud non significat sufficienter donationem; nam verbum illud est indifferens ad hoc, & illud donum, & habet significationem suspensam, donec determinetur per aliud ad significandam hanc donationem. Ergo similiter dicens, *ego tibi condono*, nihil aliud addens, non significat sufficienter; quia condonare, est donare aliquod debitum, manet autem suspensa significatio, donec determinetur per tale debitum ad id significandum.

Respondeo negando consequentiam: aliqua enim sunt verba, quæ magis quasi syncategorematicè significant, atque adeo suspendunt significationem ad modum termini syncategorematici, donec determinentur per aliud, qualia sunt verba, *adiungo, unio, volo*, & similia. Alia verò sunt, quæ magis participant de categoremate; habet enim de se sensum completum, ut *curro, existo, agrotas*, & similia. Illud ergo verbum, *dono*, pertinet magis ad priorem classem; neque enim explicat, quid donet; at verò verbum *condono*, seu *remitto*, pertinet ad posteriorem, quia significat donationem debiti, & valet idem ac, *dono tibi debitum, quod debet mihi*: quod quidem generat perfectum sensum, ut constat, quamvis nihil aliud addatur.

20.

Dices, adhuc manere sensum imperfectum, quia cum sint, vel esse possint multa debita; non significatur sufficienter, nisi explicetur quale debitum remittatur, sicut verbum, *dono*, facit sensum imperfectum propter eandem rationem.

Respondeo non manere sensum clarum, manere tamen perfectum. Aliud enim est, quod sensus non sit clarus, aliud verò, quod sit suspensus. Illud prius habent omnia æquivoca, quæ idè sunt æquivoca, quia de se plura significant, quare, quando dico, me vidisse canem; sensus quidem non est suspensus, sed perfectus, obscurus tamen propter æquivocationem illius vocis, & quia nescis adhuc de quo cane loquar, an de terrestri, cœlesti vel marino: hæc autem obscuritas, & æquivocatio tollitur sæpe ex circumstantiis & ex antecedentibus, ac consequentibus iuxta regulam summularum. Quando verò dico me vidisse omnem, sensus non solum est obscurus, sed etiam imperfectus, & suspensus, quia illa vox *omnis*, non significat omnes homines, sed potest significare cum voce *homo*: neque est sicut vox *canis*, quæ se sola significat canem terrestrem, licet non solum illum significet, sed etiam alios. Illa ergo vox, *dono*, propter syncategorematicum, quod habet, facit sensum non solum obscurum, sed imperfectum, quia solum potest significare. At verò verbum, *condono*, vel, *remitto*, facit quidè sensum obscurum propter æquivocationem implicitam, non tamen imperfectum. Sicut si haberes duos servos petros, & diceres, *dono tibi servum meum Petrum*: oratio quidem faceret sensum perfectum, sed obscurum; quia propter æquivocationem nominis non constaret clare de tua mente. Sic se habent verba illa *Ego te absoluo*, vel, *Ego tibi remitto*: habent enim de se sensum perfectum, sed obscurum nisi ex circumstantiis & antecedentibus fiat clarus, prout reuera fit; nam iuxta subiectam materiam, & in his circumstantiis intelliguntur de condonatione peccatorum, quorum confessio, & veniæ petitio præcessit. Ipsa tamen verba illam veniam peccatorum significant: nam perinde est dicere *condono*, ac dicere *dono tibi ius, quod habeo adversus te*; quare si habeam vnicuius ius adversus te, nulla est æquivocatio: si autem habeam plura iura, sensus est obscurus, & redditur clarus ex circumstantiis, ut in habente duos servos Petros, & in aliis similibus.

Est autem hæc doctrina adeo rationis naturalis lumini conformis, ut sapientissimi illi Iureconsulti ex hoc principio diuersa responsa ediderint. Aliquando enim dicere videntur, actum non valere, quando vox indifferens est ad plura significanda, ut si tutor deret Titius, cum duo sint Titij, vel si servus libertate donetur cum plures sint servi, & non explicatur aliquis determinatus, ut constat ex lege, si ira fuit 1. ff. de rebus dubiis ubi varia exempla adhibentur. Ceterum idem Iureconsulti farentur, in iis casibus actum non esse in se inuálidum, sed carere effectu, non quia deficiat ius, sed probatio iuris, ut acutè dixit Iureconsultus in lege, duo sunt Titij ff. de Testamentaria tutela, & observavit Glossa in lege si quis servum 8. §. si inter duos ff. de legatis 1. Unde aliquando sustinetur valor, & ponitur effectus, ut cum quis habens duos servos Stichum legat Titio Stichum servum, debet enim dari vnus, quem hæres elegerit, ut habetur in lege si quis a filio 32. §. 1. ff. de legatis 1. & cum testator habens duos fundos eiusdem nominis legat fundum per nomen illud commune, dari debet, qui minoris pretij est, ut habetur in lege Idem Iulianus. 41. §. scio ex factis, eodem titulo de legatis primo. Ratio autem est, quia legatum est validum, & solum impediri poterat effectus propter incertitudinem ex defectu probationis: et, cum probari possit sufficienter voluntas testatoris, saltem quoad aliquid, seu quoad id, quod minus est id debet omnino dari: non debere autem dari, nisi verba etiam æquivoca, & indiffe-

rentia sufficerent ad actum externum validum, licet aliquando ex defectu probationis non possit aliquis obtinere id, quod sibi debetur.

22. Confirmatur ex alio exemplo in re magis Theologica: si aliquis v.g. animo haereticali diceret: *Maria non fuit Virgo*, intelligens vique interius de sanctissima Deipara, postea verò, ut poenam fugiat, dicat se loquentem de Maria Magdalena, vel alia: hic certè licet in foro externo non posset puniri ob defectum probationis: vere tamen fuisset haereticus externus, & incurrisset censuram, ut ex consensu Doctorum probavi tomo superiori disp. 1. de Eucharist. sect. 6. & faceret Suarez tom. 5. in 3. disp. 4. sect. 3. num. 17. & disp. 21. de fide, sect. 1. num. 20. & Thomas Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 8. n. 26. Sufficit ergo, quod verbum de se possit aliquid significare, ad hoc, ut possit esse loquutio humana, & causare suos effectus, licet propter indifferentiam ad plura significata, non possit certificare audientem de illo, quod à loquente intenditur significare. Vnde licet verbum *Absolvo* ex se sit indifferens ad significandam absolutionem ab hoc, vel illo vinculo, aut debito; poterit ex loquentis intentione determinari ad significandam absolutionem à peccatis.

23. Dicit aliquis, etiam verbum, *dono*, significat donari aliquid, nā qui donat dat vique aliquid quod erat suum: & tamen verbum illud non facit sensum perfectum, nec significat perfectè, donec determinetur per aliud ad significandum hoc, vel illud donum: ergo licet condonatio significet donationem debiti, non tamen significabit perfectè, donec determinetur per aliud ad significandum hoc, vel illud debitum determinatè.

Respondeo verbum illud *dono*, sicut alia similia, significare quidem, quod aliquid detur, quod prius erat ipsius donantis; non tamen supponere pro ipso dono; nam ut aduertunt Summulistae, latius patet in vocibus significatio, quàm suppositio, hæc enim vox, *Pater*, significat etiam filium, cum faciat venire in cognitionem filij; non tamen supponit pro filio, sed pro Patre. Sic etiam hoc verbum, *dico*, vel, *promitto*, facit audientem venire in cognitionem alicuius rei dicendæ, vel promittendæ; non tamen supponit pro ea, sed habet, communiter loquendo vim suspendendi sensum, donec adiungatur, quid dicam, vel promittam, nam si dicam *promitto tibi*, nondum est sensus perfectus donec addam, librum, vel pallium: item si loquens dicat *Pater dico tibi*, non fit sensus, donec addat, quid est, quod dicit. Verba ergo illa significant inchoatiuè rem promittendam, vel dicendam, quatenus indicant subsequi postea aliam vocem, quæ pro ea re supponat; non tamen ipsa verba supponunt pro illa, & tale est verbum, *dono*, quod non supponit pro re donata; nam sicut in hoc complexo *liber, qui est meus*, illa voces, *qui est meus*, indicant præcedere, vel subsequi voces, per quas significatur aliquid, de quo dicitur esse meum; ipsæ tamen non supponunt pro illo, sed illa vox, *liber*: sic quando dico, *librum dono tibi*, sensus est *librum facio esse in tuo dominio*, qui erat meus, qui sensus ita distribuitur per illas voces, ut illis *dono tibi* respondeat illud solum, scilicet, *facio esse in tuo dominio, qui erat meus*, qui sensus, ut constat, est imperfectus, & connotat illam aliam vocem, *librum*, per quam compleatur, & quæ supponet pro ipso libro. At verò verbum, *condono*, *remitto*, *dimitto*, non est eiusmodi, sed ex iis, quæ non solum significant vt-cumque, sed etiam supponunt pro illo, quod

P. Ioan. de Lugo, de Penitentia.

condonatur; vel remittitur, nec habent vim illam necessariam suspendendi sensum, aut exigendi aliā vocem, per quam compleatur suppositio. Hanc autem esse vim horum verborum, constat ex communi modo loquendi hominum, qui vtuntur his verbis frequenter sine addito, quod quidem in verbo *parco*, frequentissimum est; nam ferè semper dicimus, *parce mihi*, *parco tibi*, absque alio addito, quia ipsum verbum solum facit sensum perfectum, & supponit pro debito, quod dimittitur. Idem autem videtur esse de verbis, *condono*, *remitto*, *absoluo*, &c. Et ideo diximus validam esse formam absque eo, quod dicatur à peccatis.

24. Obiici potest secundo hinc sequi, veram esse quartam sententiam supra relata, quod verbum, *absoluo*, absque pronomine, *te*, sufficiat ad valorem formæ; nam sicut illa verba, *absoluo te*, ex se indifferentia ad significandam remissionem huius debiti, vel illius; aut ablationem huius vinculi, vel illius; ex materia tamen subiecta determinantur ad significandam remissionem peccatorum; sic illud verbum, *absoluo*, licet ex se sit indifferens ad significandam absolutionem huius, vel illius, determinatur tamen sufficienter ex circumstantiis præsentibus ad significandam absolutionem huius, qui se accusauit, & petit veniam. Sic enim in matrimonio si interroganti de voluntate nubendi, respondeat fœmina, *volo*; illud verbum de se indifferens sufficienter significat hic, & nunc consensum ad nuptias, & sufficit ad valorem matrimonij.

25. Respondeo negando sequelam, nam verbum illud, *absoluo*, non habet secundum se vim significandi, vel supponendi pro persona, quæ absoluitur, quare si ex circumstantiis, vel interrogatione præcedenti hic, & nunc eam significet: tunc sensus, & significatio non tribuetur solis verbis, sed etiam circumstantiis, vel interrogationi, quæ partialiter concurrent ad illam significationem: Christus verò voluit formam huius Sacramenti esse talem, ut secundum se ipsa verba significant sufficienter. In matrimonio autem, quod perfici potest nutribus absque verbis, non est mirum, si illud verbum, *volo*, simul cum aliis circumstantiis sufficiat ad eius valorem, illud tamen non potest affertur in exemplum ad penitentiam, in qua certum est, non valere absolutionem, si penitenti interroganti, *vis me absolue?* aut *mibi remittere peccata?* respondeat Sacerdos, *volo*, ergo neque etiam si respondeat, *absoluo*: quia in communi modo loquendi hoc verbum solum non significat perfectè, sicut nec verbum, *do*, nisi dicatur, *do tibi*, nec alia verba similia.

26. Addo tamen, licet verbum, *Absoluo*, per se non sufficiat; sufficere tamen, si Sacerdos diceret; *absoluo à peccatis tuis*; quia in illo *tuis*, implicite contineri videtur illud *re*. Nam sicut in baptismo sufficit dicere, *Baptizatur Petrus in nomine Patris*, &c. Sic in Sacramento penitentiae sufficeret dicere: *Remittuntur à me peccata Petri*, &c. licet non diceretur, *Remittuntur Petro peccata sua*: quia eo ipso, quod dicitur remitti peccata Petri, dicitur implicite remitti Petro: ergo sufficere dicere: *remittuntur peccata tua*, quia implicite dicitur, *remittuntur tibi*, &c. Atque ideo sufficere dicere, *Remitto peccata tua*, seu, *absoluo à peccatis tuis*, quia idem videtur significari, si dicam, *solvuntur vincula, vel peccata tua*, ac si dicam, *Absoluo à vinculis, vel peccatis tuis*. Nam licet modus ille loquendi iuxta Grammaticæ legem non videatur carere barbarismo propter defectum accusatiui, quem exigit illud verbum *Absoluo*; hic tamen idem ferè defectus reperitur in il-

Q la

la loquutione; *Remitto vel cōdono peccata tua*: cū illa etiam verba exigant datium personae; cui condonatur: in utrāque tamen videtur esse sufficiens sensus, ut fiat Sacramentum: si enim Iudex proposita accusatione & examinato processu proferret sententiam his verbis: *Ego absolvo ab hac instantia & accusatione*: sententia videretur valida, quia satis significat absolui reum ab accusatione proposita. Similiter ergo in absolutione Sacramentali dicendum videtur.

27. Obiicitur tertio ex Conciliis Florentino, & Tridentino, in quibus pro forma huius Sacramenti non proponuntur illa verba; *Ego te absolvo*; sed additur particula, & *cetera*, quae indicat, alia etiam verba pertinere ad essentiam formae.

Ad hanc obiectionem constabit ex dubio sequenti.

S. 3. an illa sola verba Absolutio te, concurrant de facto ad effectum Sacramenti?

28. Est igitur dubium graue inter Theologos, an licet in rigore sufficienter ad valorem formae illa verba, *absolvo te*, de facto tamen concurrant etiam illa alia, quae adduntur, ita ut effectus non ponatur donec omnia proferantur?

Pater Vasquez, in praesent. num. 4. opinatur, de facto illa verba, *peccatis tuis*, cū opponitur, pertinere ad substantiam, & essentiam formae, atque adeo concurrere, nec poni effectum, donec illa perfecta sint; Quam etiam sententiam docuerunt P. Henriquez lib. 4. de poenitent. cap. 11. num. 3. & alij multi.

Probat P. Vasquez hanc sententiam quia quando verba, quae adiunguntur, continebantur implicitē in verbis aliis, tunc illud idem expressē, & explicitē additum, non minus operatur; quam si solum implicitē contineretur. Sic enim illud pronomen, *Ego* quod implicitē contineretur in verbo, *Absolvo* non minus operatur, quando expressē ponitur: ergo cū illud, *peccatis tuis*, implicitē etiam contineatur in verbo, *absolvo*, & quando implicitē solum ponitur, operetur, non minus debet operari quando expressē & explicitē ponitur. Vnde infert, non esse dicendum hoc de illis verbis, quae Graeci addunt in consecratione corporis Christi, scilicet *quod pro vobis irradetur*, & Latini in consecratione sanguinis, scilicet *Novi, & aeterni Testamenti mysterium fidei*, &c. quia haec nullo modo continebantur in prioribus, quae sola sufficienter, & ideo licet ponantur explicitē, nihil operantur.

29. Haec ratio difficilis est, Primo quia si illud *peccatis*, potest concurrere sufficienter, quatenus implicitē, continetur in verbo *absolvo*; Ergo antequam adiungatur expressē, ponet suum effectum. Ad hanc enim per te satis est implicita contentia, non potest autem differri effectus, postquam posita est sufficiens causa illius: vel ergo negandum est nunc in verbo, *absolvo*, contineri implicitē illud, *peccatis*, vel negandum est, differri effectum, vel, alia ratio reddenda est eius dilationis.

Secundo, quia regula, quam assignat, scilicet, verba, quae includebantur in verbis necessariis, haec quando exprimuntur, concurrere, quae autem non includebantur, nihil facere licet exprimantur. Haec inquam, regula non videtur vera; quia si aliquis consecraret, dicens, *hoc est corpus meum aëreum*: non consecraret validē, & tamen illud *aëreum*, non continebatur implicitē in verbis praecedentibus; ergo effectus non ponitur statim post verba necessaria,

quando id quod sequitur, non continet implicitē in praecedentibus; nam si hoc esset verum, debueret poni effectus consecrationis statim post illa verba, *hoc est corpus meum*, quia illud *aëreum*, non est aliquid implicitē contentum in verbis necessariis.

Respondet aliquis ex doctrina eiusdem Vasquez ibi num. 5. in eo casu vitari formam, non quidem propter verbum illud quod, postea adiungitur, sed propter intentionem vitiosam, quam sacerdos habebat quando protulit priora verba, siquidem ea proferebat cum intentione addendi illud *aëreum*, per consequens absque intentione significandi per priora verba id, quod debebat, nempe verum Christi corpus, ex cuius intentionis defectu impeditur effectus consecrationis.

Sed contra hoc est, quia licet aliquis sacerdos ignarus linguae Latinae, velit profert illa verba ad consecrandum, quoniam audiuit illam esse formam consecrationis; adhuc non consecrabit, sicut si aliquis rusticus cum eadem ignorantia baptizaret, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti minoris, quae verba accepisset ab aliquo tanquam formam, certē hic non daret validum baptismum, licet haberet intentionem baptizandi, & per consequens significandi per illa verba id, quod deberet ad verum baptismum: ergo non sola intentio, sed significatio, & legitima, & debita impeditur per verbum illud, quod postea adiungitur.

Dices in his casibus impediri etiam effectum propter defectum intentionis debitae: nam qui vult profert illa verba vult significare id, quod praedicta verba significant; verba autem cum illo adiuncto non significant verum corpus Christi, nec verum Spiritum sanctum, sed fictum.

Sed contra, quia ex hoc ipso videtur probari quod ante illa verba, *peccatis tuis*, habeatur effectus, nam verba praecedentia prolata fuerunt cum debita intentione absolventi, & significandi, id quod requiritur ad veram absolutionem, & aliunde illa verba priora de se sufficiūt: ergo ante prolationem sequentium, habent iam significationem sufficientem, & per consequens produciunt effectum.

Alia posset asserti ratio, pro illa sententia desumpta ex modo, & vi, quam voces habent ad significandum, scilicet quod non faciant sensum perfectum, donec absoluantur tota propositio, & interim suspendant sensum, cum adhuc sint indifferentes ad hunc, vel illum. Quod probari potest, quia verba non habent vim significandi, nisi quatenus faciunt, quod audientes concipiant; prout in mente loquentis, seu loquentem habere hoc vel illud in mente, ille autem, qui audit me dicentem, *tibi dabo librum commodatum*, non potest prudenter iudicare, me velle donare librum antequam ego absolvam totam propositionem. Ergo illa priora verba, quando aliquid eidem propositioni restat addendum, suspendunt ex natura sua sensum, & per consequens nec faciunt obligationem, nec possunt operari, antequam absoluantur propositio. Cū ergo illa verba, *peccatis tuis*, pertineant ad eandem propositionem, faciunt, quod priora non significant perfectē, nec operentur, donec tota propositio absoluantur, atque ideo illa etiam concurrunt ad effectum gratiae, & ad remissionem peccatorum, quam significant.

Contra hanc tamen rationem, & contra illam sententiam restat adhuc difficultas, quam latius prosecutus sum, disp. 11. de Eucharistia, sect. 4. quia ex illa sequeretur, quod si aliquis de facto, postquam dixit, *absolvo te a peccatis*, omitteret *tuis* propter inadvertentiam, vel aliud impedimentum, absolutio non esset valida. Interrogo enim, quidodo habuit effectum

effectum? non quidē quando dixit, *à peccatis*, quā adhuc poterat adiungere, *tuis*, & per te quando adiungitur, *tuis*, nō datur effectus, antequam illa etiā vox, *tuis*, proferatur. Debit ergo incipere esse valida quando decrevit postea non addere *tuis*, vel quādo impeditus fuit ab ea voce proferenda. Hoc autem absurdum, quia verba praecedentia habent suum effectum, quando non sunt, post morulam notabilem, atque adeo esset in potestate Sacerdotis suspendere effectū formae pro aliquo tempore post prolationem; nam posset proferre verba, relinquendo sibi libertatem ad adiungendum aliud verbum postea, vel non adiungendum; unde suspenderetur effectus usque ad omissionem, vel adiectionem aliorum verborum, quod videtur valde absurdum: nam verba significant de praesenti, & pro tempore praesenti, non pro futuro post prolationem. Nec satis facit, si dicas nunc statim fieri effectum, quando re ipsa verbum aliud adiungendum non est hoc enim esset dicere proferri verba priora cum intentione conditionata, quasi dicat minister: intendo operari nunc per haec verba, si alia postea non adiungam; si autem alia adiungam, volo non operari nunc, sed postea. Haec autem intentio non est minus absurda; constat enim in Sacramentis (excepto Matrimonio, de quo est controuersia) non posse confici valide sub conditione, dicendo: Ego nunc te absoluo, si cras restitues, quod debes, ut videbimus infra sect. 5. Ergo nec poterit valide absolueri illa intentione absolvendi nunc, si postea aliud verbum non sit additurus, nam haec est intentio sub conditione de futuro. Sequeretur ergo, ut diximus, quod Sacerdos omiserit casu aliquo illud, *tuis*, postquam dixit, *à peccatis*; absolutio non fuisset valida. Consequens autem videtur contra omnium mentem; nam verba illa, *Ego te absoluo à peccatis*, satis explicuissent, & significassent remissionem peccatorum. Et quidem si aliquis Episcopus consecrans Sacerdotem, proferret verba illa formae, *accipe potestatem offerendi sacrificium, & Missam celebrandi*; postea verò non proferret, vel mutaret verba sequentia, scilicet *tam pro viuis, quam pro defunctis*; valida iudicaretur ordinatio, cum per verba priora sufficienter explicata sit potestas Sacerdotis; & idem dicendum videtur de formis aliorum Sacramentorum, in quibus ablatio verbi tunc solam vitiat valorem, quando non manet sensus requisitus. Ergo cum maneat sensus absque illa particula, *tuis*, non potest dici formam, illo casu fore inuvalidam per defectum illius vltimae particulae.

34. Verius ergo videtur, etiam quando de facto adduntur illae voces, *à peccatis tuis*, non concurrere ad effectum, sed hunc dari ante eam prolationem, quam sententiam tenet Suarez ubi supra, num. 20. cum aliis recentioribus.

Ratio autem sumitur ex principio opposito quia scilicet ante adiunctionem aliorum verborum, iam in rigore propositio est absoluta, & perfecta per priora verba, quae reddunt sensum perfectum, & significant totum obiectum: verba autem posteriora deseruiunt solam ad idem clarius significandum, quare sicut in prolatione vltimae syllabae requisita, non debet ad effectum expectari totum tempus, quo daret prolatio illius syllabae; haec enim potest protrahi, praesertim si canitur; sed statim in prima prolatione illius syllabae fit effectus, quia iam tunc significatur sufficienter, & illa prolatio, seu continuatio prolationis non significat aliquid nouum, sed clarius, & melius significat idem obiectum: sic prolatio verborum, *à peccatis tuis*, non est expectanda propter

P. Ioan. de Lugo, de Penitentia.

eamdem rationem: quia nimirum ante illam habet iam sensum, & illa verba non significant aliquid nouum, sed idem clarius, & melius, & licet verba in propositione de praesenti non debeant significare obiectum praesens pro toto tempore ab initio prolationis, ut constat ex verbis consecrationis, sed solam praesens in fine prolationis, ut diximus in tractatu de Eucharistia, agētes de verbis formae, hoc tamē intelligitur de fine prolationis, non quidē quando proferitur vltimum verbum materiale illius propositionis, sed quando proferitur vltimum, quod requiritur ad exprimendū sensum illius propositionis, tunc enim debet esse obiectum praesens, quare licet postea sequantur alia verba, quibus magis explicetur idē sensus, attendi tamē debet ad tempus quo primum fuit sufficienter significatus, tunc enim fuit iā propositio prolata in toto rigore.

Hinc infero primò, cur in Conciliis Florentino, & Tridentino addita fuerit illa particula, *&c.* scilicet ad significandū, quod illa etiam verba, *à peccatis tuis*, pertineant ad formam huius sacramenti, quod in rigore verissimū est, nā semper ponuntur, & concurrunt, vel explicitē, vel saltē implicite: quare si cur illa Concilia ponunt etiam in forma pronomen illud, *ego*, dum dicunt forma esse illa verba, *ego te absoluo*, &c. quia nimirum illud necessario requiritur vel scorsim, vel saltē inclusum in verbo, *absoluo*; sic potuerunt idē dicere de illis verbis *à peccatis tuis*, propter eamdem rationem, & sicut pronomen, *ego*, aliquando explicitum concurret: si illud, *à peccatis tuis*, posset aliquando explicitē positum concurrere, si v.g. quis dicat, *ego à peccatis tuis te absoluo*. Tunc enim verba illa *à peccatis tuis*, procul dubio concurrerent ad effectum. Cur autem Concilia non posuerint illa etiam verba expressē, sicut priora, ratio potuit esse, ut indicarent, nec illa requiri explicita ad valorem sacramenti, ideo addita est particula, *&c.* qua indicatur aliquid aliud de facto adiungi, quod ad formam pertineat, licet non cum eodem gradu necessitatis.

Infero secūdo illa verba, *quod pro vobis traditur*, quae adduntur à Graecis in consecratione corporis Christi, non concurrere ad effectum consecrationis, sed hunc poni antequā ea proferantur, eo quod illa, licet non continentur implicite in praecedentibus, non tamen pertineant ad illam propositionem, sed ad aliam, quia sensus primae propositionis iam manet perfectus, ita ut licet secunda propositio esset falsa, adhuc prima fuisset vera, sicut si dicam, olim venit Romā Petrus Apostolus, qui quater negavit Christum, prima quidem propositio est vera, licet secunda sit falsa: at verò si adderetur illa particula *aëreum*, pertineret ad primam propositionem, scilicet, *hoc est corpus meū aëreū* quae tota redderetur falsa: nam veritas, vel falsitas totius propositionis attenditur secundum sensum completum illius, ut alibi diximus in tractatu de Eucharistia, disp. 11. sect. 3. & 4. ubi etiam reddidimus rationem sect. 6. cur ad ponendum effectum non sit expectanda aliqua temporis morula, quia constet propositionem ibi esse terminatam, & non progredi ulterius. Vide quae ibi dicta sunt.

Dices, ergo licet Sacerdos dicat, *ego te absoluo, ab alienis peccatis*, absolutio erit valida, quia prolato verbo, *absoluo*, statim datur effectus.

Respondeo facile, si priora verba dicantur cā legitima intentione, & post illa prolata mutetur intentio, & addantur illa *ab alienis peccatis*, absolutio fuit efficax, si autē ab initio fuit intentio proferendi totum illud, non est valida, quia sensus, qui intendebatur, & contra ritum, & ille sensus nondum est sufficienter significatus per priora verba.

Q 2 Contra

18.
Verba In
nomine Pa-
tris, &c. an
concurrant
ad effectum?

Contra hanc doctrinam vna restat adhuc diffi-
cultas, quod scilicet ex ipsa fieri videtur, quod de
facto concurrant ad effectum sacramenti, illa etiam
verba in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, quae
adduntur de facto in absolutione à peccatis. Nam
donec illa proferantur, non erit absoluta proposi-
tio, & non continentur implicite in praecedentibus,
ac per consequens sensus adhuc manebit suspen-
sus; ergo redire debemus ad regulam P. Vasquez, &
dicere, haec verba, licet opponantur, non concurre-
re, quia nec etiam continebantur implicite in ver-
bis necessariis.

Respondeo tamen negando sequelam, quia illa
verba sunt diuersa propositio in rigore, licet non
videantur asserere nouam copulam explicitam: nam
illa dicuntur inuocando Personas Trinitatis: In-
uocatio autem procul dubio est oratio diuersa à
praecedentibus. Quod verò illa sit inuocatio con-
stat ex forma Baptismi, in qua eadem verba dicun-
tur ad inuocandam Trinitatem, vt constat ex Patri-
bus & Conciliis dicentibus, in forma Baptismi de-
bere inuocari Trinitatem; sic loquitur Zacharias
Papa Epist. 11. ad Bonifacium Episcopum relatus in
c. In Synodo, de Consecratione dist. 4. Innocent. III.
in Concil. Lateran. relatus in c. firmiter, de summa
Trinitate; & Eugen. IV. in decreto unionis loquens
de forma baptismi, & alij communiter. Inuocare
autem, propriè loquendo, est in auxilium vocare
aliquem, vt constat ex Latinis Auctoribus apud
Calep. Vocatur ergo in auxilium sancta Trinitas per
illa verba post absolutionem à peccatis. Quod cõ-
firmari potest, quia illa verba, In nomine Patris, &
Filij, &c. non minus videntur referri ad absolu-
tionem praecedentem à censuris, quam ad absolutio-
nem à peccatis; ponuntur enim quasi clausula, &
finis totius absolutionis praecedentis: omnes tamen
supponunt, absolutionem à censuris habuisse signi-
ficationem, & effectum completum ante absolutionem
à peccatis. Illa ergo conclusio In nomine Patris, &c.
non reddit suspensum sensum praecedentium ver-
borum. Cum ergo aliàs ea inuocatio non requira-
tur ad valorem sacramenti, vt in baptismo, non est
cur illa, etiam quando apponitur, concurrat ad gra-
tiam, & remissionem peccatorum.

Obiicit aliquis S. Thomam supra q. 60. art. 8. in
corpore vbi dicit illum baptismum fortasse rō fore
validum in quo dicitur: Ego te baptizo in nomine
Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & B. Virginis. Ergo
illa inuocatio B. Virginis etiam post inuocationem
necessariam Trinitatis suspendit sensum verborum
praecedentium, & vitiat formam; ergo similiter in-
uocatio Trinitatis post absolutionem à peccatis
suspendit sensum verborum praecedentium.

Respondeo, discrimen magnum esse, quia illa
verba Beatae Virginis, in casu posito non sunt noua
oratio, sed pars orationis, seu inuocationis praede-
centis; perinde ac si dicerem Inuoca Patrem, & Fi-
lium, & Spiritum sanctum & Beatam Virginem; quae
quidem est oratio, in qua affirmatur inuocatio
quatuor personarum; quare non est mirum, si illa
ultima verba suspendant, & vitient sensum totius
orationis. In nostro verò casu inuocatio est oratio
noua vt diximus, & nullo modo est pars absolutio-
nis praecedentis, quae habuit iam suum sensum, &
significationem perfectam.

SECTIO II.

Quem effectum habeant verba in forma huius
Sacramenti?

40.

Haec quaestio* necessariò praeiudicanda est ad
aliam de sensu horum verborum, quae ab ista

omnino dependet, quem scilicet effectum ope-
rentur Sacerdotis verba, seu quam potestatem Sa-
cerdotes à Christo habuerint in ordine ad remi-
tenda peccata.

Ratio autem dubitandi est quia vel peccator,
quando accedit ad sacramentum, est contritus; &
tunc iam culpa remissa erit virtute contritionis
ante absolutionem, & per consequens Sacerdos
non dimittit culpam; vel peccator non erat contri-
tus; & tunc non videtur dispositus ad consequen-
dam remissionem peccati: neque enim Sacerdos
potest remittere peccata absque dispositione de-
bita ex parte peccatoris.

Varij sunt modi dicendi: & omisiss erroribus
haereticorum, qui negant potestatem Sacerdotis
ad remittenda peccata, vel dicunt hanc non esse
potestatem diuersam à potestate praedicandi, vel
baptizandi, contra quos latè Bellarmin lib. 1. de
poenitentia, & alij Controuersistae; inter Catholi-
cos, etiam Doctores non defuerunt, qui hanc po-
testatem nimis restringerint, & existimant, nun-
quam extendi ad dandam primam gratiam iusti-
ficantem in hoc sacramento, qui licet non conue-
niant cum haereticis, sed potestatem Sacerdotis
agnoscant, quam haeretici negant: difficile tamen
explicant verba Christi, dantis potestatem ad di-
mittenda peccata, quare varias adhibent interpre-
tationes, & varij sunt in assignando effectum huius
Sacramenti.

Primo, aliqui dicunt Sacerdotem absolueri à
pena aeterna, debita peccato; postquam Deus so-
lus iam prius remiserat culpam ante sacramentum.
Ita docuit Hugo Victorinus lib. 1. de Sacramentis,
part. 14. c. 8. Ricardus item de S. Victore 1. p. in
lib. de potestate ligandi, atque solvendi. c. 12.

Hoc tamen inuoluit contradictionem. Primo
quia iuxta Tridentinum sess. 6. c. 14. pena aeterna
vna cum culpa remittitur: si ergo ante sacra-
mentum remissa erat culpa, remitti debuit etiam pena
aeterna.

Secundo, culpa mortalis non deletur nisi per
infusionem gratiae: non potest autem stare cum
gratia reatus poenae aeternae: nam gratia est semen
gloriae, & filiarum Dei adducens ius ad heredita-
tem diuinam.

Tertio, quia ante aduentum Christi homini cõ-
trito non solum remittebatur culpa, sed etiam pe-
na aeterna, iuxta illud Ezech. 18. Si impius egerit po-
nitentiam, &c. vita viuet, & non morietur: omnia
iniquitatum eius, quas operatus est, non recordabor: non
ergo minorem efficaciam habet nunc contritio ex-
tra Sacramentum.

Ab his parum differt, secunda explicatio Ioan-
nis Medinae Cod. de poenit. tract. 2. q. 38. §. Videtur er-
go, qui dicit, per contritionem absolui homines à
culpa, & à poena aeterna; non tamen ab exilio pa-
triae coelestis, quam patriam, quia Sacerdos absol-
uendo aperit, ideo dicitur habere claves regni coe-
lorum, non enim repugna traliquem carere culpa, &
reatu poenae, & tamen adhuc exulare à caelo, sicut
Ioannes Baptista, & alij exulabant in limbo. Quid
autem intelligat nomine exilij explicuit ipse Me-
dina de hoc interrogatus à Corduba, pro vt testa-
tur ipse Corduba 1. questionarij. q. 1. opin. 3. cui res-
pondit, se in hoc differre à prima explicatione Ri-
cardi, & Hugonis, quod illi dixerint, absolutione
remitti poenam damni, & sensus; ipse verò solum
poenam damni.

Imò si attentè legatur hanc ipsam poenam da-
ni sensu remissam iam fuisse prius per contritio-
nem, non tamen omnino absolutè, sed sub condi-
tione, si postea culpabiliter non omittat absolutio-
nem

Sacramentalem; quam si omittit, punietur etiam pena damni propter propria peccata.

Hec explicatio eisdem argumentis relictur, quia eo modo, quo remittitur culpa, debet remitti etiam, pena aeterna; haec autem includit penam sensus & penam damni: Ergo utraque remittitur per contritionem praecedentem, sicut & culpa. Dicit remitti quidem, sed sub conditione, si fecerit alia, quae debet, scilicet, confiteri, & feruare alia praecpta legis nouae. Sed contra. Primum, quia hoc non est remitti absolute penam, nec dari absolute ius ad gloriam, prout Scriptura, & Concilia loquuntur.

Secundo, quia nec hoc modo absolutio remitteret penam, sed esset conditio, sub qua iam per te remissa fuerat, sicut etiam aliorum praecptorum observatio subsequens, sub cuius etiam conditione fuerat remissa, non dicitur remittere penam aeternam praecedentis peccati.

Tertio, Idem potuisses dicere de pena aeterna sensus, remitti etiam per contritionem sub conditione solum confessionis futurae: non enim est maior difficultas in una quam in alia.

Quarto, Eodem modo dici posset per contritionem ante Baptismum non remitti penam damni eternam absolute, sed sub conditione baptismi non omittendi.

Quinto, quia in lege veteri per contritionem tollebatur absolute culpa, & pena damni aeterni; ergo & nunc, cum non sit minus efficax contritio, quod attinet ad vires, licet nunc afferat obligationem confitendi.

Sexto, quia quando Theologi docent, peccata semel, dimissa non redire, nec quoad culpam, nec quoad penam, non adhibent discrimen inter peccata, quae dimissa sunt per contritionem, vel per absolutionem, sed de omnibus in vniuersum loquuntur.

Nec denique obstat, quod assertur de Patribus in limbo; nam illi non habebant reati penam damni, sed ius ad gloriam: detinebatur tamen, eo quod nondum erat solutum pretium sanguinis Christi, & non expediebat, quod ipsi prius quam Christus intrarent ad gloriam; sicut nec modo carentia glorie corporis est aliquis reatus penae damni, sed dilatio glorie debita ob iustam congruentiam.

Tertia explicatio est, homines absolui a culpa, & a pena per absolutionem Sacerdotis, non re ipsa susceperam, sed in voto; unde quando postea profertur verba, homo liberatur solum ab obligatione confitendi, quam retinuerat. Ita Gabr. dist. 18. quest. 1. & eius supplementum d. 11. quest. 1. art. 2. Okamus relatus a Gabriele, & Nominales antiqui quos referunt Alex. quest. 89. membr. 1. art. 1. & Bona uent. dist. 18. quest. 1. art. 2.

Hec etiam explicatio reicitur ab omnibus, Primum quia non esset absolueri a peccatis, sed ab obligatione confitendi peccata, quod est valde diuersum.

Secundo, quia hoc est in re negare clauis Ecclesiae, & potestatem: siquidem non esset ad mundandam animam; sed ad caeremoniam extrinsecam adhibendam.

Tertio, quia in confessione de solis venialibus non tollitur per absolutionem aliqua obligatio prior de illis confitendis, cum nulla esset, ergo non procederet ex potestate vera absolutionis.

Quarto, quia ad hunc effectum non oportuisset instituere formam absolutionis; nam si obligatio qua absoluitur homo erat solum confitendi;

P. Ioan. de Lugo de Penitentia.

per solum confessionem absque alia absolutione, esset iam homo solutus ab illa obligatione.

Quinto, neque ex potestate tali, absolueri argueretur, conferri gratiam in hoc Sacramento, quia ad soluendum hominem ab obligatione manifestandi peccata, non est necessaria gratia infusio, quae gratia nunc arguitur ex remissionem peccati, quae ibi fit.

Denique non magis, concureret confessio, & absolutio ad tollenda peccata, quam caetera omnia praecpta; nam omnium datur votum implicitum in contritione; quare eodem modo dici posset remitti peccata homini penitenti per communionem in voto, per obseruantiam festorum in voto, & alia similia.

Quarta explicatio est Alexandri & Bonauenturae; quod potestas Sacerdotis non sit ad absolueri a culpa, ne a pena aeterna, ex opere operato; sed tantum a pena temporalis, quae aliquando dicitur absolutio a peccato, iuxta illud Machab. 17. Sancta ergo & salubris cogitatio est pro defunctis orare, ut a peccatis soluantur, hoc est, a pena pro illis debita. Addunt tamen aliquando de congruo, Sacerdotem per modum deprecationis impetrare penitenti primam gratiam, ad quod conducunt illae orationes, Misereatur tui &c.

Hec etiam explicatio tollit fere totam efficaciam huius Sacramenti, nam ad tollendum reatum penae temporalis, suppetunt alia remedia faciliora; neque ad hoc requiritur noua gratiae infusio, ut constat in Indulgentiis, & sacrificiis Missae; quare non possemus ex illo effectu arguere, dari gratiam in hoc Sacramento, denique argumenta ad probandam nostram conclusionem, probabunt clare falsitatem huius explanationis.

Quinta denique, & celeberrima sententia est Magistri in 4. d. 18. §. non autem, & §. ligant quoque, qui docet, Sacerdotem verbis illis, Ego te absoluo, solum intendere significare, Ego te ostendo, & declaro absolutum per contritionem praecedentem, quam sequuntur Maior, & alij apud Suarez in praesenti disput. 18. sect. 2. num. 3. quia aduertit hoc tempore esse omnino erroneum.

Contra illam ergo, & omnem aliam sit conclusio certissima, in Sacramento penitentiae conferri veram remissionem peccati, etiam quoad culpam virtute ipsius Sacramenti, & absolutionis sacerdotalis. Hec est S. Thom. in praesent. & aliorum omnium, quos non oportet sigillatim referre. Probatur autem primum ex verbis Christi, Ioannis cap. 10. quorum remisistis peccata, &c. quae in proprio, & riguroso sensu significant remissionem peccati, etiam quoad culpam Matth. 16. & 18. Quodcumque ligaueris, & quodcumque solueris, &c. Nam illa vniuersalis omnia vincula videtur comprehendere. Idem etiam videtur probare nomen clauium regni caelorum, quod potissime per culpam non ortalem clauditur, & per eius remissionem aperitur.

Probatur secundum ex Conciliis Florentino in Litteris vniuersis, Constantiensis in Bulla Martini V. contra errores Ioannis Hus & clarius ex Tridentino sess. 14. c. 1. vbi dicitur Sacerdotibus data potestatem reconciliandi fideles post baptismum lapsos, & c. 2. hoc Sacramento homines a peccatis liberari, sicut per baptismum liberantur a prioribus peccatis & c. 3. & can. 1. effectum huius Sacramenti esse reconciliationem cum Deo, & can. 2. hanc esse secundam tabulam post naufragium, & can. 9. absolutionem non esse nudum ministerium pronuntiandi, & declarandi remissa esse peccata confitenti, sed actum iudicalem, & c. 4. attritionem cum hoc Sacramento

Q 3 disponere

disponere ad primam gratiam, & remissionem peccati obtinendam, quæ clarè probant, potestatem illam extendi ad dimittendam ipsam culpam, nec posse de hoc amplius apud Catholicos dubitari.

30. Tertiò probatur ex Iulio, & Celestino Pontificibus, & ex Concilio Africano, quorum verba referuntur in *cap. presbyter*. & aliis 26. *quest. 6. vbi* dicitur, quod Sacerdos denegans absolutionem morientibus reus erit animarum, & quod hominum salutem adimit. Ergo supponitur, quod per virtutem absolutionis confertur prima gratia, & tollitur culpa gravis, quia alioquin non esset causa damnationis ipsa absolutionis negatio. Ad quod etiam facit Aug. *epist. 180.*

Quarto probatur ex Patribus qui hanc potestatem in Sacerdotibus agnoscunt. Augustinus de *Catechizandis rudibus* cap. 17. Hieronymus *epist. 1. ad Heliodor.* S. Leo *epist. 1.* Cyprianus *serm. de baptismo* Cyrillus *lib. 12. in Ioann. c. 56.* Ambrosius *lib. 1. de patient. cap. 2. & 7. & lib. 2.* Rupert super illud Iona: *Vade in Ninivem* Civitatem, &c. Bernardus *serm. a. de Sanctis Petro & Paulo*, Hilarius *Can. 16. in Matth.* Theophylactus *ibi*, & alij dicentes, quod absolutio Sacerdotis precedat absolutionem Dei. Vnde clarè sequitur, non esse declaratoriam, & colligitur ex ipsis verbis Christi, quodcumque solueris super terram, sed erit, &c. in celis; non enim dixit, *sint solutum*, *sed erit*, quasi consequenter, quod etiam indicat illa dictio, & hoc estiam in celis, quasi hoc consequatur, & illud precedat. Videri etiam possunt Gregor. *hom. 26. in Euangel.* Chrysost. *hom. 5. in verba Isaie. Vidi Dominum.* & lib. 3. de *Sacerdot. capite 4. ubi* clarè dicit, *nostri Sacerdotes*, non corporis lepram, verum animi sordes, non dico purgatas, probare, seu purgare prorsus consecrum est. Vides alios apud Canisium. 2. part. *Catechismi* cap. 1.

32. Quod probatur ratione; quia si Sacerdos solum declarat hominem esse absolutum, vel illa declaratio fit Deo, & hoc est ridiculum, vel fit Ecclesie, & id est inutile; quia Ecclesia adhuc nō cōstat, & quia repugnat secreto, & institutioni huius Sacramenti; ergo illa non est declaratio precedentis absolutiōis, sed vera absolutio, ut verba sonant.

Sexto probatur ex communi mente omnium fidelium, quia cum se in mortis articulo confitens videtur, statim confessionis Sacramentum omni cura, & studio procurat, ut æternæ damnationis periculum vitetur, credunt igitur Sacerdotes, non habere solum potestatem declarandi præcedentes sanctitatem, aut minuendi poenam temporalem; de hoc enim non essent adeo solliciti, sed etiam remittendi culpam & poenam æternam, ut dixit Tridentinum sess. 6. c. 14. ubi etiam aperte videtur definita hæc Sacerdotis potestas, cum dicatur in hoc Sacramento remitti (nimirum virtute Sacramentalis absolutionis) culpam simul cum poena æterna.

53. Contra hanc ergo certissimam veritatem aliqua
asseruntur, quæ breuiter dissoluemus. Obijciunt pri-
mo loco illud *Ecclesiastici cap. 17. A mortuo quæ-
ritur nihil perit confessio. Ergo confessio peccatoris quan-
diu mortuus est, per peccatum, nihil ei prodest.*

Respondeo, ibi nec esse sermonem de confessione Sacramentali, nec de morte spirituali, sed naturali, & sensus est, confitere peccata tua ante mortem cum eorum derelictione practica, quia post mortem etiam impij in inferno confitentur sua scelera, sed sine ullo fructu.

Secundo obicitur exemplum veterum Sacerdotum, qui quidem non auferabant lepram, sed declarabant hominem esse iam mundatum, vt constat ex *Matth. 8.*

Respondeo, In hoc excedere nostros Sacerdotes,
quod & lepram spirituales sua potestate auferant,
vt notauit Chrylost. verbis supra relatis.

Tertio obicitur, quia solus Deus peccata remittit. *Math. 9. Quis potest remittere peccata, nisi solus Deus?* et quae verba licet sint dicta à Iuda, vera tamen erant, ut notavit Beda in c. 2. Marciorum quippe commune proloquium inter illos ex illo *Isai. 43. Ego sum qui deleo iniquitates,* et *Psal. 51. Remissionem impietatum mearum mibi.* vbi August. & Cassiodor. indicant Deum solum dimittere peccata, & quidem cum peccatum sit offensa Dei, ad Deum solum spectat illam remittere, non ad illum, contra quem non est.

Respondet, hoc probaret etiam, nec Christum,
vt hominem posse remittere peccata, quod sunt
contra Deum, vt Deum. Dicendum ergo est, Deum
solum remittere peccata potestate propria, et prin-
cipaliter, posset tamen id fieri à Sacerdotibus, com-
missionem, et delegationem. Desi curat procaror, po-
test ex facultate Domini remittere debitoribus,
quod Domino debent. Similiter dicitur in Psalmi.
71. quod *Deus fecit mirabilia magna solus*, quod ta-
men intelligitur principaliter, non instrumentali-
ter, nam hoc modo de iusto dicitur Ecclesiastici
31. *Quod fecit mirabilia in vita sua*.

Quare obicitur historia Lazari, quem Christus solus ad vitam reuocauit, postea uero à discipulis iussu diffusio, quo factò admirabatur factū absolute Sacerdotalis: Vnde Augustinus tract. 6. in Ioann. ex illo factò colligit, Christum fidei remissionem potestatem remittendi peccata, seruis ministrare dedidisse, ne seruis in seruo spectaret. Et clarius Mart. 16. Christus inquit per se uiuus uiuificat, & ministris potestatem soluendi p[ro]pter uitam trībuit, qui nullum soluere possunt, nisi uisus. Quod illud fere repetit Iern. 41. & 48. de tempore, & in cap. 11. Ioan. Nemo inquit tollit peccata nisi qui est agnus tollens peccata mundi, in Plalmum 87. super illa uerba: Nūquid medici suscitabunt, &c. Venerunt inquit curare ministerio suo possunt Sacerdotes, non autem mortuos suscitare. Eodem exemplo Lazari uatū Gregor. super Euangelia relatus in cap. Plernaque 11. quæst. 3. ubi ait: Quos compertores Deum per gratiam compunctionis uisitat, hos sententia pastoralis absoluit, tunc enim uera est absolutio p[ro]sidentis, cum æterni iudicis sequitur arbitrium, quod confirmat exemplo Lazari, & inde infer, quod illos non debemus adiuuere, quos auctorem nostrum cognoscimus per suscitatem gratiam uiuificare. In eandem sententiam intendunt loqui Ambros. relatus in c. Verbum Dei de p[ar]tis. d. 1. Verbum inquit Dei dimittit peccata, Sacerdos Iudex est, Sacerdos officii sui exhibet, sed nullius potestatis uirā exerceat, ille solum peccata dimittit, qui pro peccatis nostris mortuus est. Et diffusius loquitur Hieronym. in illud Mart. 16. Quodcumque ligaueris, &c. Istum locum inquit Episcopi, & Presbyteri non intelligentes aliqui sibi de Pharisæorum assumtu peruersio, ut uel damnet innocentem, uel soluere se noxiis arbitrentur: Cum apud Deum non sententia Sacerdotum, sed reorum uia quantur. Legimus in Leuitico de leprosis & bi inuenitur, ut ostendant se Sacerdotibus, & si lepram habuerint, tunc ad Sacerdote immundus fiant, non quod Sacerdotes leprosi faciant, & immundus, sed quod habeant notitiam p[ro]p[ri]æ, & non leprosi, & possunt discernere qui mortui, quæ immundus sit. Quomodo ergo ibi leprosi, & qui uisus immundus facit, & hic alius Sacerdos mundum uel immundum facit, & hic alius uel soluit Episcopus, & Presbyter, non eos qui infirmos sunt, uel noxi, sed pro officio suo cum peccatorum audierit uarietates, scit qui ligandus sit, & quæ soluendus.

56. Ad exemplum Lazari in se ipso facile Respon-
detur. Dū enim sit ille sensus allegoricus, non est
necesss, quod sit simile in omnibus: satis est, quod,
sicut ibi ab Apostolo verē fuit solutus Lazarus, sic
ad Sacerdotem penitens verē solvatur vinculis, qui-
bus tenetur. Vivit tamen prius peccator non sem-
per vita gratiæ habitualis, sed actualis; qua dolet
de peccatis, & movet se motu vitali, & exit foras;
quæ vita est à solo Deo interius vivificante, postea
tamē vivificatur etiā à Sacerdote. Vnde inter pro-
positiones Michaelis Baij, hæc etiā prohibetur à
Gregor. XIII. Peccator penitens non vivificatur mini-
sterio Sacerdotis absolutis, sed à solo Deo, qui penite-
ntiam suggerens, & inspirans vivificat eum, & resus-
citatur; minister autem Sacerdotis solus reatus tol-
litur.

Augustinus verò, & Gregorius, videntes, illo La-
zari exēplo intelligi debent ex ipsomet Augustino
tract. 49. in Ioann. & lib. 50. homiliarum hom. 27. & in
Psalm. 101. Conclon. 2. & de verbis Domini. serm. 8.
quibus in locis dicit; Ideo Deum dici suscitare
mortuam quia clamorem suo eum vocans facit, ut
veniat foras, hoc est, foras prodeat per confessionem
peccati, quod occultum erat hoc enim ipsum pro-
dicere foras, & vivere; subiungit autem Augustinus:
Dicit ergo aliquis: Quid prodest Ecclesia, si iam con-
fessionem voce Domini suscitatus prodit? cui obiectio-
ni respondet: ipsam Lazarum attende, cum vinculis
prodit; iam vivebat confitendo, sed nondū liber ambula-
bat vinculis ireritibus: quid ergo facit Ecclesia, cum di-
ctum est, quæ solueritis, soluta erunt, nisi quod ait Do-
minus continuo ad discipulos, soluite illi, & sinit abire.
Ecce Augustin. nomine vitæ confessionem so-
lam intelligit, quam ante absolutionem Sacerdo-
tis penitens habet à solo Deo; in quo etiam sen-
su intelligendi sunt Clitovius lib. 7. in Ioann. cap.
2; qui additus est Cyrillo Alex. & Alcuinus re-
latus à S. Thom. in Cathena super Ioann. c. 11. qui
eodem modo videntur usurpare exemplum illud
Lazari resuscitati.

57. Ad locum Ambrosij, respond. non inveniri ea
verba apud Ambros. in eo loco, in quo citantur à
Gratian. scilicet lib. 2. de Abel. & C. in c. 4. vbi Am-
brosius ita dicit; Remittuntur peccata per Dei verbū
omnis Levites interp. es, & quid exequitur est; remit-
tuntur per officium Sacerdotis, Sacramque minister iū.
In quibus verbis. contrarius potius sensus haberi
videtur potestas Sacerdotis probatur ad dimit-
tenda peccata saltem ministerialiter, hoc est, per
potestatem acceptatā à Deo. Adde si alicubi Deus
solus dicitur peccata dimittere; intelligi id debere;
auctoritate propria, & nomine suo: minister enim,
& Oeconomus qui Domini nomine donat, vel re-
mittit non dicitur donare, vel remittere nisi secū-
dum quid; donare enim, vel remittere est dare id,
quod suum est, vel condonare quod ipsi debetur;
Sacerdos autem non credit in se suo, sed Dei quando
peccata remittit; ideo non dicitur remittere sim-
pliciter, sed cum addito, scilicet nomine Dei, cui-
us minister, & Oeconomus est.

58. Ad verba Hieronymi quæ aliqui falsa existimant,
vi Scot. d. 14. q. 4. ad ultimum; alij duriora, respondeci
adhuc potest, ipsum voluisse solum reprehendere,
& reprimere nimiam licentiam, quam Sacerdotes
aliqui sibi arrogare admittendi, & reiiciendi pro
libro ab absolutione, contra quos docet, eorum po-
testatem non esse absolutam, sed certis legibus si-
gatam, quas observare debent, ut eorum sententia
valida sit, absolviendo solum eos quos Deus iudi-
cat absolutione dignos, nimirum per debitam pen-
itentiam, quod idem dixerunt Gregor. in verbis
supra citatis, & Clemens Papa 2. Constit. Apostol.

Facta, inquit, diligenti inquisitione, non penitent, di-
gnusque sit, ut in Ecclesiam admittatur, absolute in di-
cto ieiunio, &c. & Leo Papa relatus in c. Manet. 24.
quest. 1. Manet ergo (inquit) Petri Privilegium ob-
cunque ex ipsius fertur equitate iudicium. Sic ergo
Hieronymus dicit Sacerdotem non posse pro ar-
bitrio solvere vel ligare sine prævio examine: Exē-
plum autem Sacerdotum verum non est in om-
nibus simile, sed in hoc quod sicut illi prius exami-
nabant leprā, vel sanitatē, iudicant, ut cum ab immū-
ditia legali & interdicto absoluerent, vel non ab-
soluerent; sic nostri Sacerdotes debent diligenter
examinare, an penitens lepram adhuc retineat im-
penitentia, an verò eam per penitentiam abice-
rit, ut sic debite possint eos, vel à vinculis, quæ
restant absolvere, vel tanquam adhuc infirmos,
impenitentes in eisdem vinculis retinere.

Quintò obicitur argumentum supra indica-
tum, nam vel, penitens est contritus, & sic iam est
liber à peccato, vel adhuc est in peccato, & sic non
est dignus absolutione.

Respondeo penitenti cum attritione non esse
dignum immediatē gratiā, esse tamen idoneum ut
per absolutionem gratiam consequatur.

Dicunt, hæc Sacramentum esse medicinam, ergo
non est ad vivificandum; nam medicina solum
prodest viuis.

Respondeo hoc Sacramentum esse medicinam
contra vulnera etiam lethalia, quæ licet non adhuc
attulerint mortem damnationis, & ideo homo dici
possit vivus, & curabilis; attulerunt tamen mor-
tem gratiæ, & in hoc sensu potest hoc Sacramen-
tum vivificare.

Sextò obiciunt, quia eodem modo data est Sa-
cedotibus potestas ligandi, sicut solvendi; sed illa
non est, nisi ad ostendendum aliquem iam esse li-
gatum, ergo neque hæc est, nisi ad ostendendum
esse absolutum.

Respondeo, potestatem Sacerdotis ad ligandum
duplitter declarari. Primò quatenus potest nega-
re absolutionem, & retinere peccata, quod est liga-
re negativè, sicut Deus dicitur indurare, vel exca-
care quatenus nō dat auxilia, vel lumen. Ita expli-
cant S. Thom. opusc. 22. cap. 6. Adrian. de clauibus
quest. 2. Medina de confess. quest. 5. Cordub. lib. 5.
quest. 1. & alij multi.

Secundò explicant alij illam potestatem, qua-
tenus potest Sacerdos obligare penitentem ad
satisfactionem sacramentalem. Vterque sensus
est bonus; primus colligitur ex verbis Christi
Ioann. 20. vbi potestas ligandi explicatur per po-
testatem retinendi peccata, quò significatur, reten-
tionem peccati esse actum huius potestatis. Se-
cundus etiam sensus probatur à Tridentino sess.
14. cap. 8. & canonic. vbi ex potestate ligandi col-
ligitur potestas imponendi penitentiam. Datur
etiam alius actus huius potestatis ligandi, per ex-
communicationem, quæ impedit sacramento-
rum communicationem, de quocumque autem
ex his actibus sermo sit, constat actum ligandi
non esse solum ostendere, vel declarare aliquem
esse ligatum, sed et verā cum ligare siue negativè
siue etiam positivè.

SECTIO III.

Quem sensum habeant verba in forma
huius Sacramenti?

Explicato effectu horū verborū, facilius erit iā
eorum sensus, de quo tamen variè sunt Theolo-
gorum sententiæ. Ratio autem difficilis est,

Q 4 tum

tum quia quando poenitens non est sufficienter dispositus; non absoluitur à peccatis, & per consequens forma erit falsa: tum etiam quia quando iam condonata sunt peccata, vel per contritionem, vel per aliam confessionem precedentem, non absoluitur nunc ab illis; nec enim absoluitur ille, qui vincula non habet, nec potest condonari debitum, quod non est.

*Testis de
forma Sacra-
menti Poenitentiae
liberior sententia.*

Abulensis in primis liberius de hac forma loquutus est prima parte sui defensorij cap. 5. & 6. dicens, quod proprie loquendo nec Sacerdos, imò nec Deus absoluit à culpa, vel à poena peccati. Primò quia Scriptura nūquam ita loquitur, sed dicit peccata dimitti, deleri, &c. Secundò ex Clementina prima de privilegiis, ubi Pontifex prohibet religionis absolutionem quandam ipsis non concessam, dicit nec à culpa, nec à poena, ut eorum verbis utamur, absoluitur, ubi Pontifex illam indicat esse impropiam loquutionem. Tertio, quia homo nec absoluitur à culpa, quia hac iam praecessit, nec à poena, quae nondum aduenit, & per consequens nōdum obstringit, sed à reatu poenae, seu obligatione ad poenam, quae nunc etiam ligat hominem actu. Quarto, quia peccata non sunt vincula, ergo non absoluitur proprie homo à peccatis.

62.

Hac Abulensis sententia liberior est, sed errat in vocibus: nam ipse suum sensum Catholicum satis expressit, imò in cap. 7. in margine additur quaedam declaratio, quae fertur haberi in alio originali, & facta fuisse apud Eugen. Papam, quod scilicet loqueretur de absolutione propriissime dicta, & de culpa actuali, non de habituali, seu reatu ad poenam.

Matth. 16.

Modus tamen loquendi corrigendus est. Primò quia in Scriptura etiam habetur illa loquutio Mai. 58. Dissolve obligationem impietatis, &c. & Matth. 16. Quodcumque solveris super terram erit solutum, &c. Secundò quia videtur indicare transacto peccato actuali, remanere solum reatum poenae; à quo homo absoluitur, quae propositio erat una ex propositionibus Michaëlis Baij, quam receperunt Pius V. & Gregor. XIII. & refertur in illa Bulla his verbis: *In peccato duo sunt actus, & reatus, siue obligatio ad poenam. Unde in Sacramento baptismi aut Sacerdotis absolutione proprie reatus peccati, dumtaxat tollitur, & ministerium Sacerdotum solum liberat à reatu.* Fatendum ergo est, manere peccatum habituale seu reatum culpae, quod sit etiam propriè peccatum, & à quo poenitens absoluitur. Quid autem sit ille reatus seu macula habitualis diximus dist. 7.

Pius V. &
Greg. XIII.

Hinc constat ad fundamenta contraria. Ad verba verò illius Clementinae dicendum est, Pontificem non reprehendere vocabula, sed eorum usurpationem ab illis, qui talem facultatem ostentabant, cum illam non haberent.

63.

Denique constat, poenitentem absolui à culpa habituali, qua ligatur, haec enim est obligatio manens ad odium Dei, quando ab ipso Deo non condonatur: fatemur quidem, hoc non esse vinculum physicum sed morale, atque adeò per translationem, & metaphoram extendi vocabulum: hoc tamen non tollit, quod in eo sensu propriè dicatur homo absolui à peccatis.

Supposito ergo, quod verba illa propriè usurpentur, alij dicunt eorum sensum esse: *Ego te ostendo, & declaro absolutum.* Alij. *Ego te libero ab obligatione subiiciendi hac peccata Ecclesiae.* clauibus Alij. *Ego te libero à debito poenae aeternae.* Alij à debito poenae temporalis, sed haec sententiae supponunt fundamenta falsa circa potestatem Sacerdotis, quae impugnauimus scilicet praecedenti. & adhuc non soluunt difficulta-

tem; nam potest contingere, quod iam non habeat debitum poenae aeternae, nec temporalis, nec obligationem confitendi hac peccata, eo quod iam ea fuerit confessus in alia confessione, quare restat adhuc explicandum, quomodo verificentur verba in hoc etiam casu.

Alij ergo dicunt, per hanc formam significari ablationem peccati, vel quoad culpam, vel quoad poenam, vel quoad reliquias peccati videlicet quoddam inclinationes potentiarum, quae remanent ex culpa etiam post illam ablatam; & haec tolluntur magis, ac magis per absolutionem sequentem.

Hac explicatio reiicitur. Primò, quia aliquando ex vno peccato leui veniali exiguae reliquiae manent, quare non est credibile durare illas per totam vitam, per quam repetitis confessionibus potest illud peccatum dari semper pro materia absolutionis. Secundò illi habitus, qui remanent ex actu malo, nec sunt peccatum, nec etiam poena peccati, quia dimissa tota poena peccati, adhuc remanent tanquam effectus physici producti ab actu praeterito, sicut manet vulnus physicum causatum ab aliquo peccato. Ergo absolvens à peccatis, non absoluit ab illis, sed ab eorum causa.

Ab hac sententia parum distat P. Coninch. in praesent. disp. 4. dub. 8. num. 61. & sequentibus, dicens. peccatum semper remitti de nouo, quia semper manet aliqua obligatio ex ipso; quatenus etiam post ablatam culpam, & remissam poenam, manet semper aliqua indignitas, quae ceteris paribus ille, qui peccauit, minus dignus est aliquo Dei beneficio peculiari; quam alius aequè iustus, qui nunquam peccauit: hoc autem impedimentum, & minor dignitas auferitur magis, & magis per absolutionem propter gratiam habitalem, quae datur in Sacramento, ratione cuius gratiae, licet non tollatur illa indignitas propter oritur à peccato praeterito; minuitur tamen eius actiuitas appposita maiori gratiae, quae affert maiorem dignitatem, & temperat illam indignitatem ortam ex peccato.

Hic modus explicandi difficilis adhuc est. Primò quia tota illa indignitas quaecumque illa sit potest omnino auferri, & consumi, ita ut iam non possit Deus ratione illius peccati praeteriti aliquod donum homini negare, propter de facto in beatum consumpta est. nec enim peccata praeterita eos iam possunt amplius impedire ab vilo beneficio consequendo, ut fatetur idem Auctor n. 63. Ratio autè à priori est, quia sicut Deus condonando poenam, cedit iure, quod habebat ad puniendum positum hominem propter illud peccatum; & condonando culpam, cedit iuri morali; seu titulo, quem habebat ad auersionem rationabilem ab illo homine propter illud peccatum; sic potest liberè cedere, & remunciare omni iuri, & titulo morali, quem habet ad negandum aliquod beneficium illi homini ratione peccati praeteriti; neque enim est minus Dominus Deus horum iurium, quam illorum; posita autem hac cessante vniuersali, iam non manet illa indignitas, siquidem nullo modo poterit Deus moueri à peccato praeterito ad negandum huic homini tale, vel tale donum: ergo potest omnino tolli, & consumi tota illa indignitas, & titulus. Quod quidem inter homines passim fit; nam saepe ita reconciliantur, & condonant ex corde, ut dicant se nunquam ad aliquid faciendum, vel negandum, futuros memores prioris offensa, sed in omnibus se habituros, sicut si offensa non praecessisset; & tamen adhuc peccatum praeteritum esse possent materia absolutionis Sacramentalis.

Secundò contrarium modum facit, quod ex illa sequitur,

sequitur posse id, quod per Sacramentum remittitur, iterum redire ita ut iam illa remissio nihil operetur, sed reuocetur, quia per te in tantum remittitur amplius illud peccatum, in quantum datur maior gratia, quæ afferendo maiorem dignitatem impedit indignitatem relictam ex peccato præterito, nec operetur, quantum posset operari adueniente autem nouo peccato mortali, tollitur illa gratia, & per consequens manet tota indignitas ex peccatis præteritis: quæ erat prius, perinde ac si non fuisset remissa: redit ergo idem debitum quod erat dimissum, & idem vinculum, à quo per Sacerdotem fuerat penitens absolutus; quod tamen de culpa, aut pœna semel remissa negant communiter Theologi etiam de possibili, nedom de facto.

Denique displicet in P. Coninch, quod n. 55. dicit, verba Sacerdotis facere hunc sensum: *Ego tibi peccata remitto, quantum ex confessione potui cognoscere, te esse eorum reum, & esse bene dispositum ad eorum remissionem.* Hoc, inquam, displicet, quia licet Sacerdos non aduertisset ad dispositionem peccatoris cognoscendam: si tamen ipse re vera esset dispositus, esset valida absolutio; imo licet Sacerdos existimaret, illum non esse bene dispositum, si tamen haberet intentionem absoluenti, quantum posset, validè absolueret, si re vera penitens esset dispositus, non ergo est ille sensus verborum.

Alij ergo cum S. Thom. *quest. 84. art. 3. ad 5.* dicunt, sensum illorum verborum esse: *Ego tibi Sacramentum absolutiois impendo*, qui sensus verus est, etiam si peccata iam fuerint per contritionem, vel aliam confessionem dimissa, quia non significant effectum nunc poni, sed causam sufficientem ad illum effectum.

Hæc explicatio, licet quoad rem significatam vera sit, quoad modum tamen videtur difficilis, nisi amplius declaretur. Primum quia in alijs Sacramentis verba formæ non significant collationem Sacramenti, sed applicationem materiæ, vel aliquid aliud, ut verba illa, *Ego te baptizo*, significant absolutionem: illa, *hoc est corpus meum*, significant præsentiam corporis Christi, & sic de alijs: ergo illa verba *ego te absoluo*, non significant positionem Sacramenti, quia hoc esset dicere; *Ego pono hæc verba, quæ sunt Sacramentum*; cum enim Sacramentum hoc constet ex materiâ, & forma, materiâ verò ponatur à penitente, & formâ à Sacerdote, Sacerdos, dicendo: *ego pono Sacramentum*, diceret *ego pono verba, seu formam Sacramenti*, atque adeo verba illa significant suimet positionem; quod videtur durissimum.

Secundò verba Sacramentalia usurpari debent in eadem significatione, quam ex hominum institutione habent in humano sermone; non enim possunt significare, nisi id, ad quod significandum sunt instituta; & ideo illa vox *ego*, & illa vox *te*, idem significant intrâ, & extra Sacramentum; hæc verba *ego te absoluo*, ex hominum institutione non habent significare se ipsa per significationem reflexam, sed aliquid condistinctum ab ipsis; ergo nec in Sacramento significant directè se ipsa, sed aliquid aliud.

Eodem modo arguitur contra explicationem similem, quæ videtur P. Suarez *sect. 3. num. 19.* ut sensus sit: *Ego tibi gratiam sanctificantem confero, quantum est ex se remissionem peccati.* Hæc, inquam, explicatio videtur etiam difficilis, quia ex hominum institutione non habent significare gratiæ collationem, sed remissionem debiti, & solutionem vinculi; ergo licet in hoc Sacramento causent gratiam, ipsa tamen de se id non significant: Pro quo aduertendum omnino est, in verbis Sacra-

mentalibus duplicem esse significationem, alteram quam verba habent ex hominum institutione, & quæ est propria verborum, ut verba humana sunt: Alteram vero Sacramentalem quam habet etiam materiâ, verbi gratia aqua, oleum, &c. quatenus ex Christi institutione significant gratiam, quam conferunt. Et quidem loquendo de hac secunda significatione, verba absolutionis significant procul dubio gratiam sanctificantem, sicut & confessio, & dolor, quæ est materiâ Sacramenti; nunc autem non loquimur de hac significatione, sed de illa priori, quam habent verba, ut verba humana sunt, quæ sola debet attendi ad cognoscendum eorum sensum, & veritatem, nam verba in matrimonio, v.g. solum sunt vera, quatenus significant consensum in obligationem mutuum, hunc solum sensum faciunt, licet quatenus sunt Sacramentum, significant gratiam habitalem quam conferunt. Sic ergo verba absolutionis, licet significant, & conferant gratiam ex Christi institutione; ut tamen sunt verba humana, eam determinare non significant, nec faciunt eum sensum; quia ex hominum institutione non sunt imposita ad gratiam significandam, sed remissionem, vel solutionem à vinculis, unde etiam si peccata tollerentur absque infusione gratiæ prout loquendo de possibili, de venialibus videtur certum, & de mortalibus probabilis; adhuc verba essent vera in omni rigore; non ergo faciunt illum sensum determinatum *ego tibi confero gratiam sanctificantem peccatorum remissionem.*

Restat ergo quod sensus illorum verborum sit, quem ipsa sonare videntur iuxta institutionem, & impositionem humanam; scilicet, *Ego te soluo à vinculis, vel tibi remitto offensam diuinam*; ita ut significatum directum harum vocum, non sit infusio gratiæ determinatæ, sed condonatio peccati. Manet tamen adhuc explicandum, quomodo hic sensus verè significetur semper his verbis. Et quidem quando homo non est dispositus sufficienter ad gratiam, si Sacramentum sit nullum, non est inconueniens, quod verba non sint vera; sic enim contingit in alijs Sacramentis, ut cum Episcopus ordinat aliquam incapacem ordinis, quia v.g. non est baptizatus, tunc licet dicat, *Accipe potestatem*, &c. non dat potestatem, & sic verba non sunt vera. Si vero Sacramentum penitentia cum sententia probabili, admittatur aliquando esse validum, & informe, hoc est non causans actu gratiam ex defectu dispositionis sufficientis; tunc verba erunt vera, sicut sunt vera verba Episcopi ordinantis eum qui est in peccato. Dicit enim, *Accipe Spiritum sanctum*, &c. quæ verba vera sunt quia faciunt hunc sensum *Quantum est ex me, do tibi Spiritum sanctum*; sic in præsentia verba sunt vera, quia significant; quantum est ex me remitto tibi peccata: cum quo stat, non poni remissionem, quandiu non aufertur obex per debitam dispositionem; quia verba hæc in ore Sacerdotis, qui non est Dominus absolutus, sed minister cum potestate limitata, non habent sensum omnino absolutum, sed limitatum, scilicet, si adsint requisiti. Sicut index ordinarius, quando declarat aliquem esse innocentem, vel delinquentem, verba illa non faciunt sensum omnino absolutum sed limitatum, scilicet secundum allegata, & probata.

Maior est difficultas, quomodo verificatur hic sensus in illo alio casu, quando peccata iam fuerat ablata per priorem contritionem, vel confessionem præcedentem. Dicimus tamen, in eo etiam casu esse vera verba, quia non mentitur, qui post dimissum semel debitum, vel offensam, iterum rogatus dicit, se dimittere.

72.
Sensus verborum formæ absolutiois est, quæ sonare videntur iuxta impositionem humanam.

73.
Quomodo verificatur hic sensus, peccata iam per contritionem ablata.

dimittere. Nam sicut, qui semel se obligavit alicui ad aliquid præstandum, potest iterum se ei obligare ad idem, & qui semel vovit, vovet iterum, & iterum & promittit sæpius idem obiectum, sic qui remisit debitum, potest iterum idem remittere, nam remittere in rigore, est obligare se per cessionem iuris, ad non utendum iure acquisito ratione offensæ in ordine ad talem, vel talem effectum; quare sicut possumus per obligationem repetitam dare id ius, seu ius ad idem alicui, ita per remissionem repetitam possumus renunciare eidem iuri in favorem alicuius. Sic per professionem religiosam renunciamus sæculo, divitiis, &c. & tamen repetentes professionem, vel vota religiosa, repetimus absque mediatio eandem renunciationem. Ad renunciandum ergo, & cedendum absolute, non est necesse, quod actu sit adhuc nostrum id, cui renunciamus, sufficit fuisse aliquando nostrum; per cessionem enim repetitam significamus voluntatem efficacem nostram transferendi à nobis illud ius, seu quod non sit amplius in nostro dominio, quam quidem voluntatem possumus repetere, & declarare sæpius verè, & validè, nam illam concessionem esse validam, non est aliud nisi ponere titulum sufficientem, ratione cuius non possumus iam vti iure illo, quod aliquando habuimus, talis autem est quælibet nova remissio, & cessio, si quidem ponit titulum novum impediens, ne utamur iure illo quod aliquando habuimus. Et quidem hunc solum esse sensum illius verbi, *remitto*, constat ex usu omnium hominum qui eandem offensam solent sæpius remittere, ne tamen putant, se mentiri, quando secunda vice remittunt.

74.

Idem autem est sensus verbi *absolvo* cum in hoc Sacramento constet, illud non habere diversam significationem ab ea, quam haberet verbum, *remitto* quia per illud verbum *absolvo*, exercetur potestas Apostolicis data illis verbis, *quorum remisistis peccata*, &c.

Vnde obiter infero explicationem. Thomæ enim in hoc sensu intellectam legitimam esse, Dicere enim: *Ego tibi Sacramentum absolutionis impendo*, non debet intelligi de ipso Sacramento causate, sed de causato (ut ita dicam) quod Ego, quantum est ex me; pono absolutionem (ad quam quidem ordinatur hoc Sacramentum) id est remissionem peccati seu titulum ad hoc, ut peccatum sit remissum, & ius ex peccato ortum sit ablatum. Infero etiā per hæc verba iuxta suā institutionem humanā non significari directè, & determinatè gratiā, sed arguitur quatenus directè significatur remissio peccati: hæc autem ex lege Dei non fit sine infusione gratiæ, & ideo arguitur infusio gratiæ. Potest tamen ipsa infusio gratiæ, in executione esse prior aliquo modo, & magis directè, licet per verba significetur minus directè, & quasi posterius, quia in executione gratia est causa formalis expellens peccatum habituale, & per consequens quasi ex primaria, & directè intentione infunditur, licet verba directè solum significant remissionem peccati, & arguitur gratiā, quæ ponenda est, ut expellatur peccatum debito modo iuxta legem Dei.

75.
Quomodo
gratia con-
fertur in hoc
Sacramento
dum confessio
est de solis
venialibus.

Contra hanc explicationem multa possunt obijci. Primò quia licet ad remissionem peccati mortalis necessaria sit de facto gratiæ infusio, alioquin enim maneret homo sine gratia, & peccato, ad remissionem tamen venialis non requiritur. Vnde si verba absolutionis directè significat solum remissionem peccati non est, vnde colligatur, conferri gratiam in hoc Sacramento, quando confessio est de solis venialibus.

76.

Respondetur, ex remissione peccati, quam significant directè verba colligi virtutem, quā habet ad

causandam gratiam etiam quando confessio est de solis culpis venialibus: quia non potest remitti culpa etiam venialis de facto, ut suppono, absque culpa mortali, quare per illā absolutionem debet saltem indirectè remitti mortalia, si quæ sunt; hæc autem non possunt remitti absque gratia; ergo de primo ad ultimum, verba quæ habent vim ad remittenda venialia, habent etiam vim ad causandam gratiā, quæ simul expellat mortalia, si quæ fuerint. Hæc autē actiuitas Sacramenti non impeditur, quo minus causet gratiam, ex eo quod hic, & nunc non sint expellenda mortalia, nam si Sacramentum ex se habet illam virtutem, operatur effectum, ad tollenda, quantum est de se impedimenta remissionis venialis. Sicut Baptismus, qui est ad mandandum hominem etiam si sit iustus, iam ille, qui baptizatur, adhuc producit novam gratiam, quia de se habet actiuitatem ad producendam gratiam, quæ tollatur fordes, si fuerint. Sic etiam Pœnitentiam habet eandem vim eodem modo, & habet etiam alium titulum ad causandam gratiam, quia scilicet est Sacramentum reconciliationis, quod ex se tendit ad reconciliandum hominem Deo: reconciliatio autem ex se affert redintegrationem amicitiae, & expulsiōem inimicitiae: cum ergo inimicitia hominis cum Deo non possit expelli, nisi per gratiam, quæ sola est amicitia cū Deo, consequens est, quod per Sacramentum reconciliationis semper producat gratia expulsiōem omnis inimicitiae.

Secundò obijci potest, quia si verba non significant actualem ablationem peccati, & solutionem vinculi, sequitur posse verificari formam, & conferri validum Sacramentum hoc, etiam si nullum præcessisset verum peccatum, si penitens faceret peccatum dubium, vel existimatum, & doleret de illo. Nam peccatum, quod iam fuerat dimissum, non magis ligat nunc, quam illud, quod nunquam fuit: ergo si respectu illius datur verum Sacramentum, sic etiā dari poterit respectu huius, quia utrobique verba significabunt solam conditionem, & remissionem, quantum est ex parte creditoris.

Respondetur, negando sequelam. Ratio autem discriminis est, quod in illo casu verba essent falsa ex defectu obiecti, & propositio esset quasi de subiecto non supponenti, cum diceret, remitto tibi tale peccatum, quod peccatum nunquam fuit. Sicut si aliquis falsò putans dari posse chymaram, promitteret mihi chymeram; promissio esset omnino irrita, & nulla ex defectu obiecti: Sic si Sacerdos absoluat me ab occisione Angelii, absolutio erit nulla, si non habet aliam materiam, cum non habeat obiectum, nec ius, cui nomine Dei renunciaret per illam cessionem. Similiter ergo, quando remittit peccata, quæ nunquam fuerunt; remissio erit nulla, quia facit hunc sensum: renuncio illi iuri, quod acquisivit Deus ex tali peccato: cum ergo nullum ius Deus acquisierit nulli iuri renunciatur, & per consequens non est vera remissio, atque adeo propositio erit falsa, cum affirmet remissionem, ubi nulla est remissio. Quando verò peccatum iam fuerat prius condonatum, adhuc secunda remissio esset vera remissio: versatur enim circa verum obiectum, & circa verum ius, cui secundò renunciatur, & quod iterum vult non perseverare in Deo, ut supra explicuimus.

Dices in Sacramento extreme unctionis verba illa forme: *Indulgeat tibi Deus quidquid peccasti*, verificantur: licet infirmus nunquam actualiter peccauerit, ergo verba etiam, *Absolvo te à peccatis*, possint eodem modo verificari, licet nullum verum peccatum præcessisset.

Respondetur

Respondeo primò, Transfert antecedens, & nego consequentiam; Nam Sacramentum, vñctionis ex sua institutione respicit peccata solum sub conditione, vt constat ex verbis Iacobi, *si in peccatis fuerit, dimittentur ei*, quod potest explicari, dicendo quod datur primariò, & absolute ad confortandam mentem, & corpus, tanquam vtriusque medicina, ideo datur per vñctionem olei, quod est medicamentum confortarium: hinc autem habet sanare infirmitatem spirituales ex peccato si sit, vel saltem minuire infirmitatem animæ intrinsecam ad resistendum peccato, ne sit olei enim medicina vtroque modo confortat, requirit tamen absolute corporis infirmitatem, & morbum actuale hoc Sacramentum, quia datur tanquam remedium præsens ad confortandum contra periculum spirituale, & corporale præsens mortis instantis hinc est, peccatorum remissionem in illis verbis intelligi solum sub conditione; nam similiter dicitur in forma *quidquid peccasti per visum*; cum contingere possit ægrotum nunquam per visum peccasse, præsertim si erat cæcus, in Sacramento autem penitentia debet intelligi absolute, cum primariò tendat ad remissionem peccati, & reconciliationem hominis cum Deo, & ex sua institutione solum habeat remissionem peccati, vt constat ex Christi verbis, *quorum remisistis peccata* &c. vbi ad hunc effectum solum datur potestas Sacerdotibus, quare vbi nullum est peccatum non potest applicari tale Sacramentum, sicut nec Sacramentum matrimonij, vbi non est coniux, cui alter coniux possit coniungi.

Dixit tamen transfert antecedens, quia fortasse ad Sacramentum etiam illud requiruntur peccata absolute præterita. Si enim peccata sub conditione solum intelliguntur in forma extrema vñctionis, cur non datur illud Sacramentum infantibus morientibus.

Dices, non dici, quia deficit finis primarius qui est confortare mentem, & sanare illum, contra tentationes, & pericula morbi, & mortis. Nam infans non debet resistere, vel præliari contra spirituales hostes.

Sed contra Sacramentum confirmationis tendit etiam primariò ad confirmandum contra hostes fidei, ne homo illis succumbat: & tamen dari potest infanti. Dices id esse, quia infans armatur nunc eo Sacramento, vt postea prælietur, cum fuerit adultus: vñctio verò extrema datur, vt pugnat nunc in conflictu iam præsentem: quare frustra daretur non præliaturo. Sic nec datur perpetuò menti propter eadem rationem. Sed contra adhuc vrgetur extrema vñctio datur ei, qui post rationis vñctum incidit in amentiam etiam diuturnam; & quidem hic potest viginti annos amentia tam impotens est nunc ad præliandum contra Dæmonem, quam perpetuus amentis: nec enim maior spes est de illo, quam de hoc, quod recuperaturus sit rationis vñctum in hoc morbo; ergo finis primarius illius Sacramenti non est præcisè confortare ad prælium vltimum, sed delere reliquias peccatorum; vnde nullis præcedentibus peccatis dari non potest, sicut dicimus de Sacramento penitentia.

Vnde facilius responderi potest secundò, negando, quod in obiectione supponitur, scilicet quod Sacramentum extrema vñctionis dari possit illi, qui nunquam peccauit saltem venialiter. Nam licet Recentiores id asserant: contrarium tamen videtur expresse docere S. Thom. in *supplemento ad 3. part. q. 22. art. 4 ad 1. & 2. vbi eandem tenet Franciscus Syluius lare, M. Nuñus ibi, art. 2. difficult. 2.*

Ledesma 2.4. q. 34. art. 2. & alij quod colligitur tum ex Trident. sess. 14. ante c. 1. de extrema vñct. vbi dicitur hoc Sacramentum esse penitentia confirmationis, quare ij soli videntur capaces ipsius, qui fuerint etiam capaces Sacramenti penitentia; tum ex vñctio Ecclesie, quæ vt vidimus, non dat hoc Sacramentum iis, quos certum est nunquam peccasse, sed iis solis, qui aliquando peccauerunt, quales sunt iis omnes qui aliquando saltem vñctum rationis habuerunt, vt constat ex Rituali Romano in Sacramento extrema vñctionis: cuius ratio alia reddi non potest, vt vidimus, nam posse peccare, si re vera non peccatur, parum refert; potuisse enim peccare, non est aliquid mandandum per hoc Sacramentum, cum non sit aliquid malum, vel reprehensibile, solum ergo attenditur ad peccata ipsa, quæ tales homines commiserunt ante amentiam, ratione quorum forma Sacramenti est vera; cum tamen non sit vera in perpetuò amentibus, eo quod nunquam peccauerint. Denique ratio esse potest, quia Sacramentum illud est medicina, hæc autem non potest applicari, nisi post verbum, & vulnera, requiritur ergo, quod hæc anima fuerit aliquando vulnerata, vt sic possit vñctio vngi oleo sancto, quod Christus instituit contra vulnera spiritualia, & contra debilitatem, quæ ex illis vulneribus potuisset provenire in agone vltimo, & ideo in forma huius Sacramenti mentio fit peccatorum, quia debilitas cui intenditur applicari remedium, est quæ provenit ex peccatis commissis, & in forma Ecclesie Græcæ, quam affert Aradius de Sacrament. Ecclesie Orientalis lib. 5. c. 2 fit etiam mentio de peccatis, dum peritur à Deo, vt tribuat ægroti sanitatem ab infirmitate spirituali, & corporali; subponitur ergo infirmitas peccati præcedentis, Quævis autem in forma exprimitur peccata per visum, v.g. non requiritur necessariò, quod peccauerit per visum, quia ex omnibus illis formis partialibus fit vna integra, cuius sensus est: *Indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per sensum omnem*; ad cuius veritatem sufficit quod peccauerit per aliquem sensum, sicut etiam quando Sacerdos absoluit à quatuor peccatis, quorum vnum non fuit verè peccatum absolutio est valida, & vera, quia absoluit indiuisibiliter à reatu illius collectionis: Sic ergo verificatur hæc forma. De hoc tamen ex professo disputare non est huius loci, sed pertinet ad tractatū de extrema vñctione nunc sufficiat tetigisse.

Vrgebis adhuc; quia si aliquis iam sit solutus à vinculi scorporeis, quibus antea tenebatur, non potest postea aliquis cum veritate dicere *ego te soluo à vinculis*, neque ad veritatem huius loquutionis, sufficit habere voluntatē quantā ex se est, soluendi illum, si solutus non esset. Ergo nec erunt vera illa verba in absolutione Sacramentali, quando re vera penitens nullis vinculis ad ringitur, quia iam olim ab eis omnino fuit solutus.

Respondetur, negando consequentiam. Ratio differentia inter vincula corporea, & vincula spiritualia peccatorum hæc est, quod propositio illa prolata de solutione vinculi corporei habet pro obiecto immediato ipsam solutionē vinculi corporei, quam solum affirmat; vnde si re vera non sit à parte rei solutio præsens à me posita propositio mea non est vera. Quando verò affirmo solutionem vinculi spiritualis, obiectum immediatū, quod affirmo, non est ipsa ablatio externa vinculi, sed actus meæ voluntatis, quo ego interius cedo iure acquisitio ex offensa, & obligo me ad non vten- dum eo iure ad id, ad quod prius poteram ratione offensa rationabiliter vti. Quando enim dico, *condono, seu remitto vel dono*, affirmo actum voluntatis,

ris, qui est cessio, remissio, cōdonatio, seu voluntas me obligandi idem autē affirmo, quādo dico, *absoluo*; nam verbum, *absoluo* & verbum *remitto*, idem prorsus significant in hoc Sacramento, vt constat ex eius institutione, in qua vtroque verbo indifferenter vsus est Christus. Potest ergo verē affirmari vtrumque etiā si iam antea peccatum iterum remissum esset; quia licet homo solutus à vinculis corporeis non possit amplius solui: potest tamen offensa seu debitum remissum iterum atque iterum remitti, quia potest offensus, vel creditor iterum atque iterum se obligare ad non exigendum illud debitum, nec indignationem concipiendam propter illam offensam, quod propriē cedere iure, & remittere offensam, vt vidimus, sicut se iterum potest obligare id, ad quod iam prius erat obligatus.

83. In istis: ergo posset aliquis iterum, atque iterum contrahere matrimonium cum eadem coniuge, quia contrahere matrimonium, nō est aliud, nisi obligare se, & dare coniungi potestatem supra proprium corpus: potest autem coniux iterum, atque iterum se obligare, addito nouo vinculo obligationis nouæ ad id, quod iam antea erat obligatus; poterit ergo fieri de nouo cōtractus matrimonij, & per consequens nouum Sacramentum: cum nō detur matrimonij cōtractus inter baptizatos, quin detur etiam verum Sacramentum.

Respondetur, negando sequelam, potest quidem coniux iterum, & sepius se obligare de nouo, & addere nouum vinculum, quod se iterum obliget ad seruandum id, quod promissum in matrimonio illa tamen obligatio, aut promissio non est matrimonium; quia cōtractus matrimonij, non est quæcumque promissio, aut obligatio mutua, sed illa traditio actualis, per quam coniux tradit se, & introducit coniugem in possessionem actualem. Introductio autē in possessionem, & traditio actualis non potest repeti, cum significet inceptionem; possunt ergo sponsalia de futuro sepius fieri addita semper noua obligatione, quia non afferunt traditionem, nec introductionem actualem in possessionem: matrimonium autem cum eadem non potest repeti, nisi prius fuisset legitime dissolutum prout dissoluitur matrimonium ratum non consummatum per summi Pontificis auctoritatem: tunc enim posset iterum postea de nouo celebrari inter eosdem. Sic etiam professio solemniter religiosi non potest repeti: potest quidem religiosus renouare sepius vota suæ professionis, & obligare se de nouo addito nouo vinculo, sicut & potest renouare sepius vota simplicia obligando se de nouo: illa tamen renouatio, & noua obligatio non est noua professio, quia professio est traditio actualis, & introductio in possessionem, quod non potest iterum fieri, nisi prior professio auctoritate Summi Pontificis fuisset irritata, quod idē de matrimonio, & aliis similibus cōtractibus dicendum est.

84. Tertiō principaliter obiici potest, quia si absolutio Sacerdotis significat & operatur remissionē culpæ, nō possumus explicare, quomodo verum sit id, quod multi ex Patribus communiter dicūt, scilicet sententiam Petri præcedere, & sententiam Dei subsequi, quem modum loquendi vsurpāt Cypriā. Hilarius, Bernard. Hugo de S. Victore, quorū verba affert Vasquez in *presenti art. dub. 1. n. 8. & 9.* cum Ruaro, & VValdensi, qui idem obseruauerunt: si autem Sacerdos absoluit à culpa, non constat, quid postea soluat Deus: non ergo sequitur sententia Dei, post sententiam Sacerdotis.

85. Hæc difficultas magis vrget contra illam senten-

tiam supra relata: nam si Sacerdos non absoluit, sed declarat eum qui iam erat solutus, vel si non absoluit à culpa sed à pœna, minus potest intelligi quod sententia Petri præcedat; debuisset enim dici ē contra sententiam Dei præcedere, & Sacerdotalem subsequi.

Tripliciter ergo explicari potest ille modus loquendi Primō, vt licet sententia Sacerdotis sit verē eadem Dei sententia simul absolūtis per os Sacerdotis, nec sint duo tribunalia, aut appellatio à sententia vnius ad alium iudicem; dicitur tamen subsequi sententia diuina, hoc est, approbatio, & cōplacencia in sententia Sacerdotis. Quia explicatio P. Vasquez tribuit Augustino *tom. 4. lib. de vera. & Augusti. falsa pœnitent. cap. 9.* in illis verbis: *Quicumque solueritis super terram soluetur, & in calis: hoc est ego Deus, & omnes ordines celestis militia, & omnes laici in mea gloria laudant vobiscum, & confirmant, quos ligatis, & soluitis super terram.* Aduerte tamen, illum librum non esse Augusti, sed aliterius, qui c. 17. citat sententiam eiusdem Augusti. aduerte etiam illa verba non haberi c. 9. sed 10. eiusdem libri.

Secundō, & facilius explicari potest de sententia Dei, quæ proferenda est, vel in die iudicii vniuersalis, vel in iudicio particulari singulorum in eorum morte: tunc enim Deus terminat totam causam, & reddit præmium, vel pœnam iuxta id quod prius à Sacerdote in terris fuerat iudicatum.

Tertiō, & fortasse verius explicari potest quatenus post Sacerdotis sententiam Deus eius iniquitū vult producere gratiam, quia re ipsa homo soluitur à peccatis, atque ita Sacerdos qui præit, Deus subsequitur exequens solutionem, quam Sacerdos decreuerat.

Contra hanc doctrinam obiici potest quartō, si verba Sacerdotis significant verē remissionē culpæ, ergo pro eo signo, pro quo intelligitur verba prolata intelligitur iam culpa remissa; Tū quia pro eo priori intelliguntur vera; ergo conformia suo obiecto: Tū etiā quia vt intelligatur debitū extinctū sufficit intelligi remissionē creditoris, si ergo pro illo priori signo iā est remissio Dei per os Sacerdotis, iā intelligitur etiam debitum remissum. Consequens autem est falsum, quia culpa de facto non expellitur, nisi per gratiam habituale, quæ est forma iustificans, & causa formalis nostræ iustificationis, gratia autē non intelligitur producta pro illo priori, quo sūt verba, quia gratia est effectus verborū, siue physice siue saltem moraliter, ergo verba intelliguntur pro priori naturā ante gratiam, & per consequens remissio intelligitur, antequam debitum sit remissum: remissio enim per se significatur per ipsa verba Sacerdotis. Debemus ergo fateri, quod verba non significant remissionem secundum se, sed gratiam habitualem remissionem, seu expulsiuam peccati.

Respondetur, verba Sacerdotis procul dubio intelligi pro aliquo priori, antequam peccata sint remissa, vt argumentum probat. Ad inconuenientiam verō, quæ inferebantur: Respondetur ad primum, non requiri ad veritatem verborum, quod pro eodem signo, quo sunt verba, sit etiam obiectum; sed satis est si sit pro eadem duratione realitatis enim verba consecrationis sunt causa presentie corporis Christi sub speciebus; & per consequens sunt pro aliquo priori naturæ ante ipsam presentiam: pro quod tamen signo naturæ intelliguntur vera veritate radicali, non formaliter explicuimus in *tractatu de Eucharistia. disp. 11. sect. 6.* Sic dicimus nunc de verbis absolutionis, pro illo priori pro quo præcedunt suum effectum.

89. Ad secundum verò inconueniens, quod inferebatur, scilicet, quod pro illo priori intelligeretur iam debitum extinctum, respondimus ex professo *disp. 7. de virtut. penit. sect. 9. n. 160. & sequentib.* ubi variis modis illud argumentum dissoluimus. Porro ex ibi dictis aduertendum vltimò est, gratiam habitualement, licet sit primus, & principalis effectus, quem verba causant in hoc Sacramento, non tamen significari directè, & determinatè per verba, sed solum indeterminatè, vel arguitiue, sicut etiam in Sacramento matrimonij verba contrahentium causant gratiam, non tamen eam significant directè, quatenus humana verba sunt, sed solum consensum, & obligationem, & in Sacramento ordinis verba Episcopi: *Accipe potestatem offerendi sacrificium*, &c. licet causent immediate gratiam, non tamen eam significant, vt verba humana sunt, sed potestatem Sacerdotalem, licet eam significant, prout verba Sacramentalia sunt. Sic in presenti verba absolutionis causant gratiam non tamen eam directè, & determinatè significant, prout verba humana sunt, sed arguitiue, quatenus remissio peccati de facto non sit, nisi media gratia habituali, licet prout verba Sacramentalia sunt, eam directè, & determinatè significant.

90. Dixi tamen semper gratiam non significari per verba determinatè, quia indeterminatè, & quasi sub distinctione non nego significari: significatur enim remissio peccati: hæc autem, vt dixi, fieri debet vel extrinsece, vel per formam intrinsecam, ergo qui dicit, *remitto* significat se altero ex illis modis remittere scilicet vel extrinsece, vel per formam intrinsecam. Hoc tamen non sufficit, vt gratia dicatur simpliciter significari ex vi verborum, quia sicut in Eucharistia illa vox, *corpus*, significat corpus humanum, viuum, vel mortuum, & tamen corpus viuum non ponitur ex vi verborum, quia verba illud determinatè non significant; sic verbum, *remitto*, significat remissionem extrinsecam, vel intrinsecam: quando autem ponitur de facto intrinseca per gratiam habitualement, non dicitur poni omnino ex vi verborum, quia verba de se eam determinatè non exigebant ad sui veritatem, & in hoc sensu diximus, sensum formæ non esse: *Ego confero tibi gratiam remissionis peccati*, quia scilicet, verba non faciunt determinatè illum sensum, cum possent verificari absque illo.

SECTIO IV.

Utrum forma absolutionis possit per modum deprecationis proferri?

91. *Exempla communia sunt, si sacerdos dicat: Absoluat te Deus: vel, Absoluitur seruus Christi, &c. an valide absolueret? Auctor quidam coetaneus S. Thomæ contendebat, non solum posse, sed expedire magis illum modum deprecatorium, contra quem scripsit S. Thomas opusc. 2. 2. Alij verò videntur eam formam admittere saltem tanquam sufficientem, quos refert Suarez in presen. disp. 19. sect. 1. n. 24. & confirmari potest ex vsu Græcorum, qui eo modo dicuntur absolueri per solam deprecationem. Alia verò fundamenta inferri affertur.* Communis Theologorum sententia docet, formam non posse valere sub modo deprecatio. Hanc docuit ex professo S. Thomas opusc. illo 2. 2. & in presen. q. 84. art. 1. & alij, quos referunt, & sequuntur Suarez ubi supra, & Vasquez in presen. quest. 84. art. 1. dub. 1. & quidem sententiam contrariam, quatenus addebat, non debere formam proferri modo enunciatiuo, sed deprecatio, S. Thom. merito appellat temerariam, & præsum-

P. Joan. de Lugo, de Penitentia.

ptuosam; tum quia audet reprehendere formam communem Ecclesiæ Romanæ, Tum quia nititur fundamento absurdissimo, scilicet, quod Deus solus absoluat, sacerdos verò non habeat potestatem clausi ad absoluendum.

Rationes pro hac certa conclusione aliquæ adduci solent. Prima, quia sacerdotes non concurrunt ad effectum huius Sacramenti, sicut sancti viri ad operandam miraculosè sanitatem, ad quam solum concurrunt imperando: At verò ad effectum Sacramenti concurrunt instrumentaliter physice, debet ergo hoc ipsum significari per formam. Sed hæc ratio patitur instantiam contra se in extrema vnctione, in qua etiam Sacerdos concurrens instrumentaliter, & tamen forma proferitur deprecatoriæ; quid enim obstat, quominus verba deprecatoria acceperint virtutem à Deo infallibilem ad causandam gratiam? Adde, falsum esse id quod supponitur, sacerdotem concurrere physice ad effectum Sacramentorum, vt diximus in tractatu de Sacramentis in genere.

Secunda ratio est, quia Sacramenta nostra significant, quod faciunt: si ergo sacerdos verè absoluit, debet verbis significare se absolueri. Hoc tamen patitur eandem instantiam; nam in extrema vnctione sacerdos verè confert gratiam Sacramentalem; & tamen suis verbis solum orat Deum pro remissione peccatorum illius infirmi.

Meliùs ergo probatur conclusio ex ipsa institutione huius Sacramenti: Primò quia institutum est per modum iudicij: forma ergo debet proferri per modum sententiæ: certum est autem, sententiam non proferri à iudice verbis deprecatoriis, sed enunciatiuis: ergo Sacerdos non absoluit valide deprecando, sed potestatem suam ostendendo verbis enunciatiuis.

Secundò ex eadem institutione probatur, quia Christus non dixit, peccata, pro quorum remissione oraueritis, dimittentur, sed peccata, quæ vos remisistis, remissa erunt: aliud autem est petere alicui veniam peccati, aliud verò remittere illi peccatum, vt constat: ergo vt verificetur promissio Christi, Sacerdos nō debet orare, sed remittere, quia alioquin non ponitur id, cui promissa est ablatio peccati.

Denique confirmari potest ex vsu Ecclesiæ, in qua Sacerdos ante illa verba, *Ego te absoluo*, præmittit deprecationem, dicens *Miserere mihi, &c. Dominus noster Iesus Christus te absoluat, &c.* quibus verbis non confertur effectus Sacramenti, vt docet Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 3. dicens formam Sacramenti, huius positam esse in illis verbis, *ego te absoluo, &c. Quibus verbis* (inquit) Ecclesiæ sancta more preces quadam laudabiliter adiunguntur: ad ipsius tamen forme essentiam, nequaquam spectant. Ergo verba deprecatoria non sufficiunt ad formam huius Sacramenti, quia alioquin ante illa verba, *Ego te absoluo*, posita esset forma sufficiens in illis deprecationibus præcedentibus.

Obiicitur primò modus loquendi Partum, qui formam absolutionis vocare solent orationem, & preces sacerdotis. Dionys. de Ecclesiast. hierarch. c. 7. vt exponit Turrian. 4. contra Magdeburg. c. 12. Aug. 4. de Baptismo relatus in c. Manus, 1. q. 1. & lib. 3. de unico Baptismo cap. 15. & 16. in lib. de penit. relatus in c. Agite, de penit. dist. 1. Leo Papa epist. 91. ad Theodor. in princip. & refertur in c. Multiplex, de consecratione dist. 1. vbi ait, indulgentiam peccatorum sine sacerdotum supplicationibus non posse obtineri.

Respondetur, formam absolutionis appellari aliquando nomine orationis, & precum, primò propter preces cōsequentes, & cōcomitantes, quæ cum

R

forma

forma dicuntur, sicut totum, quod dicitur in officio diuino, appellatur *Oratio*, licet in illo legamus etiam historias & vitas Sanctorum, quæ certè non sunt precatio, sed narratio; totum tamen dicitur oratio, & preces à precibus contentis: Secundo appellatur absolutio *Oratio*, quia implicite, & virtualiter continet orationem, quæ ex Christi institutione Sacerdos nomine eiusdem Christi petit efficaciter remissionem peccati. Propter utramque etiam rationem verba consecrationis dicuntur aliquando à Sanctis Patribus preces, & supplicationes, sacerdotis, quamuis certum sit, forma Eucharistiæ non posse esse deprecatoriam.

98. Obiici adhuc potest Aug. lib. 10. *homil. ser. 13.* qui habetur etiam in homiliario Doctorum in die S. Mariæ Magdalene, ubi reprehendere videtur eos, qui dicunt, *dimitto tibi peccata*. Ergo ea forma non erat tunc in vsu, sed deprecatoria.

Respondetur tamè ex ipso contextu constare Augustinum, qui solum caput sensum hæreticorum, qui significare volebant, se propriis meritis peccata dimittere, & propria auctoritate, quâ arrogati, ut cohererent Patres aliquando in contrariâ partē videtur inclinare, & dicere, sacerdotē nō dimittere peccata sed solum Deū, quod tamen intelligi debet, ut supra explicauimus, non retinere propria auctoritate, aut pro arbitrio suo sed solum ex delegatione, & iuxta præscriptum Dei, qui est præcipuus dimittes, quæ sensum satis declarat August. in eo loco: ut constare poterit legenti attentè totū contextū. Cum enim sibi obiecerit: *si nō dimitunt homines peccata, falsū est, quod ait Christus, quæ solueritis in terra, soluta erūt & in Cælo*: Non respondit sacerdotem non soluere aut nō debere uti forma illa à Christo præscripta; sed solum dici quod non soluant, ut homines, sed propter virtutē Spiritus sancti qui in illis operatur. Nescis, inquit, quare hoc dictū sit quomodo dictum sit? Daturus erat Dominus hominibus spiritū sanctū, & ab ipso Spiritu sancto fidelibus suis dimitti peccata, non meritis hominū volebat intelligi dimitti peccata. Nam quid es homo, nisi ager sanandus? Vis mihi esse Medicus, necum quære Medicū? Nam, ut hoc euidenter ostenderet Dominus, à Spiritu sancto, quem donauit fidelibus suis dimitti peccata, non meritis hominū quodam loco sic ait resurgens à mortuis: Accipite Spiritum sanctum: & cuiuslibet subiecit Si cui dimiseritis peccata, dimittantur ei: hoc est, Spiritus Domini dimittit, non vos. Vbi non negat verba formæ, sed sensum superbiorum hominum, qui sibi arrogabant remissionem peccatorum.

99. Secundo principaliter obiicitur, quia in extrema unctione sacerdos utitur verbis deprecatoriis ad remissionem peccatorum: cur ergo non poterit eis uti in Sacramento pœnitentiæ?

Respondetur, rationē potissimā desumi ex Christi institutione, qui Sacramentum unctionis ita instituit, ut constet ex eius promulgatione facta ab Apostolo Iacobo: Pœnitentiæ verò sacramentū aliter instituit *Ioh. 20.* ubi nō dixit, peccata, pro quorū remissione oraueritis, remittentur, sed quæ remiseritis, remittentur. Cur autē hoc fecerit, dicunt aliqui, rationem fuisse quod in extrema unctione effectus aliquis, scilicet, sanctitas corporis, nō semper infallibiliter sequatur, sed hoc non videtur satis facere, quia per verba formæ non exprimitur salus corporis, sed remissio peccatorū. *Indulget tibi Deus quidquid peccasti*, hæc autem remissio, si non sit obex semper ponitur, Alij dicunt, id fieri propter statum suscipientis Sacramentum, qui cum ægritudine teneatur oppressus, & sit quasi in extrema indigentia propriis viribus destitutus, & veluti iā incipiens exire à foro Ecclesiæ, & in solius Dei ma-

nibus constitui, meritò incipit orationibus sacerdotum Deo commendari. Itē quia illud Sacramentum ordinatur ad obtinendum per modum indulgentiæ, quod in Sacramento pœnitentiæ per modū iudicii obtineri non potuit; ideo Sacerdos iam nō agit amplius, ut iudex, sed ut deprecator illis verbis, *Per suam piissimam misericordiam indulget tibi Deus*, &c. Ratio potissima est quā supra indicauimus, quod Sacramentum pœnitentiæ institutum est per modum iudicii, in quo forma debet profecti per modum sententiæ, & per consequens non deprecatoriæ.

Tertio obiicitur, Christus dedit etiam potestatem Apostolis curadi infirmos *Matth. 10. & Luc. 9.* & tamen eam potestatem exercebant verbis deprecatoriis. Ergo potestatem sanandi animæ vulnera, quam similiter acceperunt, similibus verbis, deprecatoriis exercere poterant.

Respondetur ex dictis, omisiss aliis solutionibus, in Sacramento hoc nō fuisse datā potestatem curandi animam quocumque modo, sed solum per modum iudicii: iudex autē, ut iudex nō potest liberare reum nisi per sententiam, quæ (ut diximus) non profertur verbis deprecatoriis.

Quarto obiicitur: Christus sicut dedit potestatem soluendi à peccatis, dedit etiam potestatem absoluendi à censuris, hæc autem potestas exerceri potest per verba etiam deprecatoria, ergo, & potestas etiam absoluendi à peccatis.

Respondetur in primis: à censuris possit etiā per scripturam, & per nutū valide absolui, saltem quatenus est ex natura censure, nisi id aliquo iure positivo prohibeatur, ut notat Suarez *tom. 1. de censuris disp. 7. sect. 9. n. 13.* quod tamen in absolutione à peccatis locum non habet; quia nimirum absolutio hæc est Sacramentalis, atque ideo fieri debet eo solum ritu, qui à Christo institutus est: illa verò absolutio à censuris pendet ex hominum institutione, sicut & ipsa censura, qui ponitur huc, vel illum modum absoluendi decernere. Denique negari potest id, quod supponitur, scilicet, absolutionem à censuris valide fieri per verba deprecatoria, imò oppositum videtur ex ipsa praxi colligi; Nam confessarius proximè ante absolutionem à censuris, præmittit illam orationem, *Dominus noster Iesus Christus te absoluat*, per quæ tamen verba nondū intelligitur pœnitens absolutus à censuris, donec audiat: *Ego te absoluo ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis*, &c. Ergo verba illa deprecatoria de facto non sufficiunt ad absolutionem à censuris impertiendam.

Quinto obiici potest, quia iuxta cōmunē hominū sensū hæc verba, *parcat tibi Deus*, æquivalent his, *Ego parco tibi*: Itē qui dicit, *Deus ignosce illi*, eo ipso ignoscit ex parte sua: ergo sacerdos petito à Deo quod ignoscat, & parcat, ipse etiam exprimit sufficienter se remittere, & consequenter adhibet validas formas: illa enim verba sufficiunt ad formam, quibus sacerdos significat sufficienter se remittere.

Respondetur illa verba, *parcat tibi Deus*, in rigore loquendo non esse formaliter condonationem loquentis, sed arguunt, quatenus arguimus, eum, qui desiderat condonationē Dei, condonare etiā ex parte sua. Ceterū propriè loquendo, aliud est me condonare offensā, aliud verò desiderare quod Deus ex parte sua condonet: cū enim diuersū sit ius Dei aduersus meū debitore, & offensore à iure meo, possum ego desiderare, & petere, quod Deus remittat ius suum, & tamen simul velle retinere ius meum. Vnde sicut nec sententia iudicis valeret sub ea verborum formula, *Absoluat te Deus*, sic multo minus sententia sacerdotis valet, ad quam requiritur formalis

formalis absolutio, & non solum arguitiva, vel interpretativa.

Dices, in casu nostro non solum arguitivè, sed formaliter significari per illa verba condonatio, non ipsius Sacerdotis; nam Sacerdos non potest remittere aliud ius, nisi illud idem ius Dei, nec potest absolute, nisi nomine Dei: ergo velle, quod Deus condonet, & absolvat, est velle, quod non maneat illud ius, & per consequens petere à Deo, quod parcat, est velle tollere illud ius, non solum arguitivè, sed etiam formaliter.

Respondetur, licet idem sit ius Dei, quod Deus, & sacerdos Dei nomine possunt remittere, adhuc non est idem, sacerdotem velle illud remittere, aut velle, quod Deus ipse remittat. Explicari hoc potest in confessorio potente dispensare verbi gratia, ex facultate Pontificis in aliquo voto, vel absolute ab aliqua censura: adhuc hic sacerdos posset petere à Pontifice, ut ipsemet dispensaret, vel abolveret, & quidem non conferretur confessorius ille dispensare, vel abolvere, dicens, peto à Pontifice, ut dispenses tecum, vel absolvat te, aut dicens, Pontifici: Beati Pater, dispensa cum hoc homine vel absolute illum, &c. quia nimirum, licet obiectum dispensationis, aut absolutionis esset idem respectu pontificis, & inferioris confessorij; actualis tamen dispensatio, vel absolutio esset diversa, & possum ego desiderare, & petere, quod tollatur hoc ius per talem dispensationem vel absolutionem Pontificis, & nolle quod tollatur per meam. Similiter ergo posset sacerdos petere, quod Deus absolvat penitentem, absque eo quod velit ipsemet sacerdos eum abolvere.

Sexto obijci potest, quia non minus benedicit formaliter sacerdos, dicens *Benedicat te Deus*, quam si dicat, *benedico te*, imò communis formula formalis benedicendi est per modum deprecationis, ergo non minus absolvet formaliter, dicendo *absolvat te Deus*, quam dicendo, *absolvo te*.

Respondetur, negando consequentiam; nam benedicere, in sensu Ecclesiastico nihil aliud est, quam bonum precari, seu bona dicere ei quem benedicimus. Verque ergo proprie, & in rigore benedicit, tam qui petit à Deo bona huic, ut quando Isaac dicebat: *der tibi Deus de rore cæli, & de pinguedine terre*, &c. quam qui dicit *benedico te*. Nam hic etiam significat idem his verbis, scilicet, se petere, & desiderare bona ei, quem benedicit: absolute vero aut remittere non ita se habent: non enim significat desiderium solum, aut quod precemur veniam ei, quem absolvemus, sed actum potestatis nostræ, qua dicimus iure nostro, vel alterius, cuius personam gerimus: non ergo absoluit formaliter, qui petit à Deo absolutionem alienius.

Septimo obijci potest, quod supra tetigimus ex consuetudine sacerdotum Græcorum, qui verbis prelatoris absolunt.

Respondetur, eum vsum non esse vniuersalem etiam apud schismaticos, grauiiores enim, & pecciores addunt illa verba, *& ego habeo te absolutum*, quæ apud Græcos habent eundem sensum, quem apud nos, *Ego te absolvo*, ut latè probat Petrus Arcudius lib. 4. de Sacramentis Ecclesiæ orientalis cap. de forma Sacramenti penitentia: illi autem, qui solis precibus vtuntur, inualide absolunt, nec mitum, si in tenebris schismatis, hoc etiam errore laborant.

Restat circa hoc breue dubium; an eadem verba, non in sensu deprecationis, sed imperatiuo prolata, *absolvat te Deus*, sufficiant ad valorem formæ huius Sacramenti.

Respondet breuiter, hanc formam posse esse maiorem.

P. Ioan. de Lugo, de Penitentia.

gis dubiam, & quidem si diceretur, *absolvat te Deus*, vel, *per me*, vel *absolvat te Deus per me*, &c. videtur omnino valida, quia satis significatur effectus, propterea ab ipso absolute procedit. Idem credo, si diceretur absolute: *absolvatur servus Christi*, sicut dici solet de illa forma Baptismi, *baptizetur servus Christi*, quæ attribui solet communiter Græcis (sed immerito, quia Græci non dicunt, *baptizetur*, sed *baptizatur servus Christi*, &c.) illa tamen, *baptizetur*, & illa, *absolvatur*, esset valida, quia ibi imperatur ipse effectus, & per consequens significatur sufficienter actio ministri, & licet Nauarr. de penit. d. 6. cap. in princip. n. 16. & 17. differentiam ponat, quoad hoc, inter Baptismum, & penitentiam, sed immerito, & absque sufficienti fundamento. Illa vero, *absolvat te Deus* esset mihi magis dubia etiam in sensu imperatiuo, quia per illa verba videtur sacerdos non velle ponere immediatè effectum auctoritate sua, sed imperare Deo, ut ipse ponat, quod est valde diuersum; Explicarique potest exemplo supra posito. Si legatus Papæ verbi gratia, habeat facultatem absolendi ab excommunicatione reservata, poterit Papa aliquem excommunicatum vel per se ipsum immediatè abolvere, vel remittere ad legatum, cui pacipiat, ut eum absolvat, & quidem in hoc secundo casu Papa dicens, *absolvat te meus legatus*, vel imperans legato, *absolvat te hunc*, non conferretur absolute, sicut nec è contra legatus dicens imperatiue, *absolvat te Papa*, non abolveret, quia non imperaret immediatè effectum, propterea se, sed imperaret Papa absolutionem. Sic sacerdos habet quidem potestatem ad ponendum effectum immediatè ex commissione Dei antecedenter facta; non vero habet potestatem imperandi Deo, ut ipse Deus absolvat; nam licet exsequutio sententiæ, & productio gratiæ, qua te vera homo soluitur à peccatis, sequatur post absolutionem sacerdotis, non tamen sequitur sententia noua absolutionis; esset enim frustra, cum prolata iam fuerit sententia à sacerdote nomine ipsius Dei. Vnde frustra imperaret Sacerdos Deo prolationem alterius sententiæ absolutionis supra eisdem peccatis.

Aliundè tamen videtur in aliquo sensu imperatiuo subsistere illam formam, quatenus sacerdos per illam non imperet novam prolationem sententiæ sed exsequutionem ipsius, sicut si iudex reum detentum in carcere absolvat, per hæc verba, *Solvat te custos à vinculis*, valida erit sententia: similiter ergo sacerdos validè videtur abolvere, dicendo: *solvat*, vel *absolvat te Deus à vinculis peccati*, quibus teneris; hæc enim solutio vere mandatur exsequutioni à Deo per gratiam, quam producit in homine: esset autem illud imperium non proprium cum homo non possit propriè imperare Deo, sed improprium, seu intimatio voluntatis facta ex potestate iudiciaria, quam ipse homo accipit à Deo: esset ergo fortasse valida illa forma in hoc sensu: adhuc tamen videretur dubia, & ideo omnino vitanda.

SECTIO V.

Utrum absolutio sacramentalis possit dari sub conditione?

Si condicio sit de præterito, vel de præsentis, constat inter omnes, absolutionem sub conditione datam, validam esse, si condicio posita sit, sic enim Baptismus confertur etiam sub conditione, si non es baptizatus, & absolutio posset ita conferri, quando sacerdos prudenter dubitat, an formam bene protulerit, &c.

Tota difficultas est de conditione de futuro, ut si dicat, *Absolvo te si eras resisteris*, &c. In quo etiam

R. 2

aliqui

aliquid distinguunt inter conditiones necessarias, & contingentes, ac sub illis docet valere abolutionem, verbi gratia, *Absoluo, se si sol eras orientur*, non verò sub his.

Sed hæc differentia attento verborum rigore inutilis videtur, quia utraque conditio pariter suspendit actum, ut benè notavit P. Coninch. *supra* q. 64. art. 8. dub. 2. n. 6. atque ideo utraque conditio æquè impedit effectum Sacramenti de præsentia Dixi, *attento verborum rigore*, quia aliunde præsumi posset, illam conditionem adici non ad suspendendum actum, sed ad declarandam certius intentionem, quasi diceret, *tam certò te absolvo, sicut est certus ortus solis.*

108. Dubium ergo est, an adiectio conditionis futuræ, qua effectus suspenditur, reddat inualidum sacramentum, an verò validum, sub conditione, qua adueniente incipiat absolute habere valorem.

Non defuit modernus aliquis Theologus, qui id speculatiuè probabile esse dixerit, & stando in ratione, licet propter auctoritatem communem nō sit practice probabile. Fundamentum præcipuum desumitur ex Sacramento matrimonij, quod validè sit sub conditione honesta de futuro, sicut alij contractus; ergo & abolutionis sententia similiter prolata valida esset, sicut alia sententia iudicialis.

Adde, si absolutio consideretur, quatenus remissio est, & condonatio debiti, vel offensæ, debere etiam esse validam, sicut alia condonationes, & remissiones sub conditione de futuro validæ sunt conditione impleta. Denique cum absolutio à censura sub conditione data sit valida, non apparet, cur id de abolutione à peccato negatur, cum Christus pro forma Sacramenti huius abolutionem solam, seu remissionem Sacerdotis instituerit.

109. Cæterum omnes Theologi communiter id negant, quod sequuntur Vasquez, in *presenti dicto* art. 3. dub. 4. Suarez tom. 3. disp. 13. sect. 3. Coninch. loco citat., & alij communiter. Rationes tamen pro hac sententia multæ afferri solent, quæ videntur parùm efficaces. Prima est, quia actus legitimi non recipiunt conditionem, neque diem, ut habetur in Regul. *Actus legitimi*. De regulis iuris in sexto, ex *L. actus ff. eod. titulo*. Glossa autem in dicta Reg. in 6. inter actus legitimos numerat sententiam iudicis; Ergo absolutio, quæ sententia est, non potest sub conditione proferri. Hæc tamen ratio est infirma. Primò, quia illa Glossa matrimonium etiā numerat inter actus legitimos, qui non admittunt conditionem; Cuius tamen contrarium verius est, ut mox dicam. Secundo quia Glossa in c. *Biduum* 2. q. 6. ubi prohibetur sententia sub conditione proferri, notat, id debere intelligi de sententia solùm definitiua, & adhuc hanc prolatam sub conditione valere, licet id fieri prohibeatur. Denique etiamsi esset nulla, adhuc id totum esset ex iuris prohibitione, non ex natura rei, quare in Sacramento poenitentiae sententia etiam lata sub conditione ex natura rei esset valida.

110. Alij ergo, Secundo respondent, negando exemplum, quod affertur de matrimonio valido sub conditione de futuro: dicunt enim id repugnare etiam matrimonio, quatenus Sacramentum est quia Sacramentum non potest esse, nisi quando est, materia, vel forma ipsius, matrimonium autem sub conditione celebratum non esset Sacramentum, quando celebratur, cum adhuc maneat suspensum, & deficiente conditione, non subsistat; sed neque adueniente conditione potest tunc incipere esse Sacramentum, quia iam tunc non est materia, aut forma ipsius: nunquam ergo erit Sacramentum. Ita Suarez, Vasquez, & alij multi.

Cæterum licet hæc sententia propter auctoritatem communem Theologorum sit probabilis, contraria tamen est multò verior, quam cum communi Canonistarum, & aliis multis docet latè Thom. Sanchez, lib. 5. de *matrim. disp.* 8. P. Coninch *ubi supra dicto* dub. 2. & *infra disp.* 29. n. 13. & alij multi; quia Christus non variavit naturam contractus in matrimonio; sed solùm illam, qualis in se erat, eleuauit ad rationem Sacramenti: si ergo prius contractus ille erat validus, sicut alij contractus, etiam si fieret sub conditione, non minùs erit validus in ratione sacramenti, imò ut benè probat Sanchez ibi, communiter celebratur sub aliqua conditione in rigore loquendo: nam primus contrahens non præstat suum consensum omnino absolute, sed sub conditione si alter consenserit, atque adeo suspenditur consensus ipsius vsque ad consensum alterius, quo posito, statim prioris consensus fit absolutus; ergo præstitus etiam sub qualibet alia conditione, poterit fieri absolutus posita illa conditione absque aliquo alio.

Tertiò probant aliqui nostram conclusionem, quia licet id fieri possit in matrimonio, non tamen in Sacramento poenitentiae, in quo ante aduentum conditionis posita esset iam tota materia, & forma Sacramenti; quibus positis ut dicebamus, non potest suspendi effectus Sacramenti in matrimonio autem ante aduentum conditionis non est posita tota materia, quia nondum est positus consensus absolutus, qui tamen requiritur, ut materia in illo Sacramento. Vnde non est mirū si nondum sit positum Sacramentum, nec eius effectus. Ita P. Coninch *ubi supra dicto* art. 82. & 87. & *dicta disp.* 29.

Hoc etiam nisi explicetur, non videtur satisficere; quia non minùs requiritur ad Sententiam, vel ad remissionem validam, consensus Iudicis, vel creditoris remittentis: quam ad valorem matrimonij consensus contrahentis; ergo sicut in matrimonio ob defectum consensus absoluti, nondum est matrimonium, nec contractus, donec ponatur conditio; sic in abolutione conditionali ante aduentum conditionis non erit absolutio, nec remissio ob defectum consensus absoluti, & per consequens nec erit Sacramentum ante conditionem expletam, quia nondum est absolutio perfecta, quæ est forma Sacramenti; sicut nec datur matrimonium ante aduentum conditionis, quia nondum est consensus absolutus ex pressus, posita verò conditione, sicut matrimonium incipit iam esse contractus, & Sacramentum, quia incipit dari consensus expressus absolute, sic incipiet esse Sacramentum poenitentiae, quia incipit dari absolutio, & remissio expressa absolute, quæ prius non erat ab defectum consensus absoluti, in absolvente. Et quidem non est cur magis consensus dicatur materia in Sacramento matrimonij, quam consensus absolventis dicatur materia, vel forma in poenitentia; cum in vtroque requiratur essentialiter, & eodem modo siue autem dicatur, vel non dicatur materia, aut forma, negari non potest, requiri essentialiter in vtroque Sacramento. Quare sicut ex eius defectu non subsistit Sacramentum matrimonij ante conditionem expletam, eo quod consensus sit essentialiter requisitus ad illud, sic propter eiusdem consensus defectum non subsistit Sacramentum poenitentiae ante expletam conditionem: post illam verò subsistit, quia ponitur pars illa essentialis, quæ deest, sicut, in matrimonio.

Quarta ratio est P. Vasquez *ubi supra* n. 8. qui probat nostram sententiam ex eo, quod conditio illa, sub qua daretur absolutio, vel esset impertinens

ad absolutionem, v.g. *Absolvo te, si Imperator cras venerit ex Germania*: & talis absolutio esset omnino inualida, quia non est credendum, Christum reliquisse potestatem ad absolvendum sub tali conditione impertinenti: vel conditio est pertinet ad dispositionem debitam verbi gratia, *Absolvo te, si dolueris de peccatis*, &c. & tunc etiam absolutio est nulla, quia absolutio, cum sit iudicium de causa penitentis, supponit dispositionem: si enim Sacerdos non cognoscit prius dispositionem penitentis, non est valida eius sententia.

115. Hæc ratio vndeque videtur debilis. Primum, quia licet conditio apposta de præterito sit ex impertinentibus; adhuc forma erit valida, v.g. *Ego te baptizo, si pater tuus fuit baptizatus*, de qua forma nemo dubitabit, si conditio verificatur: ergo quod conditio sit impertinens; non tollit valorem formæ: car ergo addita eadem conditio de futuro tollit? Deinde falsum etiam videtur, quod supponit, scilicet, absolutionem esse nullam, si confessor prius non cognoscat dispositionem penitentis: nam si Sacerdos ex inadvertentia non attendat ad dolorem penitentis considerandum, vel ad sufficientiam propitiæ vel quia existimat minorem dolorem sufficere vel nullum requiri, vel quia fortasse ex verecundia non audeat negare absolutionem, licet non eade penitentem esse dispositum habet tamen intentionem absolviendi quantum potest, absolutio quidem videtur valida, si verè penitens re ipsa habebat dispositionem sufficientem. Denique in illa ratione non numerantur sufficienter omnes conditiones, quæ possunt de futuro in absolutione apponi; potest enim apponi conditio aliqua, quæ nec sit impertinens, nec etiam sit de dispositione prærequisita absolutionem, sed de obligatione consequenti adimplenda, v.g. *Absolvo te, si ieiunaveris cras in penitentiam, vel si restitueris*, &c. quæ conditiones non sunt de dispositionibus prærequisitis ex se ante absolutionem.

116. Aliam ergo rationem adducit idem Vasquez ad idem probandum num. 6. & 7. quia, scilicet, voluntas illa conditionalis de futuro, licet videatur formare voluntatem præsentem, est tamen voluntas potius ponenda de futuro, quando conditio ponitur: quare dicere, *Ego te absolvo, si cras restitueris*, est dicere: *Ergo cras te absolvam, quando restitueris*: posita autem conditione, debet ex vi prioris voluntatis poni alia nova voluntas saltè virtualis, & interpretativa; quia qui dixit prius, *Ego te absolvo sub conditione*; eo ipso impleta conditione; dicitur virtualiter manere in priori voluntate. In Sacramentis autem non sufficit virtualis, & interpretativa voluntas, nisi adsit formalis, & præsens saltè confusa; ergo consensus ille, seu voluntas solum sub conditione posita non est sufficiens ad valorem Sacramenti: vnde infert Vasquez, idem esse dicendum de Sacramento matrimonij, sub conditione celebrato, quod peculiariter dicit esse in contractu matrimonij, ut propter suam excellentiam sic parum requiratur consensus.

117. Hæc tamen ratio sic explicata videtur adhuc infirma. Primum quia supponit aliquid minus verum in matrimonio, in quo licet sit Sacramentum, sufficit illa voluntas conditionata, quæ postea virtualiter perseverans transit in absolutam, ut ex probabiliori sententia supposuimus.

Secundò quia idem argumentum fieri potest etiam in eodem matrimonio; quando absolute celebratur, propter communitatem sit; nam voluntas primi coniugis non perseverat physice, sed virtualiter solum, quando consentit secundus; & tamen tunc habet suam effectum prior voluntas, quia dum non reuocatur, manet virtualiter: si autem reuocata fuisset

P. Ioan. de Lugo, de Penitentia.

set etiam interius, non valeret matrimonium; quia iam non maneret virtualiter prior voluntas, ergo sufficit voluntas manens virtualiter ad Sacramentum matrimonij.

Tertiò non adducitur ratio aliqua, cur alij contractus valide fiant per solam voluntatem præteritam, ut virtualiter manentem; matrimonium autem non valeat.

Denique cum Christus ad Sacramentum penitentiae requiratur absolutionem, seu remissionem Sacerdotis; remissio autem in aliis debitis possit fieri sub conditione, & reddi valida, quando impletur conditio; non apparet, cur similis voluntas non sufficiat ad verificandum, quod Sacerdos absoluit, & remittit.

118. Possimus tamen hanc rationem aliter applicare, & supposita traditione, & usu Ecclesie, in qua nunquam hoc sacramentum confertur sub conditione de futuro, rationem discriminis reddere inter ipsum, & matrimonium. Et quidem omnes debemus fateri, non bene argui à Sacramento matrimonij ad absolutionem sacramentalem: si enim illud argumentum esset bonum, posset etiam aliquis colligere, posse absolutionem dari in scriptis, vel per internuncium; sicut matrimonium potest utroque modo celebrari: rursus posse Sacerdotem per nutum absolvi absque verbis realibus, posse etiam per procuratorem, sicut coniuges possunt contrahere matrimonium, quæ omnia absurda sunt: non ergo possumus arguere ab uno ad aliud Sacramentum, quia illa omnia specialia sunt in matrimonio, in quo (ut diximus) Christus non mutavit contractum humanum, sed illum omnino, qualis in se erat eleuavit ad rationem Sacramenti, quare cum prius posset his omnibus modis fieri; sic etiam poterit postquam est Sacramentum; in aliis vero Sacramentis Christus instituit de nouo quosdam peculiare ritus, & caeremonias sanctas, quibus colebatur Deus, & daretur gratia.

119. Adhuc autem finem propter multas rationes Christus noluit, nutum, aut aliud genus verborum æquivalentium, & virtualium adhiberi, sed verba propria, & realia humana voce prolata. Vnde fit, quod absolutio data sub conditione de futuro non valeat, etiamsi ponatur postea conditio: quia verba realia non fuerunt prolata absolute, sed conditionalia, quæ licet posita conditione, transeant in absoluta; hoc tamen non fit per positionem realem verborum absolutorum, sed per positionem virtualem, quatenus priora verba non secuta reuocatione, & posita conditione, censentur moraliter, seu virtualiter manere, & proferri absolute absque conditione: hoc autem totum non est aliud, nisi prolatio virtualis verborum absolutorum: cum ergo in aliis Sacramentis præter matrimonium non sufficiant verba virtualia, sed requirantur realia, sicut non sufficiunt nutus, aut scriptura, consequens est, ut neque sufficiant illa verba absoluta virtualia, quæ dantur impleta conditione, sed requirantur verba absoluta realia & formalia. Quod itaque P. Vasquez dicebat de voluntate formali requisita ad Sacramenta, ita ut non sufficiat voluntas virtualis, & moraliter manens: hoc nos dicimus de verbis, quæ ad Sacramenta alia præter matrimonium requiruntur ex Christi institutione formalia, & realia, nec sufficiunt verba virtualia, aut æquivalentia, quod colligimus ex usu Ecclesie, & ex absurdis, quæ sequuntur, nimirum posse dari absolutionem per nutum, scripturam, internuncium, &c. Quæ sunt verba virtualia.

R 3

Similiter

Similiter neque ex eo, quod absolutio sit sententia iudicis, colligi potest, quod dari possit sub conditione de futuro; nam dato, quod alia sententia eo modo proferri possent; non licet etiam arguere ab aliis sententiis ad hanc, ut constet, quia alia sententia possunt etiam scripto proferri, & per Notarium ex praecepto iudicis: quae omnia in absolutione Sacramentali non habent locum. Ratio autem est, quam diximus; quod, scilicet, Christus non instituit sententiam utcumque, sed sententiam taliter prolatam per talem ritum, & formulam verborum, non aequivalentium, sed formalium, & realium, ut dictum est.

121.
Alij dicunt, non solum alii, sed sub conditione, sicut matrimonium.

Solum restat difficultas supra tacta ex aliis contractibus, quorum exemplum, si aliquid probat, videtur etiam probare, quod matrimonium initum sub conditione de futuro validum fiat impleta conditione; etiam si alter coniux ante aduentum conditionis suum consensum reuocauerit; nam ceteri contractus validi sunt in eo casu, quantumcumque contrahens reuocet consensum ante conditionem impletam. Hoc autem in matrimonio nemo concedit, ut fateretur Sanchez *ubi supra num. 1*. Ergo fatendum est, hoc provenire ex eo, quod matrimonium sit etiam Sacramentum, nullum autem Sacramentum recipi potest valide contra voluntatem absolutam recipientis: nam si consideraretur solum, ut contractus est, non apparet, cur in ipso non deberet servari regula aliorum contractuum, quod si hoc verum esset, iam videtur non subsistere principium a nobis positum, quod, scilicet, Christus eleuans matrimonium ad rationem Sacramenti noluit alterare contractum, sed qualis prius ex se erat, talem omnino reliquit. Si autem alterauit in aliquo, potest consequenter dici quod eodem modo alterauit, quoad eius valorem, quando sub conditione fieret, ut in hoc etiam sequeretur regulam aliorum Sacramentorum.

122.

Respondent aliqui in aliis contractibus, quantumcumque aliquis reuocet consensum ante impletam conditionem, valere contractum, adueniente conditione, quia ius supplet consensum actualem, qui tunc deficit in matrimonio tamen non suppleri eiusmodi consensum; non quia Sacramentum est, sed propter naturam, & excellentiam talis contractus, in quo respublica non potest supplere consensum contrahentium. Ita videtur docere Victoria *in relect. de matrimon. in 2. puncto 1. part.* nam licet ipse doceat, matrimonium sub conditione de futuro non valere, nisi postea confirmetur, & reperatur consensus; dicit tamen, alios contractus validos esse ex legum auctoritate supplente consensum actualem; eandem etiam solutionem sequitur Sanchez *d. disp. 8. n. 8.*

123.

Hac tamen doctrina difficillima semper visa mihi est; neque enim in quam inuenimus, humanum ius quoad hoc specialiter derogasse iuri naturae, aut voluisse supplere consensum in aliis contractibus: sed potius si validi sunt, valent utique ex natura sua, quod aperte constat in voto sub conditione de futuro emisso. Si quis enim voueat castitatem sub conditione, si Petrus saluus redeat, redeunte Petro, reus erit voti, quantumcumque consensum retractauerit ante impletam conditionem. Nec vllus cogitavit, valorem illius voti provenire ex dispositione iuris Canonici supplente consensum; sed omnes fatentur id provenire ex natura ipsius voti conditionalis, cuius obligatio conditione posita, transit in absolutam. Ergo idem dicendum est de aliis contractibus humanis, nam quoad hoc eadem est ratio de illis, ac de voto, nec minor consensus requiritur ad valo-

rem voti, quam ad valorem aliorum contractuum.

Vnde impugnatur facile doctrina, quam ibi supponit Victoria, scilicet, quod in contractu conditionalis detur solum promissio quadam contrahendi postea posita conditione, quia tota illa forma contrahendi est potius promissiva, quam effectiva contractus absoluti, vel translativa dominij. Hoc, inquam, impugnetur ex illo exemplo voti conditionalis: nam si votum castitatis conditionale esset solum quasi promissio quadam vouendi absolute posita conditione, sequeretur, quod si aliquis reuocaret hanc voluntatem ante aduentum conditionis, vel ea posita nolleret se obligare, peccaret quidem contra priorem promissionem, non tamen peccaret contra votum charitatis, si tunc haberet copulam illicitam etiam post conditionem impletam, quia reuera nondum fecit votum castitatis, sed promissit illud facere, quare haberet se sicut qui vouet ingredi religionem, & proficere in illa, nam licet peccet contra hoc votum, non ingrediendo religionem, eius tamen peccata contra castitatem non habent specialem malitiam contra votum castitatis interim dum non facit professionem. Hoc autem dici non potest in casu posito de voto conditionalis castitatis: omnes enim supponunt, impleta conditione, peccata contra castitatem habere specialem malitiam contra votum, licet prius reuocauerit consensum, ergo votum illud non fuit solum promissio vouendi, sed verum votum castitatis ipsius, quod posita conditione transit in absolutum.

Aliter ergo ad obiectionem responderet iuxta principia posita, matrimonium sub conditione celebratum esse nullum, si ante aduentum conditionis reuocetur consensus, id tamen non provenire ex eo, quod sit Sacramentum, sed ex natura specialis talis contractus. Nam ut bene notauit Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 6. de profess. religios. cap. 12. num. 18. & seqq.* Contractus, non omnes habent eandem naturam. Alij enim sunt, qui solum ponunt de praesenti, quando fiunt, obligationem, non autem traditionem, aut executionem obligationis, & in his potest poni obligatio praesens respiciendo tempus futurum aut executionem ponendam post aduentum alicuius conditionis, & eiusmodi contractus facti sub conditione validi sunt, licet ante aduentum conditionis reuocetur consensus; manet enim obligatio semel contracta ad faciendum aliquid, quando ponitur talis conditio: sicut si ego hodie promittam tibi dare cras librum, obligatio est iam praesens hodie ad actionem crastinam, atque adeo non possum hodie reuocare meam promissionem, nec ea renocatio reddit invalidum contractum, & quidem in hoc genere sunt vota conditionalia, & alij contractus regulariter loquendo. Alij autem sunt, qui, dum fiunt, non solum ponunt obligationem ad aliquid futurum, sed afferunt secum essentialiter eius executionem, & traditionem rei, quare non possunt fieri nisi solum tempus futurum, aut sub conditione futura. Talis videtur esse traditio possessionis, quae cum sit essentialiter praesens, non potest nunc dari pro tempore solum futuro, aut sub conditione futura, quia esset praesens executio, & non esset praesens. Tale autem videtur esse matrimonium, quod non est promissio utrumque in futurum (ut hic enim essent sponsalia) sed est contractus essentialiter afferens ex se executionem praesentem, & traditionem actualem utriusque coniugis; quae omnia si actualiter non afferat, non erit contractus matrimonij, sed alius diuersus, quem homines non intelligunt nomine matrimonij.

trimonij, & qui non habet eisdem effectus, neque enim coniungit inseparabiliter, cum adhuc non sint coniunges, & per consequens nec coniungit actualiter ante aduentum conditionis: talis est etiam in sententia eiusdem Suarez professio religiosa, quæ est quasi quoddam matrimonium spirituale coniungens actualiter professum cum religione coniunctione præsentis; atque adeo si fieret sub conditione de futuro, non esset valida, si ante aduentum conditionis reuocaretur consensus.

116. In his, quæ Suarez docet conuenio facile cum ipso: addit tamen ille, & colligit, etiam si non reuocetur consensus ante aduentum conditionis, matrimonium, vel professionem non subsistere in ratione matrimonij, vel professionis, nisi post positam conditionem, ponatur iterum actualis consensus; quia ille consensus antea præstitus, cum esset in futurum, non erat sufficiens ad talem contractum, qui essentialiter exigit fieri de præsentis, atque adeo solum potuisse illum valere in ratione promissionis, quæ se obligauit homo ad contrahendum matrimonium, vel ad proficendum posita tali conditione.

117. Hæc tamen doctrina difficilis est, vt supra dixi, quia in rigore loquendo coniux non consentit in coniunctionem, & matrimonium omnino præsens sed futurum, quando alter coniux præstet suum consensum, qui præstatur post aliquam temporis morulam; & tamen absque alia confirmatione fit matrimonij per verba priora, quatenus adhuc moraliter perseverant, ergo idem dici posset, etiam si prolata fuissent sub conditione explicita.

118. Confirmatur, quia quando matrimonium fit per procuratorem, consensus non præstatur à coniuge absolute, sed sub conditione, scilicet, si procurator nomine meo postea consentiat: consentiente autem postea procuratore nomine coniugis tunc fortasse dormientis, & ignorantis quid fiat, tunc coniux censetur absolute consentire: qui consensus tunc non est physicus, & formalis, sed moralis, & virtualis propter consensum præteritum non reuocatum, quo consentit in futurum, nempe in tempus, quo procurator postea consensum daret, quæ conditione posita, iam ille consensus præteritus transiret absolute, & si moraliter præsens. Vnde, si interim reuocatus fuisset, matrimonium non subsistere, quantumvis procurator consentiret: quod idem esset, si in amenciam incidisset, qui mandatum dedit procuratori. Omnes ergo debemus fateri, non esset contra valorem matrimonij, quod fiat per verba, quæ explicant consensum sub conditione de futuro.

119. Adhuc itaque retentis principiis P. Suarez possumus defendere valorem illius matrimonij sub conditione celebrati (& idem erit de professione,) quando voluntas prior non fuit reuocata, licet non reperatur consensus post impletam conditionem, quia licet antea non fuerit matrimonium; & licet ad essentiam matrimonij requiratur consensus in coniunctionem præsentem; posita tamen conditione incipit esse talis consensus in coniunctionem præsentem non quidem physicè, sed moraliter, & virtualiter; nam consensus præteritus sub conditione præstitus, & verba quibus expressus fuit postea dum non reuocantur, censentur moraliter, & virtualiter permanere & transire in consensum, & in verba absoluta, ex vi quorum, vt nunc existit, & præsentis, fit nunc contractus matrimonij, ad cuius essentiam diximus supra sufficere verba virtualia, seu æquivalentia, qualia dantur in hoc casu impleta conditione, quia ex non reuocatis verbis prioribus confurgunt moraliter verba

similia præsentis absolute prolata, quibus nunc fit illud matrimonium. Et in hoc differt ab alijs contractibus, quod alij communiter obligant etiam reuocato consensu ante positam conditionem; quia scilicet non obligant ex vi voluntatis præsentis moraliter permanentis, (hæc enim moralis permanentia tollitur per reuocationem) sed ex vi prioris voluntatis quæ iam tunc obligabat ab initio in ordine ad tempus futurum: at verò in matrimonio, de cuius ratione est obligare in ordine ad tempus præsens, quo fit non potuit talis obligatio oriri ex solis verbis præteritis; illa enim vt præterita non possunt facere matrimonium, sed debet oriri ex eisdem, vt nunc sunt præsentia moraliter per negationem reuocationis, quatenus qui manifestauit suum consensum ad diem crastinum, postea non reuocat, censetur cras perseverare in eadem manifestatione & consensu, & tunc perficere matrimonium per illum consensum, & per illa verba, vt tunc moraliter perseverant.

Hinc tamè redire iterum videtur difficultas principalis supra posita de absolutione Sacramentali: nam alij contractu communiter sub conditione de futuro facti, validi sunt (vt diximus) ex ipsa rei natura sequuta conditione, etiam si consensus reuocetur ante conditionis aduentum, quia nimirum obligatio nascitur ex verbis præteritis, quæ obligabant ad futurum: idem ergo dicendum erit de conditione debiti, quæ videtur esse species quædam donationis, atque adeo qui remittit debitum sub conditione de futuro, etiam si reuocet voluntate ante conditionem; ipsa tamen adueniente, obligatur, nec potest debitum repetere, ergo remissio offensæ facta etiam conditionaliter valebit, & habebit effectum, non quatenus postea virtualiter perseverat, sed quatenus ab initio posita fuit, obligauit in ordine ad tempus futurum. Non ergo potest iam excludi valor absolutionis conditionalis illo capite, quod illam supra reieciimus, quia nimirum verba virtualiter, & æquivalenter solum existant non sufficiunt ad formam huius Sacramenti: nam in hoc casu forma non erunt verba, vt æquivalenter, & virtualiter existunt, sed vt physicè, & realiter existerunt, quando prolata sunt. Tunc enim incipit obligatio creditoris remittentis debitum, licet non remitteret in ordine ad illud tempus, sed ad aliud post aduentum conditionis. Sicut etiam votum castitatis factum sub conditione obligat conditione impleta, non quatenus tunc moraliter fit, & virtualiter permanens voluntas præterita (quid enim si interim fuerit reuocata?) sed propter ipsam promissionem realem, & formalem, quæ prius præcessit, & obligauit in ordine ad hoc tempus.

Respondetur tamen ex dictis, duobis modis potuisse defici valorem absolutionis Sacramentalis sub conditione futura, quorum verumque oportuit impugnare. Primus erat, dicendo absolutionem illam prius præstitam sub conditione, postea adueniente conditione manere moraliter, & virtualiter, sicut manent verba matrimonij, sub conditione celebrati; atque ideo posse postea subsistere Sacramentum penitentiae per illam absolutionem moraliter manentem, sicut subsistit matrimonium. Hunc autem modum explicandi impugnavimus supra eo argumento, quod non sufficeret ad Sacramentum penitentiae forma verborum virtualium, aut æquivalentium, sicut sufficit ad matrimonium.

Secundus modus explicandi posset esse, qui nunc adducitur, dicendo Sacramentum penitentiae subsistere per formam, & verba realia, & physica, quæ prius prolata fuerunt, significando remissionem pro tempore

129.

230.
Duo modi
quibus abso-
lutio sub con-
ditione futu-
ra poterat
defendi im-
pugnatur.

131.

tempore sequenti, sicut alij contractus conditionati subsistit præcisè per obligationem priorem verborum, quibus homo se obligauit ad tempus subsequens.

132.

Hic ergo secundus modus reiciendus est alia via, scilicet, ex eo quod Sacramenta nouæ legis ex vi suæ institutionis hoc habent, vt alligentur ad eandem gratiam, vel effectum pro tempore ipso, pro quo ponuntur, vel applicantur, neq; enim potest Minister ponere totum, & sacramenti, & velle suspendere eius effectum ad diem crastinum. Potest quidem suspendere effectum, differendo aliquam partem illius Sacramenti, vt si post auditam confessionem, differat absolutionem, vel post effusam aquam in Baptismo differat aliquantulum prolationem verborum: posita tamen materia, & forma cum intentione faciendi Sacramentum, non potest suspendere effectum, sed alligatur ad faciendum solum Sacramenta, quæ tunc operentur quantum est ex se, non quæ postea operentur tempore sequenti, nisi fortasse propter obicem, qui per accidens impedit. Hinc est non posse Sacerdotem consecrare Eucharistiam per hæc verba, *Hoc erit corpus meum*, sed solum per hæc de præsentia. *Hoc est corpus meum*, & sic in alijs Sacramentis. Cum ergo Sacerdos absolvens sub conditione, ponat tunc totam formam, & omnes partes Sacramenti non potest suspendere eius effectum ad tempus subsequens, hoc enim perinde esset ac si abfolueret, dicens, *Ego te absolvo pro die crastina*, seu, *Ego ex nunc remitto tibi peccata pro die crastina*, quod quidem Sacerdos facere non potest quia solum accepit potestatem ad remittendum de præsentia, sicut & ad conferendam gratiam præsentem, seu alia Sacramenta.

133.

Dices Sacerdos non solum absoluit à culpa per illa verba, sed etiam à pœna temporali saltem partialiter iuxta proportionem satisfactionis, quâ imponit, & tamen ab hac parte pœnæ non absoluit absolute: sed sub conditione satisfactionis postea implendæ de futuro, & per consequens suspendit quoad eam partem effectum absolutionis; ergo posset similiter eum effectum suspendere, quoad remissionem culpæ.

Respondetur, illum effectum expiationis pœnæ temporalis non suspendi, sed poni etiam tunc quando ponitur Sacramentum: nam licet præcesserit absolutio, nondum erat posita tota materia illius Sacramenti, deerat enim adhuc satisfactio, quæ est pars materialis, & illa posita statim ponitur effectus, nec potest ulterius suspendi. Vnde si satisfactio posita fuisset ante absolutionem, vt aliquando fit, postea sequuta absolutione, non suspenditur ulterius ille effectus; quia iam positum est Sacramentum quoad omnes partes, in nostro autem casu differetur effectus absolutionis post omnes partes Sacramenti positas, quod diximus omnino repugnare.

Non ergo repugnat, absolutionem ferri sub conditione de futuro propter conceptum præcium absolutionis, vel condonationis; nam absolutio à pœna est etiam condonatio, & absolutio, & tamen suspendit suum effectum, vsque ad positionem satisfactionis; sed repugnat ex eo, quod, Sacramenta nouæ legis, vbi primum ponuntur debent operari, nisi adsit obex, nec potest eorum effectus suspendi in futurum. A qua regula generali, non excipitur matrimonium; nam in hoc etiam quando fit sub aliqua conditione de futuro, non suspenditur effectus, sed ponitur; vbi primum ponitur matrimonium; matrimonium tamen ipsum non ponitur, donec, impleatur conditio, quâ impleta, fit statim matrimonium per consensum, & verba virtualiter, & moraliter præsentia ex verbis

præteritis non reuocatis, quæ verba cum præsentia virtuali, & æquivalenti sufficiunt ad Sacramentum matrimonij, licet ad alia Sacramenta non sufficiat.

Petres, quid si absoluat aliquis hoc modo, *Ego te absolvo, si Deus iam scit, te cras restitutum*? Tunc enim non suspenditur effectus, cum conditio illa sit iam præsens, nam scientia Dei, si vnquam est, ab æterno est præsens. Omnes supponunt, id esse illicitum propter dubium, & periculum, cui Sacramentum eo modo exponitur. Aliqui dicunt, etiam esse inualidum, quia non minus suspenditur effectus Sacramenti per illam formam; nam semper manet in potestate pœnitentis restituere, vel non restituere, & per consequens facere, quod habeat, vel non habeat effectum absolutionis, ergo adhuc manet effectus Sacramenti dependens à libertate pœnitentis, ita P. Coninch in præsentia.

134.

Sed hæc ratio non videtur efficax, aliud enim est, quod effectus maneat suspensus, hoc est nondum positus, & hoc non probatur aliud vero, quod effectus iam sit positus, sed dependenter à restitutione liberè postea ponendæ, & iam præuisa, & hoc non videtur absurdum. Idem enim dici debet de scientia visionis Dei, & de reuelatione, & prædicatione facta à Prophetis, & alijs eiusmodi quæ licet pendeant ab obiecto futuro, verè tamen sunt, & existunt ante ipsum obiectum. Quare nunc est in mea potestate quod Deus viderit, vel non viderit me loquentem nunc: sed tamè iam ab æterno est visio meæ loquutionis in Deo, quia ego nunc liberè loquutus eram. Sic dici potest iam heri positum fuisse effectum illius absolutionis in casu nostro: quia tunc erat in Deo præsentia restitutionis hodiernæ liberè ponendæ: & licet nunc sit in potestate pœnitentis non restituere, & per consequens impedire, ne heri fuerit valida absolutio, quia tamen ipse liberè restituit, fuit iam heri in Deo præsentia, & absolutio data sub conditione illius præsentie fuit valida. Nec video, quod maius absurdum sit in eo quod gratia hodie ponatur dependenter à restitutione futura iam præuisa, quam quod ponatur hodie reuelatio, aut assensus fidei supernaturalis de obiecto libero futuro dependenter etiam à libertate hominis, qui positus est liberè tale obiectum. Imo gratia etiam posita fuit aliàs non ponendæ in Patribus antiquis dependenter à meritis Christi liberis præuisis, vt futuris; quare sicut postea erat in potestate Christi ponere, vel non ponere illa merita: sic videtur, quod gratia eius potestate impedire, ne fuisset gratia data antiquis Patribus, non enim data fuisset, nisi eius merita præuiderentur.

Merito ergo P. Suarez 3. tom. in 3. partem disp. 13. sect. 3. §. sed urgebis, fatetur, se non inuenire rationem sufficientem ad negandum tale Sacramentum fore validum, si reuera in Deo sit illa præsentia, sub cuius conditione confertur Sacramentum à Ministro.

Solum potest obici, quod si illa forma sub conditione tali est valida, & efficax, poterit de Sacramentum etiam Sacerdos valide, & efficaciter applicare postquam missam suam hodiernam pro illo, quem Deus nunc iam præuidet ipsi ablaturum primum sacrificij prædicti pendium pro Missa; nam hoc modo sacrificij prædicti fructus non manebit suspensus, sed statim applicabitur, cum iam sit præsens illa Dei præsentia. Consequens autem videtur esse contra responsum Cardinalium Congregationis Concilij, quod affertur, & refertur apud Barbol. tom. 1. de præstabilitate Episcopali allegat. 24. num. 12. Petrus Cenedo in quest. Canonice quest. 28. num. 6. Aloys. Ricc. in praxi part. 3. resol. 361. num. 3. Homobonum in exam. Eccles. part. 1. tract. 4. cap. 14. quest. 230. §. alios

alios, ubi ex consensu Pontificis prohibetur illa Sacerdoti confuetudo, tanquam periculosa, scandalosa, & praefer vsum communem Ecclesiae.

137. Respondetur, in puncto illo de applicatione Missae sub illa conditione esse duas sententias satis communes: alteram concedentem, esse validam, alteram negantem. Priorem tenet Henriquez lib. 9. de Eucharistia c. 2. n. 2. & alij multi, quos refert Anton. Diana tract. de celebrat. Missar. resol. 15. Posterioriorem vero sequitur ipse Dian. cum aliis, quos refert, quorum tamen plures non loquuntur de illo casu, sed de applicatione anticipata Missae pro eo, qui postea primus venerit non referendo conditionem ad scientiam Dei iam praesentem. Et quidem, si prior sententia intelligatur cum moderatione quadam scilicet, quod Sacerdos applicet sacramentum hodiernum, non in differenter pro quocumque primo venturo, & ablato stipendium, sed pro primo, quem Deus iam videt oblaturum stipendium ad sacramentum faciendum pro necessitate aliqua iam nunc existente, scilicet, pro aliquo iam nunc defuncto, non pro necessitate postea futura; tunc speculativè loquendo nihil est, quod impediat valorem talis applicationis, ut fatetur videntur ipse etiam Aduersarij.

138. Ad illud vero responsum Cardinalium responderi potest. Primò reddi dubiam auctoritatem ipsius ex ipsis auctoribus, qui illud referunt, qui certe videntur sibi contradicere; dicunt enim, fuisse editum iussu Clementis octavi, cum tamen dies ibi designasset decima quinta Novembris anno 1605. & Clemens mortuus fuerit tertia Martij eiusdem anni; sed reuera responsum fuit à Congregatione Concilij Tridentini iussu Pauli. Quinti ad interrogationem Cardinalis de Guevara Archiepiscopi Hispaniensis, ut dixi diff. 19. de Eucharistia sect. 10. Admisso itaque illo, respondeo, merito ibi prohiberi consuetudinem illam tanquam periculosa, quia saepe saepius occurrere posset, quod necessitas illa, pro quo postea Missa petenda est, nondum sit praesens, quando Sacerdos Missam applicat, & per consequens non possit illi, qui postea offert stipendium. Vix enim contingit, quod iam tunc sit praesens tota necessitas, cui postea petens Missam, vult subueniri, nisi quando petitur pro mortuo (ut dixi) qui iam tunc esset mortuus. Nam si pro vivo offerretur, saepe contingit, illum prius non fuisse capacem percipiendi fructum, vel quia erat in peccato mortali, vel quia non indigebat satisfactione, vel quia si indigebat pro aliquibus culpis venialibus, nondum tamen de illis dolebat, & per consequens non poterat liberari à reatu poenae per sacrificium quandiu non liberabatur à reatu culpae per poenitentiam. Merito ergo prohibetur in praxi illa applicatio tot periculis exposita; unde ipsius Auctores primae sententiae fatentur illam in praxi debere à Praelatis prohiberi, ut notat Henriquez ubi supran. in fin.

Denique per illam anticipatam applicationem, minuitur ad minus fructus, si non qui provenit ex parte Sacerdotis offerentis; ille tamen, qui provenit ex parte offerentis stipem, qui etiam petendo Missam, & dando elemosynam concurrat aliquo modo, & offert illud sacrificium cum Sacerdote, cui oblationi correspondet partialis fructus, ut suppono ex tractatu de Sacrific. Missae: In praedicto autem casu careret hoc fructu, non enim posset per petitionem hodiernam missae concurrere ad offerendum sacrificium, quod iam heri fuit oblatum, sed solum ponit conditionem, sub cuius praevisione heri iam praesenti applicatus fuisset fructus respondens oblationis Sacerdotis, qui tunc obtulit.

Hac autem non tollunt, quod speculativè illa applicatio Sacerdotis tali modo facta habuerit tunc valorem, ut vidimus, & multò minus habent locum in quaestione nostra de forma sacramentali sub tali conditione divinae praesentiae prolatae, licet ut bene aduertit Suarez, modus ille ministrandi Sacramentum iniquissimus esset, & omnino contra reverentiam Sacramentis debitam.

SECTIO VI.

Alia dubia circa eandem formam absolutionis.

Dubitari potest Primò, quae mutationes verborum reddant formam invalidam; Regula generalis est, illam mutationem, quae non destruit sensum, sed retinet illum in aequivalenti, non nocere valori; è contra vero illam, quae non retinet sensum eundem saltem in aequivalenti, nocere. Descendendo autem ad aliqua particularia. Certum est primò non nocere; si aliquis auctoritatis gratia dicat, *Nos te absolvimus*, sicut loqui solet Summus Pontifex, vel si è contra reverentiae gratia dicat *Ego absolvo vestram dominationem, aut vestram maiestatem*, &c.

Secundò constat ex supradictis, validam esse formam sine pronomine, *ego*, & sine illis vocibus, *à peccatis tuis*. Tertiò valida erit forma, si Sacerdos urgente, v.g. necessitate plures simul absolvat, dicens, *ego vos absolvo*, &c. Quartò videtur omnino valida hac forma, *ego remitto tibi peccata tua*, sicut & hac, *condono tibi peccata tua*, lumitur enim ex verbis Christi, *quorum remisistis peccata*, &c. Quintò videtur similiter valida hac, *ego absolvo Petrum à peccatis*, si tamen ipse sit praesens, sicut & valeret haec: *tu absolveris à me*; vel etiam, *Petrus absoluitur à me*; sic enim valet forma Baptismi, *baptizatur servus Christi*, &c. atque ideo valeret etiam in voce activa, *Ego baptizo hunc servum Christi*, &c.

Maius dubium potest esse primò si dicatur, *absolvatur servus Christi*, &c. sed de hoc iam diximus sect. 4. si illa verba faciant sensum deprecationis, non valere; si vero sumantur imperativè, valere; quia licet non exprimat expresse persona Ministri, ex ipso tamen loquendi modo satis significatur; nam qui imperat, eo ipso videtur praestare actioni suam auctoritatem. Aliiter tamen esset, si illa verba accipiantur in sensu optativo. Scilicet, *viuam absolvarur*, vel *absolvatur*, nam per optativum non significatur effectus, ut in actuali executione.

Secundò est dubium de hac forma, *placet, quod absolvaris*, vel, *quod absolvarur hic homo*, vel, *inbeo Petrum absolui*. Quas formas valere docet Soto cum aliis quos refert, & sequitur Vasquez in praesenti q. 84. art. 3. dub. 1. n. 1. quia illae omnes sunt formulae iudicariae, quibus videtur iudices ad proferendam sententiam in aliis materiis. Quare immerito ea Scoti sententia reprehenditur ab utroque Soto, Caiet. & aliis, quos refert, & sequitur P. Henriquez in praesenti lib. 2. c. 13. n. 4. lib. 1.

Dicunt, in Eucharistia non fore validam illam formam, *sic nobis hoc corpus, & sanguis Christi*, aut *inbeo, hoc esse Corpus Christi*, &c. ergo nec in poenitentia valebit. Sed consequutio non est bona, quia in poenitentia Sacramento non est determinata alia forma à Christo, nisi ea, quae explicat actum absolutionis; unde cum iudices aliquando absolvant per illa verba, *absolvo te*, aliquando per illa, *inbeo hunc absolui*, seu, *placet, quando absolvus sit*, &c. haec etiam sufficient in hoc Sacramento; in Eucharistia vero fuerunt à Christo determinata verba consecrandi.

140.
Qua mutatio reddat invalidam formam

141.

142.
Varia forma de quibus dubitatur.

143.

ctandi; quorum sensus valde mutaretur, dicendo, *inbeo, hoc est corpus Christi*. Aliud enim est enunciare, hoc est corpus meum, aliud imperare, ut cõstat.

244.

Tertio, queritur de hac forma, *remittuntur tibi peccata tua*, & idem est de hoc, *absolueris a peccatis tuis*. Multis videtur insufficiens, eo quod oporteat explicare personam Ministri, quæ illis verbis non explicatur, nec obstat forma Baptismi Græcorum, baptizatur *seruus Christi*, &c. in illo enim Sacramento satis explicatur persona Ministri, cum ipse met suis manibus actu baptizet: at verò in Sacramento pœnitentiæ, cum Sacerdos nullam actionem externam exerceat circa pœnitentem, oportet, ut verbis saltem admittat, ut validam. Petrus de Sot. l. 1. c. 4. de confessione. Henriquez, *ubi supra* numero 4. & alij. Probaturque potest ex verbis Christi Matth. 6. & Luca 5. vbi dixit Paralytico: *remittuntur tibi peccata tua*. Quæ verba ab iis, quæ aderant in eo sensu accepta sunt, quasi dixisset *remitto tibi peccata tua*: & ideo scandalizati sunt, dicentes, *quis potest dimittere peccata nisi solus Deus*? Christus autem approbavit sensum, in quo verba intellexerant, dicens: *ut autem scitis, quia Filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata*, &c. vbi clarè ostendit, verba priora, illum sensum habuisse, nec ipsos in hoc errasse, sed in eo, quod Christum iudicassent, tanquam sibi arroganter potestatem quam non haberet. Denique hoc ipsum probat communis hominum sensus; nam si creditor debitori dicat, *remittitur tibi tuum debitum*; videtur omnino condonare. Item si Pontifex dicat, *datur tibi talis præbenda*, videtur eam conferre, aut si dicat, *dispensas in tali impedimento*, vel irregularitate, omnino dispensat, similiter si iudex dicat, *Petrus damnatur ad mortem, propter tale crimen, Ioannes absoluitur*, &c. videntur sententiam validè proferre: ergo similiter in nostro casu Sacerdos qui iudex est, & gerit vices creditoris. Dei poterit validè illis verbis proferre sententiam, vel condonare, &c. Propter auctoritatem tanten multorum, qui de illa forma dubitant, vel eius valorem negant, videtur adhuc dubia. Multò magis dubia esset illa, *remittuntur peccata*; nam sicut verbum, *absoluo*, absque pronominibus, vel alio æquivalenti, non sufficeret; ita nec prædicta verba absque illa particula, *tibi*, vel, *tua*, vel alia æquivalenti, propter eandem rationem.

245.

Denique illud, quod aliqui addunt, ego auctoritate Papa, *absoluo te a peccatis*, de quibus contritus, & confessus es: reprehenditur communiter à Theologis, & merito videatur Petrus de Soto libro 2. de confessione, Gersonius Alphab. 33. tractat. de absolutione Sacramentali. Dominicus Soto & Nauarr. quos refert Henriquez *ubi supra* littera A. & quidem in illis verbis, auctoritate Papa, minus esset periculi, maxime quando à peccatis mortalibus absoluitur, cum ab ipso omnis iurisdicção deriuetur in alios confessarios: licet verè impertinentissima sint: in illis autem verbis, *de quibus contritus es*, maius est periculum: quid enim si contritionem non habuit, sed attritionem? Imò in sententia satis communi absolutio est valida etiam absque perfecta attritione in aliquibus casibus, in quibus Sacramentum sit informe. Addunt tamen Doctores, pie interpretandam esse mentem confessarii in prædicto casu, ut non velit dependentem facere valorem absolutionis ab illa conditione, sed potius absolvere ab omnibus peccatis, in quantum potest.

Ceterum Sacerdos videtur contrarium verbis suis significare, nec facile apparet, quomodo, possit contrariam verbis intentionem habere. Aliiter posset valor talis absolutionis defendi, dicendo, quod nomine contritionis intelligat quemcumque dolorem, siue contritionis perfectæ, siue attritionis, siue etiam attritionis imperfectæ. Illa verò verba *a peccatis, quæ confessus es*, videtur aliquibus duriora, quia iam non extenderetur absolutio ad ea peccata, quorum inculpabiliter oblitus est pœnitens, & quæ non est confessus. Hoc tamen non multum vrget, quia absolutio directè, & ex intentione confessarii, cum sit sententia iudicis, sufficit, si directè cadat supra peccata declarata in confessione; ad alia enim tendit indirectè propter connexionem, quam habet remissio vnius peccati cum remissione omnium mortalium: ad hoc autem non requiritur, quod ex intentione confessarii dirigatur.

Secundo dubitari solet circa absolutionem Sacramentalem, an possit conferri absenti? Et quidem olim ante Clementem VIII. æstimabatur probabilis sententia affirmatiua, quam docuerent antiquiores Palud. Anton. Syluester, summa Confessor Margarita Confessor. Atmilla, Tabiena, Raynerius, Petrus de Tarantasia, utique Soto, ex aliis verò Nauarr. Adrian. Palacios, Richard. Maior, Alex. Rutilius, quos referunt, & congerunt P. Suarez, in præfati disputat. 19. sect. 3. & P. Coninch, in præfati disputat. 4. dubitat. 10. & in opuscul. de absolutione moribundi num. 33. & sequentibus.

Contraria tamen sententia est iam omnino certa, quam plures etiam ex antiquioribus docuerunt, quos referunt, & sequuntur Suarez & Coninch, loc. cit. Tolet. etiam in *summa* c. 6. Valentinus in præfati disp. 7. q. 1. p. 1. §. quod autem, Valquez in præfati q. 9. art. 4. dub. 2. Stegh. Fagundes de præcept. Eccles. præcept. 2. lib. 2. cap. 10. & alij omnes Recentiores. Nec potest iam de hoc dubitari, postquam Clemens Octauus contrariam doctrinam, & eius praxim sub ex communicationis pœna prohibuit. Quomodo autem ex verbis illius decreti inferatur defectus valoris, dicam disp. 17. sect. 14.

Rationes pro hac sententia plures afferri solent. Præcipue hæ sunt Prima ex vñ Ecclesiæ, quem declarauit Clemens Papa in prædicto decreto: in ritu autem Sacramentorum necessariò, debemus omnino stare vsui Ecclesiæ, tanquam firmissime regulæ, & interpreti inlectionis Christi.

Confirmatur, quia si semel admittas, absolutionem posse conferri in absentia, eo quod Christus solum dixit, *quorum remisistis peccata*, &c. Et quia illa absolutio in absentia est vera remissio, pariter poteris concedere, ordinationem posse confici nutibus, vel scriptura; non enim minus explicat voluntatem tradendæ potestatis hoc modo Episcopus quam vocibus: posset etiam Sacerdos vngendo infirmum orare non vocibus, sed scriptis, non enim minus potest quis orare, & loqui cum Deo scribendo, quam vocem proferendo, & aliunde Iacobus Apostolus solum dixit, quod Presbyteri vngentes oleo orent, &c. Cum ergo hæc omnia non admittantur, quia sunt contra Ecclesiæ vsum exigentem voces, sic nec debet admitti absolutio absenti dacta propter eandem rationem.

Secunda ratio ab exemplo aliorum Sacramentorum, quæ omnia (vñ matrimonio excepto) confici debet in præsentia subiecti, cui conferuntur. Debemus autè arguere in Sacramento pœnitentiæ ab aliis potius Sacramentis, quam à matrimonio: quia

si liceret arguere à matrimonio, sequeretur, posse etiam absolutionem dari absque verbis: per scripturam, aut per procuracionem, vel nuncium, vel etiam nutibus, sicut fieri potest matrimonium. Cum ergo hæc omnia non concedantur in absolutione; nec matrimonij exempli quidquam probat sic; nec valorem in absentia probavit, quia matrimonium (ut sæpe diximus) est contractus humanus, quæ Christus reliquit in eodẽ prorsus statu, nec immutavit eius materiam, quando illud ad rationem Sacramenti elevari. Cetera autẽ Sacramenta instituit de nouo, quoad ritus peculiare, qui essent materia, & forma.

151. Dices, in aliis Sacramentis requiri ex parte materię abluionem, vel manus impositionem, aut aliquid simile, quod circa absentem exerceri non potest; ideo alia non posse in absentia conferri, quod tamen in absolutione non inuenitur. Sed contra, quia licet in ordinatione v. g. requiratur traditio materię, non tamen requiritur existentia metaphysica inter materię & formam sed coniunctio moralis, itavt proximẽ præcedant, aut sequantur verba. Ponamus ergo post traditã materię statim ordinatum exire ex cubiculo illo, itavt non sit iam moraliter præsens, & tunc Episcopũ præferre formã dicendo, *divina gratia ordinat talem in Presbyterum*, &c. prout dicunt Greci; tunc non erit fundamentum ad negandum valorem illius formæ, nisi reducatũ ad vsũ Ecclesiæ; vel ad, aliquid aliud quod nõ minũ habeat locum in Sacramentũ pœnitentiæ, quàm in aliis.

152. Hinc potest colligi tertiã ratio generalis, quia scilicet Sacramenta sunt ceremoniæ sacræ ad hoc institutæ, vt iis homines cõsecrentur Deo, initiarentur, sanctificentur, & benedicantur. Consecratio autẽ, aut benedictio nunquam fit, nisi in præsentiã rei, quæ consecratur, & benedicitur: & in particulari in Sacramentũ pœnitentiæ peccator Sacerdos ù ministerio quasi benedicitur, dũ absoluitur, vt qui per peccatũ pollutus fuerat, per reconciliatiõem, & absolutionẽ Sacerdotale quasi rebenedicatur (vt ita dicam) & iterum sanctificetur. Vnde hoc Sacramentum olim nõ conferebatur sine manus impositione Sacerdotis super caput pœnitentis, vt colligitur ex Cõcilio Carthagin. 3. cap. 2. & refertur in c. *Presbyter*. 26. quæst. 5. & ex Concilio Nicen. c. 10. Imò Sacramentũ ipsũ appellabatur, *manus impositio* vt constat ex August. lib. 5. de Baptismo cap. 23. & in psalm. 146. super illa verba, *qui sanat contritos corde & alligat contritionem eorum*, & lib. 1. de adulterinis coniugijs cap. ultim. & lib. 2. cap. 6. quæ manus impositio actio est benedictoris, & consecrantis, & licet matrimonij Sacramentum possit in absentia per procuratorem recipi, id tamen (vt diximus) specialissimum est in illo Sacramentũ, in quò nullum ritum Christus instituit, sed ipsam actionem profani contractus, qualis in se erat, eleuavit ad rationem Sacramenti in hominibus baptizatis: vnde hoc solum Sacramentum fit per verba: quæ ex se videntur profana, & nullam benedictionem, aut consecrationem sonant: in aliis verd Sacramentis verba, & actiones sonare videntur benedictionem, vt cum dicitur: *Ego te baptizo in nomine Patris*, &c. *Signo te signo Crucis*, & *confirmo te*, &c. *Per istam sanctam unctionem indulgent tibi Deus*, &c. *Accipe Spiritum sanctum*, accipe potestatem offerendi sacrificium, &c. In Eucharistia autem materia ipsa maxime, & solemniter consecratur, suscipiens verd consecratus postea per contractum, & sumptionem sacri tissimi corporis Christi, Oportuit ergo ex generali ratione Sacramentorum, pœnitentem non nisi præsentiẽ absolui, quomodo

enim benediceretur, & consecraretur Sacerdotibus ceremoniis, nisi ipsi Sacerdoti præsens esset?

Quarta ratio congruentiæ sumi potest specialiter ex institutione huius Sacramenti, cuius Minister debet, vt exactus Iudex ante absolutionem examinare, & cognoscere totum statum conscientię pœnitentis; quantum ipse pœnitens humano modo potest manifestare: oportet ergo, quod, dum absoluitur, sit præsens, quia alioquin fortasse haberet aliquod delictum de nouo commissum, vel in memoriã reuocatum post confessionem, quod explicare non potest dum absens est, ad quod periculum vitandum congruum fuit non posse absolui, nisi præsentiẽ.

Dices, hoc periculum omnino cessat, quando pœnitens peracta confessione, amittit vsũ rationis: Tunc enim, etiamsi absens esset, posset moraliter constare confessario de eius incapacitate ad nouum peccatum committendum.

Sed contra, quia in pœnitentia etiam tunc non poterat scire Confessarius quod tunc iam non recuperasset vsũ rationis, quando absens absoluitur. Denique licet in eo casu metaphysico cessasset periculum; ille tamen casus non potuit convenienter excipi à regula generali: nam vel institutum fuisset Sacramentum, ita vt absoluitio absentis esset invalida, nisi in eo casu, & hic modus non erat decens, quia institutio Sacramenti nõ debeat descendere ad casus adeo particulares & extraordinarios: vel ex vi institutionis solum præciperetur confessario non absolueret, nisi præsentiẽ examine omni humana diligentia facto: & hoc nõ inuolueret absolutionẽ, præsertim bona fide datã, etiã sine illo examine, & per consequens absoluitio absentis valida fuisset sæpe præter illum casum; acque adeo daretur occasio arbitrandi, & absoluedi sæpius in absentia, aliquando culpabiliter, aliquando inculpabiliter, non præiusto examine, quod præmitti tunc deberet, & posset. Cui periculo radicis obuiabatur exigendo in vniuersum præsentiã pœnitentis ad valorem absolutionis.

Quintò denique probatur ex verbis formæ, quæ tradunt Concil. Florent. & Trident. *Ego te absoluo*, &c. Quæ quidem dirigitur ad personam præsentiẽ. Nec satisfacit dicere, quod posset absolui per alia verba dicendo, *absoluitur Petrus à peccatis*, &c. hoc, inquam, non satisfacit, quia mutatio formæ, vt sit valida, debet esse in verba æquivalentia quoad sensum: non æquivalent autem verba in sensu, si intelligantur de absente: vt constat ex formã Eucharistiæ, quæ quia concipitur per illa verba, *hoc est corpus meum*, non potest mutari in hæc verba, *illud est corpus meum*; quibus loquitur Sacerdos de pane magis distanti, variaretur enim notabiliter sensus formæ. Similiter ergo cum requiratur ex Conciliis talis forma, *ego te absoluo*: non potest mutari in verba, quibus agatur de homine absente propter eandem rationem. Fateor, in præsentiã pœnitentis validam fore illam formam absoluitur, vel absoluitur Petrus, &c. Sicut & in Baptismo valet, *baptizatur seruus Christi*, &c. Quia tunc non variatur sensus Nam loquendo de homine præsenti: perinde est dicere, *Baptizatur seruus Christi*, ac dicere, *baptizatur hic seruus Christi*, quia verba illa habent vim designandi præsentiẽ eum, de quo tanquam de præsenti loquimur; At verd in absentia variaretur notabiliter sensus illorum verborum, ac per consequens non retineretur eadem forma, quæ, à Conciliis assignatur: Vnde in matrimonio, quod potest contrahi inter præsentes, vel etiam absentes, non determinantur pro forma illa verba, *accipio te in*

1531

1542

1553

1564

1575

1586

meam, sed in communi desiderantur verba, vel nuntius, aut aliquid, quo significetur internus consensus contrahentium, in aliis vero Sacramentis, quae non nisi in praesentia conficiuntur, determinantur forma, quae eandem praesentiam significant, ut constat ex omnium illorum inductione.

156. Soter obiici factum S. Thomae Cantuariensis, quem refert Scotus in 4. d. 17. q. vnic. versus finem misisse ad Pontificem Romanum pro absolutione, quam historiam P. Suarez in praesenti disp. 9. sect. 3. n. 3. paulo aliter refert, quod scilicet in carcere detentus id fecerit, & n. 8. dicit, non esse authenticam, nec apud aliquem inueniri. Sed vera est, & certa, referturque ab omnibus scriptoribus in eius vita, ut constat ex Surio, & aliis; non tamen erat in carcere, nec petiit absolutionem Sacramentalem, sed à suspensione, qua ipsemet se punierat, suspendendo se à Missa celebranda, propter quandam conuiuentiam, qua bona fide, & ex bono fine Regi promiserat consensum in re, ex qua periculum poterat imminere Ecclesiasticae libertati. Absolutione vero summi Pontificis habita, celebrauit deinceps absque scrupulo.

157. Obiici etiam solet Cyprianus epist. 13. ubi per scripturam suam praecipit aliquibus in periculo existentibus pacem dare, quam ab eo per litteras petierat. Sed in primis Cyprianus ibi non dicit, poenitentes scripto petiisse absolutionem, aut confessos sua peccata (in quo aliqui Scholastici decepti sunt) sed Martyres scripsisse ad Cyprianum intercedentes pro iis, qui defecerant in fidei confessione, & rogantes eum, ut ipsos in communionem admitteret. Deinde ibi non est sermo de absolutione Sacramentali, sed de reconciliatione cum Ecclesia, à qua separati erant propter illam apostasiam: Vnde reconciliatio illa delegatur à Cypriano, Diacono, si Presbyter absit, quod fieri non posset in absolutione Sacramentali: & ideo illa vocatur ibi pax, quia nimirum eo tendebat, ut redirent in pacem cum Ecclesia, quae merito aduersus illos indignata fuerat. Denique nec illa absolutio quacumque sit, fiebat in absentia, sed committitur facultas Presbytero, aut Diacono, ut in casu necessitatis absoluat, & reconciliet huiusmodi homines, in praesentia tamen, & manu eis imposita. Vnde potius retorqueri potest argumentum, quod multò minus possit absolutio Sacramentalis dari omnino in absentia, cum nec illa reconciliatio fieret, nisi in praesentia.

158. Tertiò solet obiici ex c. Qualis 30. quæst. 5. ubi dicitur, poenitentiam adulteræ per scripturam recipiendam. Sed ibi in primis non agitur de absolutione danda in absentia. Deinde scriptura illa non erat confessio Sacramentalis, sed testimonium, ut certius constaret de respicientia illius & satisfactione scandalo fidelium: sicut etiam nunc Inquisitores non solent reconciliare haereticos, nisi in scriptis fateantur, & abiurent suam haeresim; quod totum (ut constat) non ordinatur ad forum Sacramentale, sed ad externum & iudiciale.

SECTIO VII.

Utrum forma absolutionis possit proferri à pluribus ministris?

159. Similis quaestio tractari solet de Baptismo à Theologis cum S. Thoma supra q. 67. art. 6. sed non est omnino eadem difficultas, ut ex dicendis constabit. Et in primis non est dubium, quod successiue possint plures Sacerdotes ab eisdem peccatis absolueri poenitentes, qui iterum, & iterum eadem peccata clauibus subiiciat. Neque etiam videtur

dubium, quod posset poenitens, si ita veller, diuidere peccata venialia, quae sola confiteretur, & vni Sacerdoti dare aliqua eorum pro materia absolutionis, & alteri alia atque ita facere, ut ministri etiam absoluerent partialiter, alter ab aliquibus, alter ab aliis peccatis, absolutione saltem directâ: vnde inchoata confessione cum vno posset interrumpere aliquantulum, dum alteri confiteretur de aliis, obtenta absolutione, redire ad primum, & perficere confessionem, & obtinere absolutionem; quia cum illa peccata non sint materia necessaria, non apparet, cur non possit illam diuidere, & partem subiicere huic Iudici, & partem illi. Quare consequenter posset uterque Sacerdos simul poenitentem absolueri, singuli directè à peccatis sibi manifestatis, & singuli confiterent vnum Sacramentum poenitentiae distinctum constans ex partibus diuersis, ut constat. Imò in sententia eorum, qui dicunt posse aliquando superiorem ob iustam causam audire subditum solum de peccatis referuatis, & absolueri illum, ac mittere ad inferiorem, qui absoluat à non referuatis; consequenter debet concedi, quod interuenientibus eisdem causis, posset simul Praelatus, qui sola referuata audiuit, & inferior, qui audiuit alia, absolueri singuli directè ab iis, quae audiuit, & indirectè ab alij 5: non enim apparent maiora inconuenientia, sed fortasse minora, quam si successiue inferior post superiorem absolueret, eum in utroque casu dimidietur absolutio directâ à mortalibus, & in secundo casu, licet dimidietur, & diuidatur in ordine ad absoluentem, non tamen diuidetur, quoad tempus; sed absoluetur simul directè ab omnibus peccatis. Denique non apparet, cur non possit dari saltem ignorantia inuincibilis qua tam poenitens, quam Sacerdos putet, posse licitè dimidari, & diuidi confessio mortalium: qua ignorantia posita posset poenitens confiteri aliqua mortalia vni confessa, & alia alteri, sicut diximus posse venialia, & absolui simul ab utroque, quae absolutio licita esset propter ignorantiam excusantem à peccato, atque etiam valida: quia quando ex iusta causa, ut obliuio, vel timore scandali, &c. poenitens non dicit omnia mortalia, sed aliqua, adhuc valida est absolutio; quae directè cadit super illa, sed indirectè supra alia. Difficilis ergo praesens potissimum est, quando eadem peccata confiteretur poenitens duobus, vel pluribus Sacerdotibus, an possit ab iis simul absolui.

Et in primis non videtur dubium, quod absolutio utriusque esset valida, si uterque simul perficeret prolationem formae, & poenitens esset dispositus, quia utraque esset forma prolata à legitimo ministro super materiam debitam, & non esset maior ratio, cur vna absolutio haberet effectum, quam altera. Dixi tamē, si poenitens esset dispositus, quia cum ille modus accipiendi absolutionem à duobus, & consistendi simul utrique sit contra Ecclesiae consuetudinem, multi quibus consentit Suarez in praesenti disp. 8. sect. 4. num. 4. putant esse illicitum, & posset ex hac parte deficere dispositio necessaria in poenitente. Aliquando tamen cessat hac ratio, ut si moribundo, qui confessionem petiit adueniat duo Sacerdotes, & uterque illum sensibus destitutum absoluat: vel si in naufragio, aut incendio aliquis multis Sacerdotibus praesentibus confiteatur, ut ab illis absoluator, vel denique si bona fide id faceret existimans ita licere in his enim, & similibus casibus locum potest habere hac quaestio, & nunc dicimus, utramque absolutionem concurrere ad gratiam sacramentalem, quia non est maior ratio de vna, quā de altera. Quod autē aliqui opponunt

nitentem voluisse confiteri utrique Sacerdoti, & subiici utriq; in hoc foro; nā si voluit vni soli confiteri, ab illo solo poterit validè absolui, supposito ergo, quod utrique voluit confiteri, confessio illa fuit moraliter duplex; quia idem est dicere *Confiteor vobis hoc peccatum*, ac dicere, *Confiteor tibi Petre, & confiteor etiam tibi Paule*; quo casu esset duplex confessio formaliter, & realiter. Sicut ergo illa forma, *Ego vos absolvo*, est virtualiter duplex, quia aequivaleret his: *Ego te absolvo Petre, & Ego te absolvo Paule*: sic confessio illa copulativa *Confiteor vobis*, erit duplex, & aequivaleret duabus confessionibus, quarum singulae fiant vni. Vnde duplex confessio cum duplici absolutione sibi correspondente debet constare duplex Sacramentum diuersum. Quamvis ergo de baptismo aliquis negaret, posse esse duplex Sacramentum, eo quod Baptismus non sit multiplicabilis & reiterabilis ex sua institutione; de Sacramento poenitentiae, quod multiplicabile, & reiterabile est, non debet id negari.

Vnde arguere possumus, & explicare magis conclusionem nostram: quia non videtur negandum, posse aliquem saltem si habeat solum venialia, aut mortalia, à quibus iam antea fuit absolutus, posse, inquam, confiteri seorsim duobus, faciendo cum illis confessionem generalem, eadem peccata dicendo hodie vni, & creas alteri, & postea finita confessione, accipere eadem die absolutionem ab utroque, manē ad vno, & vespere ab altero, & tunc futurum duplex Sacramentum diuersum: quod enim alteri etiam confiteatur, non impedit, quod huic etiam confiteri possit, & ab eodem absolui. Finge ergo, finita confessione, utrumque Sacerdotem repetiri in eodem loco; cur non posset poenitens ab utroque absolutionem petere ratione confessionis singulis factae; cur ergo non posset uterque simul singuli in solidum absolui, & diuersum Sacramentum conficere, sicut si successine absoluerent. Nam simultas, vel successio temporis per accidens videtur se habere: nec absolutio vnius aufert potestatem ab altero, quia in hoc foro, etiam post vnius sententiam, potest alius indicare, & solus recursus ad ipsum facit, quod possit indicare, & absolui: cum ergo poenitens recurreret ad utrumque, uterque habet ius indicandi, & proferendi sententiam, perinde ac si ad ipsum solum poenitens recurrisset. Idem ergo erit, quando simul utrique confiteatur, quod enim seorsim illis confiteatur, vel vni coram altero: quod item aliis verbis vnicuique, vel eisdem utrique, dicendo, *recurso ad vos, confiteor vobis*, &c. parum videtur referre, si tamen animum habet ad quemlibet recurrendi independentem ab altero, & ad singulos in solidum, sicut si seorsim recurreret, & singulis confiteretur.

Vnde consequenter infero, in illo casu per utramque absolutionem conferti maiorem gratiam, quam per vnam solam: quia non est, cur vni Sacramentum impediatur à suo effectu producendo propter consortium alterius Sacramenti: Quare sicut absolutiones illae, si non simul, sed successine praestantur, singulae darent effectum suum, & utraque conferret plus gratiae, quam vna sola: sic simul exhibitae dabunt eundem effectum, quem darent successine, quia verè exercentur duo iudicia, & proferuntur duae sententiae, quarum qualibet debet habere effectum diuersum.

Contra hoc vrgeri potest ex Sacramento Baptismi, in quo si aqua simul à duobus ministris effundatur, & forma ab utroque simul proferatur licet fiat duo Sacramenta materialiter, & physice, non tamen causantur plus gratiae, nec alium effectum, quā

Hoc ergo supposito, dubitari solet primò, an in praedicto casu essent duo Sacramenta, vel vnicum tantum, & quidem de Baptismo S. Thom. dicta q. 67. art. 6. quem alij multi sequuntur, dicit, esse vnicum Sacramentum, si conferretur à duobus simul, quod late probat Vasquez 2. tom. in 3. p. disp. 148. c. 2. Eius autem fundamentum est, quia Sacramentum, cum sit in genere signi, dicit pro formali significatione: ergo quoties vna, & eadem est significatio, non erit duplex, sed vnicum signum: ac per consequens illa duplex ablutio, & prolatio formae, cum habeat eandem significationem, non facient duo Sacramenta sed vnum.

Hoc tamen argumentum non videtur efficax. Primò quia concreta accidentalia non petunt pluralitatem formae ut multiplicentur; nam duo subiecta cum eadē albedine essent duo alba: ergo duo subiecta cum eadem significatione erunt duo signa. Secundo, quia neque esset eadem omnino significatio; nam licet gratia significata esset eadem, & character significatus esset idem: Verba tamen non solum significant gratiam, & characterem, sed significant, quod causantur per talem ministrum. Ideo enim persona ministri debet aliquo modo significari; ergo non est eadem omnino significatio utriusque formae, atque adeo non erit vnicum, sed duplex signum.

P. Suarez dicta q. 67. disp. 2. sect. 1. dicit, id esse intelligendum moraliter, & formaliter, quod scilicet esset vnus Baptismus moraliter, & quoad effectum, quia vnicum haberet effectum: re tamen vera fore duo Sacramenta physice, & materialiter, quia vna ablutio, & vna forma constaret vnicum Sacramentum: ergo duplex materia, & duplex forma conficeret duo Sacramenta, quorum quodlibet esset signum sufficiens gratiae sanctificantis, in quo sensu idem Suarez in praesenti dict. disp. 8. dicit, in nostro casu non futurum multiplex, sed vnicum Sacramentum poenitentiae, scilicet moraliter, & formaliter, prout dixerat de Baptismo tomo praecedenti. Alij dicunt, re vera fore duo Sacramenta Baptismi, quos refert, & sequitur Coninch dicta q. 67. art. 6. dub. 1. in 40.

Ego existimo, quidquid de Baptismo dicatur, in nostro tamen casu posse esse aliquando duo Sacramenta poenitentiae: cum enim hoc Sacramentum sit iudicium quoddam, constans ex suis partibus, & sit ex sua institutione multiplicabile super eisdem peccatis: non apparet, cur non possit multiplicari in nostro casu, in quo index est diuersus, & sententia diuersa; quod enim posset opponi de unitate confessionis, & doloris, quae est materia proxima non obstat, quia infra disp. seq. videbimus, eundem numero dolorem non retrahentem, & moraliter perseverantem posse deservire ad plures absolutiones, & ad plura Sacramenta poenitentiae. Confessio autem in nostro casu, licet physice, & materialiter videatur esse vna; moraliter tamen, & virtualiter potest esse duplex: suppono enim, poe-

P. Ioan. de Lugo de Poenitentia.

si vnus solus minister baptizaret: Ergo idem de Sacramento pœnitentiæ dicendum esset.

167.

Respondetur, negando consequentiam, ratio autem desumitur ex diuersa institutione: vtriusque Sacramenti, nam baptizatus (& idem est de confirmatione, ordine, & extrema vñctione) ex sua institutione ordinatur ad quendam finem determinatum, scilicet ad generationem spiritualem hominis, & characterem, sicut Confirmatio ad designandum militem Christianum, Ordo ad ministrum Ecclesiæ constituendum, & extrema Vñctio ad corroborandum, in ultimo agone, &c. & ideo non sunt reiterabilia (quod intelligitur etiam de extrema vñctione intra eandem infirmitatem) quia non ordinantur ad augmentum sui effectus, sed ad ponendum illum effectum semel, quo effectus semel positus, non deseruit amplius illud Sacramentum ad iterum ponendum, vel augendum. At verò Sacramentum pœnitentiæ ex sua institutione habet, posse reiterari supra eisdem peccatis, quia non alligatur ad semel ponendum suum effectum, sed ordinatur etiam ad iterum, & iterum eum ponendum, & augendum, hoc est ad remittenda pluries illa peccata, & ad reconciliandum magis, & magis hominem cum Deo offenso. Ex hac autem differentia oritur, vt semel applicatus duplex baptizatus non plus operetur, quam vnus, quia singuli tendunt indiuisibiliter ad eundem effectum; duplex verò Sacramentum pœnitentiæ confert maiorem effectum, quam vnus, quia non tendunt ad eundem effectum indiuisibiliter, sed cum tractu successiuo, hoc est ad iterum, & iterum illum magis, & magis ponendum. Quod declarare possumus exemplo vulgari ex modo, quo summus Pontifex solet aliquam gratiam, vel indulgentiam concedere. Aliquando enim eam concedere vult solum semel, & tunc quantumcumque multiplicetur titulus, non multiplicatur, nec augetur gratia, quæ conceditur, v.g. conceditur accipienti Bullam Cruciata, vt possit semel in vita, & semel in articulo mortis lucrari Indulgentiam plenariam, vel absolui a refectionis, &c. Vnde si aliquis simul accipiat plures bullas, non lucrabitur bis indulgentiam illam, nec poterit bis absolui ab eiusmodi refectionis (nisi specialiter concedatur secunda facultas accipienti secundam bullam,) quia Pontifex ex vi illius concessionis non vult, nisi semel poni eiusmodi effectum. Aliquando verò concedit cum tractu successiuo, v.g. habenti talem imaginem benedictam, & audienti Missam concedit toties, quoties pro singulis Missis quadraginta annos Indulgentiæ, vel indulgentiam plenariam. Vnde si aliquis simul audiret duas Missas in duobus Altaribus, duplicatam lucraretur portionem, sicut si eas audiret successiuè. Vides differentiam ortam ex diuerso modo institutionis, & confessionis. In priori casu homo non plus lucraretur, sed pluribus titulis idem; quia omnes, & singuli tituli tendunt ad eundem effectum semel ponendum: in posteriori casu tituli plures afferrent plus emolumentum, quia non tenderent ad idem indiuisibiliter, sed cum facultate repetendi, & augendi effectum. Sic Christus in Baptismo, confirmatione, &c. concessit facultatem acquitendi semel tantum talem, vel talem effectum; quare si multiplicetur Sacramentum, habebitur quidem idem effectus pluribus titulis non plus. In Sacramento autem pœnitentiæ dedit facultatem consequendi talem Indulgentiam, vel effectum toties quoties: quare sicut plura Sacramenta successiuè suscepta, non solum afferunt plures titulos, sed plus de effectu, sicut etiam quando simul applicarentur, quia non

168.

169.

ordinantur ad idem indiuisibiliter, sed indiuisibiliter hoc est, ad plures, & pluries obtinendam Indulgentiam maiorem, & maiorem. Quod idem dicendum esset in matrimonio, si Deus dispensaret cum aliquo, vt plures vxores acciperet. Tunc enim reciperet simul multa Sacramenta, & maiorem gratiam, si simul duas, vel plures acciperet vxores. Obseruat tamen bene Maior, & alij apud Vasquez, *ubi supra*, c. 2. in illo casu non dici proprie, quod homo sit bis Baptizatus; sed semel duplici Baptismate, quia *bis baptizari* significat successione vnus Baptizatus post aliam; sic in nostro casu non diceretur homo bis absoluitus, sed semel duplici absolutione: sicut quando eadem hostia consecratur à multis sacerdotibus cū Episcopo, non dicitur bis, aut pluries consecrata, sed semel per plures formas consecrationis.

Dixi tamen in conclusione, posse esse aliquando duo Sacramenta Pœnitentiæ, per duplicem absolutionem simul collatam, quia non semper erunt duo, nec dabunt maiorem gratiam. Nam si moribundus confessionem petat, & ipso tam sensibus deficiente, superueniant duo sacerdotes, & recognita vterque eum simul absoluit, non fient duo Sacramenta simpliciter, nec maior gratia conferetur, quia si vnus solus absoluit, Alioquin si singulus absoluitio facit vnum Sacramentum diuersum, confert distinctum effectum; consequens videtur, quod si secundus Sacerdos adueniret post absolutionem à primo collatam, posset ipse valide, & licite iterum absolvere, & resultaret aliud Sacramentum, & conferretur alius nouus effectus, & deinde quoties superuenirent Sacerdotes posset successiuè id ipsum facere, & multiplicare absolutionem, & augere gratiam morientis. Consequens autem videtur absurdum, & contra praxim Ecclesiæ nemo enim audet iterum absolvere, quem scit ab alio absolutum sine noua cōfessione, aut sine noua petitione absolutionis saltem per nuntium, aut signum aliquod à moribundo exhibitum, quæ certe praxis in maximum animarum detrimentum esset: si licet & valide posset pluries absolui infirmus cum iterata absolutione prodesse posset, & ad maiorem securitatem, & ad maius gratiæ incrementum.

Sequela autem illa probatur ex supradictis: quia si singuli Sacerdotes conficiunt diuersum Sacramentum; oporteret, quod vnicuique absolutioni corresponderet sua confessio virtualiter distincta, quia infirmus voluisset huic etiam confiteri, vt absolutionem ab eo etiam distinctam petisset; sicut supra dicebamus esse multiplicem virtualiter confessionem, quando aliquis pluribus simul confitebatur dicendo, confiteor vobis, &c. si autem in hoc etiam casu esset illa multiplex confessio virtualiter, & ideo quilibet Sacerdos haberet ius proferendi sententiā absolutionis, quia ad ipsum etiam reuocaret infirmus, & eius sententiam petierat, consequens est, vt etiam post datam absolutionem à primo sacerdote, posset secundus superueniens proferre absolutionem propter confessionem ad ipsum etiam ordinatam, sicut supra dicebamus de illo, qui duobus sacerdotibus seorsim confitetur, & ab illis etiam successiuè potest absolui, quia ibi est duplex iudicium; & ideo sententiā vnus Iudicis non impedit alterum Iudicem à proferenda sententiā. Cū ergo in nostro casu secundus sacerdos superueniens non possit secundam absolutionem proferre, fatendum est, non præcessisse duplicem confessionem virtualiter distinctam, nec inchoatum fuisse duplex iudicium, sed vnicum, argue adeo per vnicam sententiā fuisse omnino terminatum.

Tota ergo ratio, quare aliquando fiant duo Sa-

cramenta

Ratio
quod
sunt
duo
Sacra-
menta
per
duplex
absolutionem
quodque
vnum.

173

174

175

cramenta per duplicem absolutionem, aliquando vñ solum, reduci debet ad pluralitatem, vel vnitatem iudicii: aliquando enim sunt duo iudicia, aliquando vñ solum terminatum per sententiam simul duorum iudicium. Quod autem sit duplex, vel vñ iudicium, pendet ex pluralitate, vel vnitatem confessionis; quia vñs processus, & vna accusatio inchoat vñ solum iudicium, sicut duplex processus coram diuersis iudicibus inchoat duo iudicia. Quando ergo penitens ita confitetur duobus, vt intendat ad alios, tanquam ad duos iudices diuisibiliter recurrere; vt à singulis seorsim absolutionem obtineat, quam quilibet tribuat independentem ab altero: tunc interuenit duplex iudicium, & duplex processus, & quilibet ex iudiciis habet ius terminandi iudicium coram se propositum per suam sententiam independentem à sententia alterius, quia hoc iudicium sacramentale reiterabile, & multiplicabile est ex Christi institutione, vt diximus. Quando verò penitens ita confiteretur multis, vt non intenderet inchoare plura iudicia, nec plures processus, sed vñ terminandum à quolibet illorum iudicium, vno vel altero: Tunc per plures absolutiones non fierent plura sacramenta, nec vñs Sacerdos posset absolvere post absolutionem datam ab alio; quia iam esset terminatum totum illud iudicium, & sententia prolata à legitimo Iudice, nec posset noua sententia proferri, interueniente alio processu, & alia accusatione. Totum ergo pendet ex intentione penitentis, quæ ex diuersis coniecturis & circumstantiis cognosci potest, qualis sit. Quando enim confiteretur duobus, singulis seorsim, vt à singulis seorsim absolveretur: non esset dubium, quod intenderet inchoare duo iudicia diuersa, & ab vnoquoque posset absolui independentem ab altero, vel successiuè, vel simul, & fierent duo sacramenta diuersa iuxta supradicta. Quod idem esset, quando pluribus simul confiteretur, dicendo se velle ab illis omnibus absolutionem obtinere, per hoc enim satis manifestaret, se ad omnes recurrere, vt ad Iudices; & velle singulis dare ius proferendi sententiam non obstante sententia iam ab alijs prolata: & contra verò quando aliquis in incendio, vel naufragio publicè confitetur coram pluribus sacerdotibus, volens absolutionem sacramentalem, non censetur formare plura iudicia, & processus, sed vñicam per vñicam accusationem, & confessionem, per quam vult absolutionem ab aliquo illorum, qui possunt absolvere: nec vñlo modo vult; aut explicat, se velle causam coram alijs prosequi post absolutionem ab vno obtentam: solum enim petit vñam absolutionem quare ea semel prolata, non poterunt alij licite, aut valide absolvere absque noua absolutionis petitione. Quod idem dicendum est de moribundo petente confessionem, & absolutionem ante aduentum sacerdotis: non enim petit pluries absolui, sed semel, compatendo eo modo, quo potest, in foro Ecclesiæ ad prosequendam causam, & implorando sententiam Ecclesiæ per aliquem legitimum iudicem. Denique cum modus ille consistit pluribus, & petendi ab omnibus absolui collectiuè, insoluitus sit, non presumitur facile eiusmodi intentio in penitente, sed solum quod petat vñ terminationem causæ, & semel absolui, quia nō vult instituire plura iudicia, sed vñ secundum consuetudinem Ecclesiæ morè.

Dices ergo si moribundo se sibi destituto, qui prius confessionem petiit, superueniant duo Sacerdotes, & vterque simul absoluat; & perficiat verba formæ, neuter validè absoluit, quia non est maior ratio de vno, quam de altero: & penitens non

P. Ioan. de Lugo, de Penitent.

petiit duas absolutiones sed vñicam, ergo non potest vtraque validè conferri.

Respondetur, vtrumque validè absolvere, quia penitens, licet non petierit pluries absolui, sed semel, voluit tamè absolui semel, siue ab vñ siue à pluribus semel absoluentibus: ipse enim solo, proposuit causam, & instituit iudicium eo modo, quo potuit: per illam autem petitionem absolutionis, singuli Sacerdotes acquiescent ius, vt indicarent, & proferrent sententiam; dummodo non essent ab alio prauenti. Cum ergo vterque Sacerdos sit Iudex legitimus, & neuter ab altero sit prauentus, vterque potest validè indicare, cum non inueniat causam terminatam, sed pendente, vtraque absolutio erit valida, non tamen erit duplex sacramentum; quia non est duplex iudicium, sed idem terminatum simul per sententiam duorum iudicum: sicut hostia consecrata à duobus simul sacerdotibus, non esset duplex sacramentum simpliciter, sed vñum sacramentum constitutum per duplicem formam, physicè & materialiter, non formaliter, aut moraliter, vt supra explicatum est.

Secundò principaliter dubitari solet in prædicto casu, quando duo simul absolunt: possunt singuli dicere: nos te absolvimus à peccatis tuis; & an tunc valida esset forma P. Suarez 3. tom. dista. disp. 23. n. 13. sect. 3. affirmat fore validam, si sensus non sit, vtrumque concurrere, vt causam partialem; sed solum significet, vtrumque causare illum effectum, sicut verè est dicere, nos consecramus hanc hostiam: quando duo simul pronuntiant verba consecrationis. P. Valquez in præsent. quest. 91. art. 4. dub. 1. n. 8. negat, fore validam formam, quod latius docuerat tom. 2. de forma baptismi disp. 148. c. 5. ibi tamen de forma absolutionis videtur dubitare; consentit Pater Coninch quest. 67. art. 6. dub. 1. n. 413. & fauet S. Thom. illo art. 6. & mihi etiam magis placet. Rationes multæ afferuntur, quas hæc refert, & refellit Valquez dicto c. 5. quibus omisiss, possumus hoc sic explicare: quia per illa verba, nos te absolvimus: potest quilibet velle significare, vel voluntatem absoluenti solum partialiter cum altero, vel voluntatem absoluenti totaliter, quantum potest ex parte suâ; in neutro autem sensu videtur valida illa forma; ergo Minor, quoad primū sensum in quo eam intellexit S. Thom. loquens de Baptismo, videtur ab omnibus recepta & probari potest; quia in eo sensu non significaret voluntas absoluenti, sed conditionatam; nam qui potens absolvere totaliter, nō vult absolvere solum; sed partialiter solum, & cum alio; eo ipso videtur velle solum absolvere sub conditione, si alius etiam partialiter absoluat: quare si ille alius nōdū protulit formam integrā, cum nōdū conditio subsistat, verba illa non habebunt effectum; nec possunt postea illum habere, quia non potest manere suspensa efficacia verborum, nec possunt proferri sub conditione de futuro, vt dixi sect. 5. si verò ille alius iā protulit formam integrā, & conditio posita est, redit eadē difficultas; nā si ille prior perfecit verba, iam posuit effectum, & ita nihil restat ponendum, quia iam sacramentum est perfectum, vel certè, si ille prior non posuit effectum, quia solum intendebat concurrere partialiter, nec modò ponetur, quia verba prioris non possunt nunc operari, postquam transacta sunt, & verba posterioris sola nō sufficiunt, quia non vult concurrere totaliter, sed solum partialiter: solui ergo possent deferuire in casu metaphysico, quando vterque proferret vltimam syllabam omnino da similitate mathematica. Non est autem credibile, quod Christus dederit suis ministris hanc potestatem concurrenti, & vtendi forma quæ significa-

176.
An possent
dicere Nos
te absolui-
mus.

S 2 ret

177.

ret solam concursum partialem, quæ potestas solum posset deferre ad casum quendam metaphysicum, & aliunde non erat utilis, nec connexionem habebat cum potestate, quam dabat absolventi per modum causæ totalis. Fateor enim de facto ex potestate, quam Christus dedit consecrandi, vel absolventi, sequi, quod possint aliquando duo simul concurrere ad faciendum Sacramentum, si uterque proferat debitam formam, & simul perficiat prolationem illius: quia hæc potestas includitur in potestate, quam habent consecrandi, vel absolventi seorsim: non potest enim impediri effectus ex eo, quod operentur duæ causæ, quarum singulæ possunt operari. At verò potestas operandi per formam specialem, quæ significet voluntatem concurrendi solum partialiter non includitur in potestate operandi per formam quæ id non significet: potuit enim dari una potestas sine alia, nec una forma æquivaleret alteri: aliquid quippe est dicere: ego volo totaliter te absolvere: aliud verò: ego non solus, nec totaliter, sed partialiter cum alio volo te absolvere. Aliunde verò, ut dixi, hæc secunda potestas operandi per talem formam inutilis, imò & noxia esset: vix enim unquam in casu metaphysico valide proferretur: licet verò nunquam; quia sine causa exponeretur uterque minister evidenti periculo faciendi irritum Sacramentum, cum nunquam posset esse validum, nisi quando uterque simul proferret ultimam syllabam, quod fortè nunquam eveniret. Possunt quidem de facto plures Sacerdotes concurrere ad consecrandam eandem hostiam, sed hoc non nisi ex gravi causa, & absque periculo vitio irritandi Sacramentum: quia proferunt singuli formam sufficientem, & quicunque prior perficiet formam, valide consecrabit. At verò si forma solum significaret concursum partialem, neuter valide abolveret, nisi uterque simul proferret ultimam syllabam. Quod certius adhuc periculum esset, & necessitas omnimodo, si tres, quatuor, vel plures simul proferrent illa verba. Unde confirmatur argumentum propositum; quia si Christus dedisset potestatem significandi per formam, concursum partialem cum alio, dedisset etiam potestatem significandi concursum partialem cum duobus, & cum tribus, & cum pluribus, quod quidem magis absurdum esset, cum esset potestas ad actum omnino impossibilem, quod scilicet centum homines simulate mathematica proferrent ultimam syllabam. Hoc autem totum fieret absque ulla necessitate, aut causa, cum possent singuli uti forma consueta non significante concursum partialem, sed totalem, quantum ex parte singulorum; non est ergo credibile Christum dedisse talem potestatem, qua sine peccato uti non possemus, & quæ in potestate absolventi per formam solitam nullo modo includitur.

179.

Dices: imò videtur includi: quia Christus de facto instituit hoc sacramentum per modum iudicij, & sacerdotes constituit Iudices in hoc Tribunali: alij autem Iudices humani eo ipso, quod possint singuli indicare, & condemnare, vel absolvere seorsim ab alijs, possunt multo magis, si velint convenire duo, vel plures ad eandem sententiam proferendam, & dicere: nos te absolvimus: vel nos te condemnamus. Similiter si duo, vel tres executores Testamenti habeant à restatore facultatem, ut singuli seorsim possint aliqua exequi; poterunt à fortiori omnes simul, & significare hanc suam voluntatem concurrendi solum partialiter, & cum alijs per verbum commune: nos vendimus, nos emimus, donamus, &c. Ergo eo ipso, quod Christus dedit Apostolis potestatem, ut singuli iudicarent, abolverent, &c. videtur de-

disse potestatem ut idem facerent cum alijs & significarent concursum causæ partialis.

Respondetur, negando consequentiam, quæ non potest fieri à iudicibus, & ministris humanis ad indices, & Ministros huius Sacramenti. Ratio autem desumitur ex dictis: quia indices, aut Ministri humani non accipiunt suam potestatem aligatam ad operandum per tales voces, quæ sint verba formalia, & non solum virtualia: imò possunt operari per Scripturam, per votum, per verba virtualiter solum, & non realiter permanentia, quare non est periculum irritandi actum, licet vtiatur verbis significantibus concursum solum partialem, quia licet unus absolvat prior verba, possunt postea verba illa, propter virtualiter permanentiam, dum non revocantur operari, quando alij proferunt verba. In iudicio autem Sacramentali indices accipiunt potestatem aligatam ad hoc, ut non nisi per vocem, & verba realiter solum, & physice existentia operentur: qua institutione, & aligazione non erat utilis, nec licitus modus ille significandi voluntatem concurrendi solum partialiter, ut vidimus, quare non potest argui hæc potestas in Sacerdote, ex eo quod indices alij, & ministri in negotiis humanis illam habeant.

Nunc probemus secundam partem illius minoris supra posite, quod scilicet verba illa, nos te absolvimus, non possunt esse valida, si significare velint proferens concursum totalem, & non partialem ex parte sua, quia nimirum verba illa, iuxta communem hominum sensum, non sunt apta ad illud significandum, nisi amplius explicentur. Quotiescunque enim dico me cum alijs hoc, vel illud facere, saltem si sermo sit de actione iudiciali, & forensi, non significo me in solidum, & independentem ab alijs id facere, etiam si alias possem ego solus id facere, v. g. si dicas, *Ego & Petrus emimus te hanc domum*, non significas te solum velle eam emere, sed nolente Petro, sed potius significas consensum ex parte tua ad emendum simul cum Petro: unde Petro non consentiente, ad nihil teneris, nec aliam voluntatem per eiusmodi verba significasti. Eodem modo si duo tutores, vel testamenti executores, quorum singuli possent donare, vel condonare nomine pupilli, vel defuncti: donent, vel condonent simul per verba communia: *Nos Petrus & Ioannes donamus, vel condonamus tibi*, eo ipso singuli significant concursum partialem, atque adeo non consentiente, vel subscribente Ioanne, etiam si Petrus protulisset verba, vel subscripisset scripturæ actus non subsisteret; quia nimirum verba illa, ut dixi, iuxta communem sensum significant solum voluntatem concurrendi partialiter, & dependentem à consensu, & consensu alterius.

Similiter ergo Sacerdos, licet solus posset absolvere, id tamen non significat, dum solus dicit: *nos absolvimus*: atque adeo ex vi illorum verborum non significavit absolute, & sufficienter, se absolvere in solidum, & independentem ab alio. Fateor ergo validam fore formam, si diceret: *Ego & Petrus te absolvimus singuli in solidum*: quia iam significaret sufficienter voluntatem absolventi in solidum: perinde ac si diceret: *Ego te absolvo, & Petrus etiam te absolvit*: quæ verba per priorem partem operarentur, posterior verò non esset præterea, sed speculativa illa tamen verba, *nos te absolvimus*, iuxta communem hominum sensum significant conjunctionem, & dependentiam ad invicem in operando effectum, saltem quando sermo est de actionibus forensibus.

Contra hanc doctrinam solet opponi argumentum ex matrimonio: quia si Deus dispensaret, ut aliquis

aliquis plures uxores simul acciperet, ille posset dicere, *ego vos in uxores accipio*: & illas omnes posset respondere, *Nos te accipimus in uxorem*: quæ verba sufficerent ad Matrimonium validum, & essent forma à pluribus ministris prolata significantibus concursum totalem singularem ad vnum Matrimonium validum: ergo illæ etiam voces, *Nos te absolui*mus: possunt significare concursum, & voluntatem singulorum absoluendi totaliter.

184. Omnis vultis solutionibus, quæ videri possunt apud Coninch. loco citato num. 49. Respondetur, negando consequentiam, quia in Matrimonio ex subiecta materia voces illæ non possunt significare concursum partialem, sed solum totalem ad vnum matrimonium cum proferente illas: quia ad Matrimonium cum aliis feminis, non potest hæc vilo modo concurrere, nec ad Matrimonium cum ipsa possunt aliæ concurrere etiam partialiter: debent ergo significare singulæ prædicte per illas voces concursum suum, & consensum ad suum coniugium, speculatiue consensum aliarum ad sua. Sic etiam quando Petrus haberet duos creditores, quibus res diuersas singulis deberet, & peteret ab utroque remissionem. Si illi respondeant, *Nos tibi condonamus*: singuli significant totalem condonationem sui debiti independentem à voluntate alterius, quia neuter potest concurrere ad condonationem debiti alieni. Quando tamē debitum esset commune, non significarent singuli per illas voces voluntatem condonandi independentem ab altero socio. Hoc autem ferè modo se habet res in casu nostro, in quo debitum est idem, & quod ab utroque potest condonari: & ideo dixi, in hac materia, & in his circumstantiis voces illas non significare voluntatem condonandi in solidum independentem ab alio, vel certè dubius erit, & nimis incertus valor illius formæ.

185. Dubitari potest tertio, an valide absolueret, qui diceret, *ego te absoluo*: cum animo non absoluendi, nisi partialiter, hoc est, simul cum alio, qui eodem modo absoluit.

Respondetur ex supradictis non videri validam eam absolutionem, si solum velit absolvere partialiter: eadem enim videtur esse ratio, ne dederit Christus potestatem absoluendi partialiter, & ne dederit potestatem vtendi formam, quæ significet voluntatem absoluendi principaliter, cum eadem inconuenientia ex utraque potestate sequatur, nec fuerit necessariò connexa illa potestas cum potestate absoluendi totaliter, quam dedit: ergo sicut diximus non posse valide proferri formam significantem solum voluntatem absoluendi partialiter, sic oportet negare posse valide absolui per formam etiam bonam cum intentione absoluendi solum partialiter.

186. Dixi, si solum velit absolvere partialiter: quia alio modo posset excogitari, quod Sacerdos dicat, *ego te absoluo*, &c. cum intentione absoluendi in solidum, & vtendi tota sua potestate, sed sub conditione, si ille alius Sacerdos simul absoluat. In quo casu maior est difficultas: quia intentio conditionata sub conditione de presenti sufficit ad valorem Sacramenti: si ergo vult absolvere, si ille alius absoluit, posita conditione valide absoluet.

187. Oportet tamen advertere illam conditionem dupliciter posse adhiberi, primò si dicat, *ego intendo absolvere, si aliquis alius simul absoluet*: Tunc autem si ille alius socius habeat intentionem absoluendi absolutam, & perficiant simul formam, uterque absoluit valide, quia conditio, sub qua secundus absoluit, posita est alio absolute absolvente. Si verò socius etiam habeat similem intentionem solum conditionatam absoluendi, si alius

P. Ioan. de Lugo, de Penitent.

simul absoluat, neuter videtur absolvere: quia daretur mutua prioritas: ad hoc enim, vt Petrus absoluat, deberet præuideri Ioannes absolvens: & rursus, vt Ioannes absoluat, deberet præuideri Petrus absolvens, quia conditionalis non transit in absolutam, nisi posita conditione: neuter ergo valide absoluit, quia neutrius absolutio supponi potest ad purificandam conditionem.

188. Secundò posset esse sensus conditionis, *volo absolvere, si alius velit absolvere*. Tunc autem distinguendum est: quia si solum dicat, *si aliquis velit absolvere, vel conditionata absolvere*: tunc utriusque absolutio valida erit: quia antequam transeat in absolutam supponere possunt voluntatem alterius conditionatam absque mutua prioritate; nam voluntas conditionata utriusque simul est, quælibet verò vt conditionata præcedit voluntatem alterius, vt absolutam; & utriusque voluntas absoluta erit etiam simul. Si verò sensus esset, *volo absolvere, si alius simul velit absolute absolvere*: Tunc si uterque ita velit, neuter valide absoluit; quia neutrius voluntas, vt absoluta potest præuideri ad purificandam conditionem alterius absque mutua prioritate.

189. Dices, in nullo sensu ex dictis videri validam illam formam: quia qui non vult absolvere, nisi alio absolvente, vel volente absolvere; eo ipso non vult absolvere, nisi partialiter: velle enim operari cum alio, & non aliter, est velle operari solum partialiter: diximus autem voluntatem absoluendi solum partialiter non esse validam; ergo neque erit valida voluntas absoluendi solum sub conditione, si alius simul absoluat.

Propter hoc argumentum dubitari posset de valore illius intentionis absoluendi solum sub conditione, si alius simul absoluat, vel si alius simul ponat aliquid necessariò afferens absolutionem. Aliud enim esset, si conditio non esset talis, v. g. *volo absolvere, si alius simul perficiat verba absolutionis*: possent enim peni verba absolutionis ab alio absque intentione, vel absque iurisdictione necessaria ad valorem. Vnde volens absolvere sub ea conditione, non videtur velle absolvere solum partialiter, & cum alio, sed etiam solus.

190. Adhuc tamen ad argumentum respondere possumus, etiam si conditio sit absolutio absoluta alterius, posse esse validam intentionem absoluendi sub ea conditione, quando non esset mutua prioritas, vt explicauimus. Nam licet ille ex vi talis intentionis non possit absolvere solus, sed simul cum alio: habet tamen voluntatem vtendi tota sua potestate, & auctoritate ad dimittenda peccata, quantum potest posita illa conditione, ille autem, qui solum veller absolvere partialiter, non vult vt tota sua potestate, sed potius vult attemperare suam efficaciam, & non facere, quantum potest. Vnde ille prior valide absoluet, quia licet solum velit sub conditione; vult tamen idem, ad quod accepit potestatem: eo autem ipso, quod accepit potestatem ad illud absolute volendum, videtur à fortiori posse illud idem sub conditione presenti, vel præterita velle; quia voluntas sub conditione, posita conditione, æquiualeat voluntati absolute. At verò iste posterior, qui solum vult partialiter concurrere, non vult absolvere in solidum, & plenè sed partialiter ad quod diximus non accepisse potestatem, quia non expediebat, nec includebatur in potestate, quam de facto accepit. Sed hæc omnia ad vsum parum referunt; neque enim possunt moraliter in praxi occurrere.

191. Simile autem ferè est id, quod quartò dubitari solet: an valide absoluant duo Petrus, & Paulus, qui

S 3 simul

mal absoluit cum intentione absoluenti, si alter non absoluit. Et quidem si sensus esset, si alter prius non absoluit, uterque validè absolueret, quia neuter prius absoluit. Si autem sensus sit, si alter tunc non absoluit, neuter validè absoluit; quia vel deberet uterque, vel neuter absolvere, cum non sit maior ratio de vno, quam de altero. Uterque autem non potest, quia tunc cōditio nō poneretur; neuter enim vult absolvere, nisi altero non absolvente. Si ergo alter absoluit, alter nō vult absolvere; neuter ergo habet intentionem absoluenti, quia voluntas illa non potest transire in absolutam, nisi destruat se ipsam: non potest enim transire in absolutam, nisi alter non absoluat. Si autem Petrus non absoluit ob imperfectam illam voluntatem, quam habet, eo ipso Paulus non absoluit, cum habeat æquè imperfectam voluntatem, atque adeo Petrus absoluit, qui supponebatur non absolvere. Neuter itaque absoluit, quia voluntas illa intelligi debet absoluenti modo possibili, si alter non absoluit: ille autem modus esset impossibilis, cum afferret duo contradiçtória.

DISPUTATIO XIV.

De contritione, quæ est prima pars materialis in Sacramento Pœnitentiæ.

- SECT. I. *Utrum, & quomodo contritio sit pars Sacramenti Pœnitentiæ?*
 SECT. II. *Utrum ad valorem Sacramenti requiratur, quod dolor precedat confessionem?*
 SECT. III. *Utrum ad singulas confessiones requiratur novus actus doloris?*
 SECT. IV. *Quomodo actus doloris referri debeat à poenitente ad sacramentum Pœnitentiæ?*
 SECT. V. *Utrum requiratur propositum non peccandi ad Sacramentum pœnitentiæ?*
 SECT. VI. *Utrum possit dari Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe ex defectu doloris?*
 SECT. VII. *Respondetur ad alia argumenta contra nostram sententiam.*
 SECT. VIII. *De dolore requisito in confessione de venialibus.*
 SECT. IX. *De proposito requisito ad confessionem venialium.*
 SECT. X. *An, & quomodo neganda sit absolutio ob defectum propositi?*

POST QVAM diximus de forma Sacramenti pœnitentiæ, sequitur, ut agamus de eius materia: Diximus autem, materiam proximam pœnitentiæ habere tres partes, scilicet contritionem, confessionem, & satisfactionem, de quibus nunc suo ordine agendum est, & primò de contritione, seu dolore requisito: ad quod dicendum esset hoc loco de differentia contritionis perfectæ ab imperfecta, quæ appellatur attritio. De hoc tamen dixi lætè *suprà* disputatio. 5. Vbi explicni obiectum formale utriusque, & quomodo contritio perfecta extra Sacramentum afferat semper, & infallibiliter secum gratiam iustificantem; item attritionem supernaturalem sufficere cum Sacramento pœnitentiæ ad iustificatio-

nem quomodo utraque includat virtualiter propositum non peccandi: qualis intentio, vel extensio requiratur in illis, qualiter contritio ipsa continueatur virtualiter in actu dilectionis Dei super omnia, & quomodo hic sufficiat etiam abique dolore formali, & alia eiusmodi, quæ omnia nunc supponenda sunt, ut agamus de his quæ proprie spectant ad Sacramentum, quatenus Sacramentum est.

SECTIO I.

Utrum, & quomodo contritio sit pars Sacramenti Pœnitentiæ?

LOQUIMUR semper de contritione, propterea quod scindit ab attritione, & à contritione perfecta: utramque enim supponimus sufficere ad valorem, & ad effectum Sacramenti. Et quidem contritionem esse partem intrinsecam huius Sacramenti probavimus *suprà* disp. 12. sect. 2. quod nō importet iterum in præsentem repetere. Nunc ergo solum est difficultas, utrum sit pars essentialis: Potest enim esse pars solū integralis intrinseca, qualis est satisfactio.

Non desunt, qui licet ad effectum Sacramenti, hoc est, ad remissionem peccati requirant essentialem contritionem, absque ipsa tamen dicant, consistere totam essentiam huius Sacramenti, sicut etiam in baptismo adultus non iustificabitur absque dolore suorum peccatorum; sine quo tamen recipit totum Sacramentum baptismi. Pro hac sententia afferuntur Ledesma 1. part. 4. q. 3. art. 2. Vega lib. 1. in Trident. c. 15. eam dicit esse communem, Almainus d. 14. quest. 4. Bernardus de Gannaco in impugnationem Gothfredi quodlib. 5. q. 14. imò aliqui addunt, posse aliquem iustificari per hoc Sacramentum susceptum absque vilo dolore, & proposito, si tamen haberet intentionem accipiendi Sacramentum, & non haberet complacentiam actualem in peccatis præteritis, nec propositum committendi aliud. Ita enim videntur loqui Rosella verbo, *confessio* 2. §. 1. Sylvest. *Confessio* 1. §. 24. tribuens eandem sententiam Scotto, sed immerito, quia Scotus illo loco, scilicet, d. 14. quest. 4. dist. 16. expressè docet esse inutile hoc Sacramentum sine contritione, vel attritione, imò ipse Sylvest. cum teneat, dolorem esse partem essentialem Sacramenti, non videtur consequenter loqui, dum concedit utile Sacramentum absque vilo dolore, nisi forte intelligat, propterea videtur significare, partem essentialem fore tunc contritionem sequentem post absolutionem, quæ contritio cum absolutione præterita faciet Sacramentum completum, quod tamen ex se apparet absurdum, sicut si diceret, posse confessionem sequentem cum absolutione præterita conficere unum Sacramentum pœnitentiæ.

Possent eadem sententia tribui aliis, qui negant dolorem esse partem intrinsecam huius Sacramenti, quos asserit Suarez disp. 20. sect. 3. n. 7. sed ut bene ipse aduertit, ij authores planè non concedunt dari Sacramentum validum absque vilo dolore, imò aliqui eorum id expressè negant, ut Durandus adducit in hoc minis consequenter loquantur.

Vera, & communis Theologorum sententia est, dolorem esse partem essentialem huius Sacramenti, sine qua Sacramentum non subsistit vilo casu. Hæc est S. Thomæ, & aliorum quos congerit, & sequitur Suarez, ubi *suprà* n. 8. & colligitur clarè ex principiis supra positis, quia dolor est pars Sacramenti, ut constat ex definitione Conciliorum, quæ dicunt, contritionem, confessionem, & satisfactionem esse partes materiales huius Sacramenti: sed non potest